70?

SLUŽBA BOŽJA

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

GODINA IX MAKARSKA 1969. BROJ 4-5

SREDIŠTE KRŠĆANSKOG ŽIVOTA

Božji grad se zida i skladno napreduje do konačnog usavršenja u vječnosti. No zemaljski su mu elementi nestalni, podložni trošnosti i rušenju. Sveti sabor se prihvatio temeljite obnove toga grada.

Još prije sabora započela je svestrana obnova središnje zgrade — svete liturgije. Papa sv. Pijo X je konstatirao da je zgrada liturgije u vrlo derutnom stanju i da je treba od dna do vrha obnoviti, pa je postavio osnovni zahtjev: »Liturgija mora opet zasjati u potpunom sjaju svoje uzvišenosti i ljepote!« (Motu proprio od 23. X 1913).

Evo se približava kraju konačno uređenje glavne dvorane — dvorane Svete večere, koja je »središte cjelokupnog kršćanskog života«. Nekoliko dokumenata svetog sabora upotrebljava taj izraz za Euharistijsku liturgiju.

S pobožnim osjećajima primimo u ruke ovaj prvi svezak reformiranog Misala prema odredbama II Vatikanskog Sabora.

Studij ovih tekstova potreban je svima, i svećenicima i vjernicima. Od tog studija u mnogočemu ovisi uspjeh liturgijske reforme.

Fra Jure Radić

APOSTOLSKA UREDBA

kojom se proglašuje Rimski misal obnovljen prema odredbi II Vatikanskog sabora

PAVAO BISKUP

sluga slugu Božjih na trajni spomen

RIMSKI MISAL koji je 1570. godine po odredbi Tridentskog sabora proglasio Naš Predšasnik S. Pijo V[1] svi su prihvatili kao jedan od mnogobrojnih i vanrednih plodova koji su proizašli iz toga svetog sabora za čitavu Crkvu Kristovu. Ne samo da je kroz četiri stoljeća taj Misal bio mjerilo svećenicima latinskog obreda za slavljenje euharistijske žrtve, nego su ga navjestitelji evanđelja raširili gotovo po svim zemljama. Osim toga su mnogobrojni sveti ljudi obilato iz njega hranili svoju pobožnost prema Bogu čitanjem Svetog pisma i molitvama. Njegov opći raspored potječe velikim dijelom od sv. Grgura Velikoga.

Međutim, već odavna se u kršćanskom narodu počela više razvijati i širiti liturgijska obnova, koju, prema riječima našeg Predšasnika, časne uspomene Pija XII, trebamo smatrati posebnim znakom Božje providnosti prema ljudima našega vremena, spasonosnim prolazom Duha Svetoga kroz svoju Crkvu[2]. Ta je obnova jasno pokazala da obrasce Rimskog misala treba obnoviti i obogatiti. Samu tu reformu započeo je isti Naš Predšasnik Pijo XII obnovljenim obredom Uskrs-

---

[1] Usp. Apostol. konst. Quo primum od 13. srpnja 1570. godine.

[2] Usp. Govor Pija XII učesnicima prvog međunarodnog kongresa o pastoralnoj liturgiji, održanog u Asisu 22. rujna 1956: AAS 48, 1956, str. 712.

[3] Usp. Sv. kongregacija obreda, Dekret Dominicae Resurrectionis od 9. veljače 1951; AAS 43, 1951, str. 128ss; Dekret Maxima redemptionis nostrae mysteria od 16. studenoga 1955: AAS 47, 1955, str. 838ss.

nog bdjenja i obreda svetog tjedna[5] te time je učinio prvi korak u prilagođivanje Rimskog misala duhu današnjega čovjeka.

Nedavno je II Vatikanski sveopći sabor svojoj Uredbom *Sacrosanctum Concilium* postavio temelje opće obnove Rimskoga misala sa zahtjevom da se *tekst i obredi imaju tako srediti da jasnije izraze svete vrednote koje su u njima označene;*[4] *zahtijeva reviziju nepromjenljivih misnih dijelova tako da budu jasnije izražene vlastitosti pojedinih dijelova i njihova međusobna veza, a istovremeno da se olakša pobožno i djelotvorno sudjelovanje vjernika.*[5] Sabor dalje ističe: *Da bi se vjernicima pripremila bogatija hrana Božje riječi, neka se obilatije otvori biblijska riznica;*[6] i konačno: *Neka se sastavi novi obred koncelebracije i unese u Rimski pontifikal i Misal.*[7]

Međutim, pogrešno bi bilo misliti da je ova obnova Rimskoga misala izvršena na brzinu. Napredak liturijske znanosti kroz ova posljednja četiri stoljeća, bez sumnje, joj je pripravio put. Već je naime nakon sabora u Tridentu, kako ističe Apostolska konstitucija *Quo primum* našega predšasnika sv. Pija V, proučavanje *starih rukopisa Vatikanske biblioteke* i proučavanje *drugih rukopisa sabranih različitih strana,* mnogo pridonijelo obnovi Rimskog misala. Otada su, međutim, otkriveni i objavljeni najstariji liturgijski izvori i bolje su istraženi liturgijski obrasci Istočne Crkve. Zbog toga su mnogi zahtijevali da to doktrinalno, a ujedno duhovno bogatstvo ne ostane naprosto zakopano u bibliotekama, nego da se iznese na vidjelo kako bi osvijetljivalo i hranilo duh i srce kršćana.

Sada ćemo u glavnim crtama iznijeti novi sastav Rimskog misala. Prije svega u *Općem uređenju,* koje je u stvari uvod u Misal, iznesena su nova pravila za slavljenje euharistijske žrtve, i to s obzirom na same obrede i službe onih koji kod samog slavljenja sudjeluju, kao i s obzirom na bogoštovni namještaj i bogoštovna mjesta.

Najveća novost obnove odnosi se na tzv. euharistijsku molitvu. Dok je naime u Rimskom obredu prvi dio te Molitve, predslovlje, kroz stoljeća poprimao različite oblike, drugi je dio, koji se zove »Kanon Čina«, od IV i V stoljeća dobio

[4] Usp. II Vatikanski sabor, Uredba o svetom bogoslužju, Sacrosanctum Concilium, br. 21: AAS 56, 1964, str. 106.
[5] Usp. Ondje, br. 50, str. 114.
[6] Usp. Ondje, br. 51, str. 114.
[7] Usp. Ondje, br. 58, str. 115.

nepromjenjivi oblik. Istočne su liturgije, naprotiv poprimile izvjesnu raznolikost u svojim anaforama. Osim što smo euharistijskoj molitvi pridodali veliki broj predslovlja iz stare tradicije Rimske Crkve, ili ona, koja su sada po prvi puta sastavljena s ciljem da se osvijetle različiti vidovi otajstva spasenja, i da se pruže još bogatiji izrazi zahvaljivanja, odlučili smo također toj euharistijskoj molitvi dodati tri nova kanona. Ipak smo odredili, zbog pastoralnih razloga i s nakanom da se olakša koncelebracija, da riječi Gospodinove budu iste u svim obrascima kanona. Tako hoćemo da se u svakoj euharistijskoj molitvi izgovaraju slijedeće riječi: nad kruhom: *Uzmite i jedite od ovoga svi: ovo je Tijelo moje koje će se za vas predati;* i nad kaležom: *Uzmite i pijte iz nje svi: Ovo je čaša Moje krvi novoga i vječnoga saveza koja će se proliti za vas i za sve ljude na otpuštenje grijeha. Ovo činite meni na spomen.* Riječi *OTAJSTVO VJERE* stavljene su izvan konteksta riječi Krista Gospodina, izgovara ih svećenik, a služe kao uvod u poklik vjernika.

Što se tiče obreda mise, *obredi su pojednostavljeni, premda je zgodno sačuvana njihova bit.*[8] Ispušteno je *ono što se tokom vremena podvostručilo ili dodalo bez velike koristi,*[9] napose u obredu prinosa kruha i vina, u obredu lomljenja kruha i pričešćivanja.

S druge strane uvedene su *prema davnom načinu svetih otaca neki dijelovi koji su otpali krivnjom povijesnih prilika,*[10] kao npr. homilija,[11] sveopća molitva ili molitva vjernika,[12] pokornički obred, to jest čin pomirenja s Bogom i braćom na početku mise kome je s pravom vraćena prijašnja vrijednost.

Zatim odredbom II Vatikanskog sabora naređuje se *da se kroz određeni broj godina puku čitaju važni dijelovi Svetoga pisma,*[13] pa su sva nedjeljna čitanja raspoređena na tri godine. Osim toga, u nedjelje i blagdane prije čitanja poslanice i evanđelja uzima se i jedno čitanje iz Starog zavjeta, odnosno u uskrsno vrijeme iz Djela apostolskih. Na taj se način jasnije osvijetljava stalni razvoj otajstva spasenja koji iznose objavljene Božje riječi. To preobilje biblijskih čitanja, koje

8 Usp. Ondje, br. 50, str. 114.
9 Ondje.
10 Usp. ondje.
11 Usp. Ondje, br. 52, str. 114.
12 Usp. Ondje, br. 53, str. 114.
13 Usp. Ondje, br. 51, str. 114.

vjernicima na blagdanske dane pruža najvažniji dio Svetoga pisma, nadopunjeno je drugim dijelovima svetih knjiga koji se čitaju u dane preko tjedna.

Sve je to tako uređeno da bi se u vjernicima izazivala sve veća glad za Božjom riječi[14] koja pod vodstvom Duha Svetoga na neki način narod novoga Saveza goni k savršenom jedinstvu Crkve. Gajimo živu nadu, da će sve to pomoći i svećenicima i vjernicima da s više svetosti priprave svoj duh za Gospodinovu večeru i da ujedno dublje razmišljajući Sveto pismo svakog se dana sve više hrane riječima Gospodnjim. Tako će, kako je to već naglasio II Vatikanski sabor, Sveto pismo za sve biti nepresušivi izvor duhovnog života, važno sredstvo prenošenja kršćanske nauke te konačno jezgra svake teološke pouke.

U ovoj obnovi Rimskoga misala osim triju već gore spomenutih promjena, tj. euharistijskih molitava, obreda Mise i redosljeda čitanja i drugi su dijelovi pregledani i podosta izmijenjeni, kao što su: Sveta vremena, svetački dani, zajedničke mise svetaca, obredne i zavjetne mise. Posebna je pak pažnja posvećena tzv. molitvama koje su ne samo brojem povećane kako bi bolje odgovarale potrebama našega vremena, nego su i usklađene s duhom najstarijih tekstova. Tako svaki dan u tjednu glavnih liturgijskih vremena, naime, Došašća, Božića, Korizme i Uskrsa, ima svoju vlastitu molitvu.

S obzirom na ostale dijelove, kao što su tekst Rimskog graduala, barem što se tiče pjevanja, nije izmijenjen. Ali zbog boljeg razumijevanja ponovo je uveden psalam odgovora koji sv. Augustin i sv. Lav Veliki često spominju, a osim toga su, prema potrebama, prerađene i antifone za ulaznu i pričesnu pjesmu kod misa bez pjevanja.

Konačno sve to što smo do sada iznijeli o Rimskom misalu uvodimo kao obavezu. Naš predšasnik sv. Pijo V službeno je proglasio izdanje Rimskoga misala i predstavio ga kršćanskom narodu kao sredstvo bogoštovnog jedinstva i kao znak čistoće crkvenoga kulta. Na isti način i Mi smo u novom Misalu, prema uputama II Vatikanskog sabora, dali mogućnosti za *opravdane raznolikosti i prilagođivanja*.

Uvjereni smo da će vjernici primiti ovaj Misal kao pomoć da posvjedoče i još više utvrde svoje međusobno jedin-

---

[14] Usp. Amos 8, 11.

[15] Usp. II Vatikanski sabor, Uredba o sv. bogoslužju Sacrosanctum Concilium, br. 38—40: AAS 56, 1964, str. 110.

stvo te da će se preko toga Misala u mnogobrojnim jezicima, vinuti Ocu nebeskome po našem Vrhovnom svećeniku Isusu Kristu u Duhu Svetome, jedna te ista molitva, mirisavija od tamjana.

Hoćemo da ostane valjano i djelotvorno sada i u buduće sve ono što smo ovdje odredili i propisali, i da mu se ne protive, ukoliko bi to bio slučaj, apostolske Uredbe i Naredbe naših predšasnika, kao i u drugim propisima, pa ni oni koji su vrijedni posebnog spomena ili sposobni da dokinu zakon.

Dano u Rimu kod Sv. Petra, 3. travnja 1969. na Sveti četvrtak, šeste godine Našega Pontifikata.

PAPA PAVAO VI

RIJEČ SVETOG OCA

(Iz govora pape Pavla VI u konzistoriju 28. IV 1969. kad je proglasio trideset i tri kardinala, novi »Obred mise« i novi Rimski kalendar, diobu Kongregacije za obrede na Kongregaciju za bogoslužje i na Kongregaciju za postupak proglašenja svetaca, te novu Komisiju teologa stručnjaka kod Kongregacije za nauk vjere).

Dok sveta Crkva ulaže svoju brigu na vanjskim područjima, nikako ne propušta da usavrši sredstva i načine posvećivanja koji su joj potrebni za obavljanje njezine zadaće. Stoga valja u prvom redu spomenuti da Crkva moli i da svoju snagu i hranu crpi iz Kristova svećeništva koje se obnavlja i nastavlja u svećeništvu njenih službenika, a u kojemu, iako na drukčiji način, imaju učešća i vjernici. To se događa naročito po svetoj liturgiji koja se ima smatrati skupom »*svetih znakova*« koji se odnose ili na štovanje Boga ili na pravu, iskrenu i bogatu pobožnost vjernika. Crkva moli crpeći naputke i utjehe iz Svetog pisma, iz svojih otaca i svojih učitelja. Crkva moli tražeći pomoć i poticaj od primjera svojih svetaca. To smo ustvrdili u svojoj prvoj enciklici ovom izrekom: »*Nastojanje oko kršćanskog savršenstva i sada je obilato vrelo odakle Crkva crpi svoju duhovnu snagu; na taj način ona svojim vlastitim putem i načinom prima rasvjetljenja od*

Kristova Duha; to je iskonski i nužan oblik kojim se izražava vjerska i društvena djelatnost Crkve; napokon joj to u teškoćama ovoga života služi kao zaštita i izvor snage koja se neprestano obnavlja« (A.A.S. 1964, 625).

Crkva — koristi to u ovoj prigodi ponoviti — živi i kao diše od svoje molitve. Ona je naime uvjerena da je *sam Krist nazočan ondje gdje su dvojica ili trojica sabrana u Kristovo ime* (usp. Mt 18, 20). Njoj je jasno da Duh zapaljuje i podžiže molitvu koja silno pomaže njezinu slabost. *»Jer mi ne znamo da molimo kako treba, ali sam Duh posreduje za nas neizrecivim uzdisajima«* (Rim 8, 26). Crkva iz iskustva zna da se samo u molitvi nalazi duhovna snaga, uspješan i plodan mir i suglasnost duhova u ljubavi, kad je već od svog početka *»bila jednodušno ustrajna u molitvi zajedno s... Isusovom majkom Marijom«* (Dj 1, 14). Crkva zna da je molitva veza koja, u otajstvenom sjedinjenju života i zasluga, spaja trostruku sređenu i bezbrojnu zajednicu njenih članova koji su već postigli vječnu slavi ili još putuju na zemlji ili se čiste u pomirbenom ognju. Crkva zna da molitvu treba na neki način smatrati školom svetaca; da je molitva zadaća njenih svećenika koji po primjeru Petra i apostola treba da se *potpuno posvete molitvi i službi propovijedanja* (usp. Dj 6, 4); da je molitva glavna dužnost Bogu posvećenih muških i ženskih osoba, čvrsta veza svake obitelji, snaga nevine djece, ljepota i zaštita mladeži, nada onih koji su odmakli u dobi i utjeha umirućih.

Iz te potrebe za molitvom, koja je usredotočena u euharistijskoj žrtvi, nastali su kao iz trajnog vrela bistre vode novi liturgijski propisi koje smo spomenuli na početku govora. Tu mislimo na novi *Obred mise* koji — nakon dugotrajna i ustrpljiva rada oko pojednostavljenja uvodnog obreda, prikazanja, lomljenja kruha i davanja mira — valja smatrati kao završnu točku (finis) čitavog novog uređenja misne žrtve, kako su ga željeli oci ekumenskog sabora i koje sve više omogućuje svjesno i živo sudjelovanje vjernika u božanskoj žrtvi. U tu je svrhu malo ispravljen i Rimski kanon da bi postigao veće jedinstvo i lakše se recitirao. Kako već znate, novom su Misalu dodani i drugi obrasci kanona ili »anafore«. Tako će vam kroz kratko vrijeme biti u rukama sveta oltarna knjiga i ostale liturgijske knjige koje je marljivim nastojanjem obnovilo Vijeće za provedbu Uredbe o svetom bogoslužju (Osservatore Romano, 28—29. IV 1969).

SVETI ZBOR OBREDA

Broj protokola R 22/969.

DEKRET

Prema Uredbi o svetom bogoslužju obnovljen je Red mise. Vrhovni ga je svećenik Pavao VI Apostolskom Uredbom *Missalis Romani* odobrio 3. travnja 1969. Ovaj Sveti zbor obreda na temelju posebne naredbe istog pape proglašuje taj obred mise i određuje da stupa na snagu 30. studenoga ove godine 1969, prve nedjelje Došašća.

Zajedno s Redom mise izdaje se i Opće uređenje rimskog misala koje će odsada zamjenjivati dosadašnje *Rubricae generales, Ritus servandus in celebratione et in concelebratione Missae* i *De defectibus in celebratione Missae occurrentibus* što se sada nalaze na početku rimskog misala. Osim toga se određuje da *Opće uređenje rimskog misala,* odobreno od Vrhovnog svećenika, stupa na snagu 30. studenoga zajedno s obnovljenim Redom mise.

Ukida se sve što bi se ovome protivilo.

Iz zgrade Svetog zbora obreda, na Uskrs, 6. travnja 1969.

Benno kardinal Gut
SZO prefekt i
predsjednik »Vijeća«

† Ferdinand Antonelli
naslovni nadbiskup idikrenski
tajnik SZO

OPĆE UREĐENJE RIMSKOG MISALA

Glava I

VAŽNOST I DOSTOJANSTVO SLAVLJENJA EUHARISTIJE

1. Slavljenje Mise, kao čin Krista i hijerarhijski uređenog Božjeg naroda, središte je čitavog kršćanskog života koliko za opću Crkvu toliko i za mjesnu, kao i za pojedine vjernike.[1] To je slavljenje ujedno vrhunac djelovanja kojim Bog posvećuje svijet u Kristu i štovanja koje ljudi iskazuju Ocu klanjajući mu se po Božjem Sinu, Kristu[2]. U njemu se uz to tijekom godina otajstva otkupljenja tako obnavljaju da se na neki način ponazočuju[3]. Drugi su sveti čini i sva djela kršćanskog života s njim tijesno povezani, od njega potječu i prema njemu su usmjereni[4].

2. Stoga je od najveće važnosti da se slavljenje mise ili Gospodinove večere tako uredi kako bi službenici i vjernici, koji na svojstven način kod nje sudjeluju, odatle crpili što obilatije plodove[5]. U tu je, naime, svrhu Krist Gospodin ustanovio euharistijsku žrtvu svoga tijela i krvi te nju povjerio svojoj ljubljenoj zaručnici Crkvi kao spomen-čin svoje muke i uskrsnuća[6].

3. To će se zgodno izvesti ako se, prema naravi i drugim okolnostima pojedine zajednice, čitavo to slavljenje rasporedi

---

[1] Usp. Saborska Uredba o sv. bogoslužju (dalje SB) 41; Saborska Uredba o Crkvi (dalje: SC) 11; Saborski dekret o svećenicima (dalje: SS) 2, 5, 6; Saborski dekret o biskupima 30; Saborski dekret o ekumenizmu 15; SZO Uputa o euh. misteriju (dalje: EM) od 25. svibnja 1967., br. 3e, 6.

[2] Usp. SB 10.

[3] Usp. SB 102;

[4] Usp. SS 5, SB 10.

[5] Usp. SB 14, 19, 26, 28, 30.

[6] Usp. SB 47.

tako da dovede do svijesnog, stvarnog i punog sudjelovanja vjernika. Upravo takvo žarko sudjelovanje vjernika — naime, tijelom i dušom, vjerom, ufanjem i ljubavlju — želi Crkva, traži sam značaj slavljenja te na nj kršćanski puk po svojem krštenju ima pravo i dužnost[7].

4. I ako katkada nije moguće da vjernici budu prisutni i da stvarno sudjeluju, čime se jasnije očituje crkveni značaj slavljenja[8], ipak euharistijsko slavljenje nikad nije lišeno svoje djelotvornosti ni svoga dostojanstva. Uvijek je to čin Krista i Crkve[9], kojim svećenik djeluje za spas naroda.

5. Slavljenje se euharistije, kao i čitavo bogoslužje, obavlja vidljivim znakovima koji hrane, jačaju i izražavaju vjeru[10]. Zbog toga najveću brigu treba posvetiti odabiranju i sastavljanju onih od Crkve predloženih obrazaca i sastavnih dijelova koji će, prema okolnostima osoba i mjesta, jače promicati stvarno i puno sudjelovanje, a tako i bolje odgovarati duhovnim potrebama vjernika.

6. Ovo Uređenje nastoji pružiti opće smjernice koje prikladno uređuju slavljenje euharistije, zatim donosi pravila koja određuju oblike svakoga slavljenja. Biskupske pak konferencije mogu, prema Uredbi o svetom bogoslužju, propisati za svoje područje načela koja će se zasnivati na predaji i duhu pojedinih naroda i krajeva te različitih zajednica[11].

Glava II

USTROJSTVO MISE I NJEZINI ČINIOCI I DIJELOVI

I. OPĆE USTROJSTVO MISE

7. Gospodnja večera ili misa je sveti sastanak ili skup Božjeg naroda koji se okuplja u jedno sa svrhom da pod vodstvom svećenika proslavi Gospodnji spomen-čin[12]. Za mjesni, dakle, sastanak svete Crkve na najodličniji način vrijedi Kristovo obećanje: »Gdje se dvojica ili trojica sastanu u moje ime, i ja sam među njima« (Mt 18, 20).

---

7 Usp. SB 14.
8 Usp. SB 41.
9 Usp. SS 13.
10 Usp. SB 59.
11 Usp. SB 37-40.
12 Usp. SS 5, SB 33.

tako da dovede do svijesnog, stvarnog i punog sudjelovanja vjernika. Upravo takvo žarko sudjelovanje vjernika — naime, tijelom i dušom, vjerom, ufanjem i ljubavlju — želi Crkva, traži sam značaj slavljenja te na nj kršćanski puk po svojem krštenju ima pravo i dužnost[7].

4. I ako katkada nije moguće da vjernici budu prisutni i da stvarno sudjeluju, čime se jasnije očituje crkveni značaj slavljenja[8], ipak euharistijsko slavljenje nikad nije lišeno svoje djelotvornosti ni svoga dostojanstva. Uvijek je to čin Krista i Crkve[9], kojim svećenik djeluje za spas naroda.

5. Slavljenje se euharistije, kao i čitavo bogoslužje, obavlja vidljivim znakovima koji hrane, jačaju i izražavaju vjeru[10]. Zbog toga najveću brigu treba posvetiti odabiranju i sastavljanju onih od Crkve predloženih obrazaca i sastavnih dijelova koji će, prema okolnostima osoba i mjesta, jače promicati stvarno i puno sudjelovanje, a tako i bolje odgovarati duhovnim potrebama vjernika.

6. Ovo Uređenje nastoji pružiti opće smjernice koje prikladno uređuju slavljenje euharistije, zatim donosi pravila koja određuju oblike svakoga slavljenja. Biskupske pak konferencije mogu, prema Uredbi o svetom bogoslužju, propisati za svoje područje načela koja će se zasnivati na predaji i duhu pojedinih naroda i krajeva te različitih zajednica[11].

Glava II

USTROJSTVO MISE I NJEZINI ČINIOCI I DIJELOVI

I. OPĆE USTROJSTVO MISE

7. Gospodnja večera ili misa je sveti sastanak ili skup Božjeg naroda koji se okuplja u jedno sa svrhom da pod vodstvom svećenika proslavi Gospodnji spomen-čin[12]. Za mjesni, dakle, sastanak svete Crkve na najodičniji način vrijedi Kristovo obećanje: »Gdje se dvojica ili trojica sastanu u moje ime, i ja sam među njima« (Mt 18, 20).

---

7 Usp. SB 14.
8 Usp. SB 41.
9 Usp. SS 13.
10 Usp. SB 59.
11 Usp. SB 37-40.
12 Usp. SS 5, SB 33.

8. Misa se zapravo sastoji od dvaju dijelova, od bogoslužja riječi i bogoslužja euharistije koji su tako usko povezani među sobom da tvore jedan bogoštovni čin[13]. U misi se, naime, sprema stol s hranom Božje riječi i Kristova tijela[14] da se vjernici pouče i okrijepe[15]. K tome neki obredi u slavljenje uvode, a neki ga zaključuju.

II RAZNI MISNI ČINIOCI

Čitanje i tumačenje Božje riječi

9. Kad Crkva čita Sveto pismo, tada sam Bog govori svome narodu, i Krist, prisutan u svojoj riječi, naviješta evanđelje.[16]

Stoga svi moraju s poštovanjem slušati čitanje Božje riječi jer ono su veoma važan sastavni dio bogoslužja. Premda je Božja riječ u čitanjima Svetoga pisma upravljena svim ljudima bilo kojeg vremena te im je kao takva pristupačna, ipak se njezina djelotvornost povećava živim izlaganjem, tj. homilijom koja je dio bogoslužnog čina[17].

Molitve i dijelovi koji spadaju na misnika

10. Od dijelova koji spadaju na misnika najvažnije mjesto zauzima »euharistijska molitva« kao vrhunac svega slavljenja. Zatim slijede molitve, tj. skupna (collecta), prikazna i popričesna. Te molitve upravlja Bogu u ime čitavoga svetog naroda i svih onih koji stoje naokolo misnika koji predsjeda skupu.[18] S pravom se dakle zovu »molitve predvodnika«.

11. Isto tako na misnika kao na predvodnika okupljene zajednice spada da joj upravi neka upozorenja te nekoliko uvodnih i zaključnih riječi, kako ih predviđa sam obred, da naviješta Božju riječ i da na kraju podijeli blagoslov. Uz to mu je slobodno da vjernike vrlo kratko uvede u misu toga dana prije njenog početka, u bogoslužje riječi prije čitanja, u euharistijsku molitvu prije predslovlja. On zaključuje sav sveti čin prije otpusta vjernika.

---

[13] Usp. SB 56, EM 59.
[14] Usp. SB 51.
[15] Usp. SB 48; Saborska uredba o objavi 21, SS 4.
[16] Usp. SB 7, 33.
[17] Usp. SB 52.
[18] Usp. SB 33.

12. Narav tih dijelova traži da ih »predvodnik« izgovara jasno i glasno te da tih svi slušaju pažljivo[19]. Stoga, dok ih misnik izgovara, ne smije se što drugo moliti ili pjevati, a orgulje i druga glazba šute.

13. Misnik ne moli samo kao predvodnik u ime cijele zajednice nego katkada i samo u svoje ime da bi mogao svoju službu izvršiti s više nutarnje pažnje i pobožnosti. Takve molitve govori tiho.

Drugi obrasci koji dolaze u slavljenju

14. Budući da slavljenje mise ima značaj zajedništva, to je za nj od velike važnosti dijalog između misnika i skupa vjernika, kao i poklici puka. Nisu to samo vanjski znakovi zajedničkog slavljenja, nego oni tvore i promiču jedinstvo misnika i naroda.

15. Poklici i odgovori zajednice na pozdrave i molitve misnika predstavljaju onaj stupanj djelatnog učešća, koji okupljeni vjernici treba da izvedu u svakom obliku, kako bi se jasno očitovao i promicao čin cijele zajednice[22].

16.Drugi dijelovi — koji veoma uspješno izražavaju i potiču stvarno sudjelovanje vjernika i koje spadaju na čitav skup — jesu naročito pokornički čin, ispovijest vjere, sveopća molitva i molitva Gospodnja.

17. Od ostalih obrazaca:

a) neki tvore dotični obred ili čin, kao hvalospjev **Slava**, psalam odgovora, **Svet**, poklik spomena (anamneze). pjevanje poslije pričesti;

b) drugi pak prate neki obred, kao ulazna, prikazna i pričesna pjesma, a isto tako **(Jaganjče Božji)** kod lomljenja kruha.

Na koji se način izgovaraju razni tekstovi

18. Ono što jasno i glasno izgovaraju bilo misnik bilo službenici bilo svi, izgovaraju glasom koji odgovara vrsti samog teksta, ukoliko je naime to čitanje, molitva, poziv, poklik, pjesma; a isto tako glas odgovara obliku slavljenja i svečanosti skupa. Uz to se valja obazirati na svojstva različitih jezika i na duh pojedinih naroda.

---

[19] Usp. SZO Uredba Musicam sacram (dalje: MS) od 25. V 1967., br. 14.
[20] Usp. SB 26, 27 — EM 3 d
[21] Usp. SB 30.
[22] Usp. MS 16a.

U slijedećim rubrikama i propisima riječi »govori«, »kaže« ili »izgovori« imaju se shvatiti i za pjevanje i za glasno čitanje u skladu s naprijed izloženim načelima.

Važnost pjevanja

19. Apostol opominje kršćane koji se okupljaju očekujući dolazak svoga Gospodina da zajedno pjevaju psalme, hvalospjeve i nadahnute pjesme (usp. Kol 3, 16). Pjevanje je znak oduševljenja (usp. Dj 2, 46). Stoga s pravom kaže sv. Augustin: »Pjeva tko ljubi«[23], a odavna je nastala uzrečica: »Tko pjeva dvostruko moli«.

Neka se zato u slavljenju što više pjeva imajući u vidu duh pojedinih naroda i mogućnosti dotične zajednice, ali ipak nije nužno uvijek sve pjevati što je naznačeno da se pjeva.

Kada se odabiru dijelovi koji će se zaista pjevati, prednost imaju oni dijelovi koji su važniji, naročito oni koje misnik ili službenici pjevaju a puk odgovara, ili pak pjevaju zajedno misnik i puk[24].

Budući da se češće sastaju vjernici raznih narodnosti, poželjno je da ti znaju zajedno latinski pjevati prema lakšim napjevima, barem neke stalne dijelove mise, naročito ispovijest vjere i Gospodnju molitvu.

Kretanje i stavovi tijela

20. Svi učesnici, u znak zajedništva i jedinstva skupa, nek imaju jednako držanje tijela. Time se izražava i potiče duh i osjećaj učesnika.

21. Da se postigne sklad u kretnjama i stavovima tijela, neka vjernici slušaju upozorenja koja im upravlja đakon, ili misnik ili koji drugi službenik za vrijeme obreda. Ako nije drukčije određeno, neka kod svih misa stoje od početka ulazne pjesme, ili dok misnik pristupa k oltaru, do skupne molitve uključivo; kod pjevanja »Aleluja« prije evanđelja; dok se naviješta evanđelje, a tako i kod ispovijesti vjere i sveopće molitve; zatim od prikazne molitve do kraja mise, izuzev onoga što će se sada reći. Sjede dok se obavljaju čitanja

---

[23] Govor 336; 1: PL 38, 1472.
[24] Usp MS 7,16.

prije evanđelja i psalam odgovora; kod homilije i dok se pripremaju darovi za prikazanje; i još, prema prilikama, za vrijeme šutnje poslije pričesti. Kleknu kod posvećenja, osim ako to priječi tijesan prostor ili velik broj prisutnih ili drugi opravdani razlozi.

Spada na Biskupsku konferenciju da opisane kretnje i stavove tijela u obredu rimske mise prilagodi duhu pojedinih naroda.[27] Valja ipak paziti da odgovaraju smislu i značaju dotičnog dijela obreda.

22. Među kretnje se ubrajaju i čini kojima misnik pristupa k oltaru, kada vjernici donose darove i prilaze k pričesti. Lijepo je da se ti pokreti vrše dolično, dok se pjevaju pjesme koje im odgovaraju prema propisanim načelima za svaki pojedini obred.

Šutnja

23. U određeno vrijeme neka se obdržava i sveta šutnja kao sastavni dio slavljenja.[28] Narav te šutnje ovisi o vremenu koje joj je namijenjeno u pojedinim odredima. Pojedinci će se sabrati kod pokorničkog čina i nakon poziva na molitvu; kad završi čitanje ili homilija, kratko će razmišljati o onome što su čuli, a poslije pričesti će u svom srcu hvaliti i moliti Boga.

III. POJEDINI DIJELOVI MISE

A) Uvodni obredi

24. Ono što prethodi bogoslužju riječi, tj. pozdrav, pokornički čin, **Gospodine, smiluj se, Slava** i skupna molitva, ima značaj početka, uvoda i priprave.

Svrha je tih obreda da vjernici okupljeni u jedno stvore zajedništvo i da se raspolože za slušanje Božje riječi i za dostojno slavljenje euharistije.

Ulaz

25. Kad se skupi narod, dok ulazi misnik sa službenicima, započne se ulazna pjesma. Svrha je te pjesme da otvori

---

[27] Usp. SB 39.
[28] Usp. SB 30, MS 17.

slavlje, da potiče jedinstvo okupljenih, da uvede njihov duh u otajstvo liturgijskog vremena ili blagdana i da prati ophod misnika i službenika.

26. Tu pjesmu izvodi zbor naizmjence s pukom, ili isto tako pjevač s pukom, ili svu puk ili sam zbor. Može se uzeti bilo pripjev (antifona) sa svojim psalmom kako se nalazi u Rimskom gradualu ili u Jednostavnom gradualu, bilo neka druga pjesma koja odgovara tom svetom činu, danu i vremenu, a koji je tekst odobrila Biskuska konferencija.

Ako se kod ulaza ne pjeva, predloženi pripjev u misalu glasno čitaju vjernici ili neki od njih ili čitač, ili sâm misnik poslije pozdrava.

Pozdrav oltaru i okupljenom narodu

27. Misnik i službenici kad dođu u svetište, pozdrave oltar. U znak poštovanja misnik i zaređeni službenici poljube oltar, a misnik ga prema prilikama okadi.

28. Kad svrši pjevanje ulazne pjesme, misnik i sav skup znamenuju se znakom križa. Nato misnik okupljenoj zajednici označi pozdravom prisutnost Gospodina. Tim se pozdravom i odgovorom naroda očituje otajstvo okupljene Crkve.

Pokornički čin

29. Kad završi pozdrav naroda, tada misnik ili drugi sposoban službenik može s nekoliko riječi uvesti u misu toga dana. Zatim misnik pozove na pokornički čin koji obavlja sva zajednica općom ispovijedi, a zaključuje ga misnik odrješenjem.

»Gospodine, smiluj se«

30. Poslije pokorničkog čina počinje **Gospodine, smiluj se,** ako već nije bio uključen u samom pokorničkom činu. Budući da je to pjesma kojom vjernici zazivaju Gospodina i mole njegovo milosrđe, redovito neka je govore svi, tj. da u njoj imaju udjela puk i zbor ili pjevač.

Ti se zazivi redovito opetuju dva puta, ali se ne isključuje — s obzirom na duh različitih jezika, glazbene predaje i drugih okolnosti — i veći broj ponavljanja, kao i kratak umetak (trop). Ako se **Gospodine, smiluj se,** ne pjeva, neka se glasno izgovori.

Slava Bogu na visini

31. **Slava** je vrlo star i častan hvalospjev kojim Crkva sabrana u Duhu Svetom slavi Boga Oca i Jaganjca te ga moli. Pjeva ga sav skup vjernika ili puk naizmjence sa zborom ili sam zbor. Ako se ne pjeva, neka ga svi izgovore zajedno ili naizmjence.

Pjeva se ili govori svake nedjelje osim u došašću i korizmi, o svetkovinama i blagdanima i u posebnim svečanim zgodama.

Skupna molitva

32. Nakon toga misnik pozove narod na molitvu. Svi zajedno s misnikom šute neko vrijeme da postanu svijesni kako stoje pred Bogom i da mogu u svom srcu pobuditi svoje želje. Tada misnik izgovori molitvu koja se obično zove »skupna« (collecta). Njom se izražava značaj dotičnog slavlja i misnikovim se riječima upravlja molba Bogu Ocu po Kristu u Duhu Svetome.

Narod se pridruži molbi, na nju pristane i poklikom **Amen** učini je svojom.

U misi se govori samo jedna molitva. To vrijedi i za prikaznu i popričesnu molitvu.

»Skupna« se molitva završava dužim zaključkom, to jest: ako je upravljena Ocu: **Po Gospodinu našemu Isusu Kristu, Sinu tvome, koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog po sve vijeke vjekova;**

ako je upravljena Ocu, ali se na kraju spominje Sin: **Koji s tobom živi i kraljuje u jedinstvu Duha Svetoga, Bog, po sve vijeke vjekova;**

ako je upravljena Sinu: **Koji živiš i kraljuješ u jedinstvu Duha Svetoga, Bog po sve vijeke vjekova;**

Prikazna i popričesna molitva završavaju se kraćim zaključkom, to jest:

ako je upravljena Ocu: **Po Kristu Gospodinu našemu;**

ako su upravljene Ocu, ali se na kraju spominje Sin: **Koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova;**

ako su upravljene Sinu: **Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.**

B) Bogoslužje riječi

33. Glavni dio bogoslužja riječi tvore čitanja uzeta iz Svetoga pisma s pjesmama između njih. Homilija, ispovijest vjere i sveopća molitva ili molitva vjernika razvijaju i zaključuju taj dio. U čitanjima, naime, koja tumači homilija, Bog govori svome narodu,[29] otkriva mu otajstvo otkupljenja i spasenja te mu pruža duhovnu hranu. Sam je Krist po svojoj riječi prisutan usred vjernika.[30] Tu Božju riječ narod usvaja pjesmama, a prione joj ispoviješću vjere. Njom nahranjen, upravlja sveopću molitvu za potrebe cijele Crkve i za spasenje svega svijeta.

Biblijska čitanja

34. Čitanjima se sprema vjernicima hrana Božje riječi i otvara im se riznica Biblije[31]. Budući da prema predaji služba čitanja nije predvodničke nego službeničke naravi, dolikuje da evanđelje redovito čita đakon, ili ako ga nema, drugi prezbiter. Ostala čitanja čita podđakon ili čitač. Ako nema đakona ni drugog prezbitera, evanđelje čita misnik[32].

35. Samo bogoslužje uči da čitanju evanđelja valja iskazati najveće poštovanje. Čitanje se evanđelja odlikuje većom počasti nego ostala čitanja, bilo sa strane službenika, određena da ga naviješta, i koji se na to pripravi blagoslovom ili molitvom, bilo sa strane vjernika koji to čitanje slušaju stojeći i poklicima Kristu priznavaju i ispovijedaju da im govori on prisutan, bilo znakovima počasti koji se iskazuju Evanđelistaru.

Pjesme između čitanja

36. Poslije prvog čitanja slijedi psalam odgovora ili gradual koji je sastavni dio bogoslužja riječi. Psalam se redovito uzima iz Lekcionara, jer se njegov sadržaj izravno slaže s pojedinim čitanjima i stoga izbor psalma ovisi od čitanja. Ipak, da puk može lakše izgovoriti psalam odgovara, neka su tekstovi odgovora i psalama izabrani za razna vremena

---

29 Usp. SB 33.
30 Usp. SB 7.
31 Usp. SB 51.
32 Usp. IOe 50.

godine ili za različite vrste svetaca. Ti se mogu upotrijebiti mjesto psalma koji odgovara dotičnom čitanju kadgod se psalam pjeva.

Pjevač psalma ili psalmista na ambonu ili drugom zgodnom mjestu izgovara retke psalma, a cijela zajednica sjedi i sluša te redovito sudjeluje svojim odgovorom, osim ako se psalam izgovara bez prekida, tj. bez odgovora.

Ako se pjeva, osim psalma označena u lekcionaru, može se uzeti bilo gradualni psalam iz Rimskog graduala, bilo psalam odgovora ili psalam s aleluja iz Jednostavnog graduala kako se nalaze u tim knjigama.

37. Poslije drugog čitanja slijedi **Aleluja** ili druga pjesma u skladu s liturgijskim vremenom.

a) **Aleluja** se pjeva u svako doba izvan korizme. Počinju je svi ili zbor ili pjevač, a onda se ponavlja ako je tako određeno. Reci se uzimaju iz lekcionara ili iz Graduala.

b) Druga se pjesma sastoji od retka prije evanđelja ili od drugog psalma ili zavlake (tractus) kako se nalaze u lekcionaru ili u Gradualu.

38. Kad je prije evanđelja samo jedno čitanje, onda:

a) u vrijeme kad se govori **Aleluja** može se uzeti bilo psalam s **Aleluja**, bilo psalam i **Aleluja** sa svojim retkom, bilo samo psalam ili **Aleluja**;

b) u vrijeme kad se ne govori **Aleluja** može se uzeti ili psalam ili redak prije evanđelja.

39. Ako se psalam, koji je određen poslije čitanja ne pjeva, onda se glasno čita. Ako se pak ne pjeva **Aleluja** ili redak prije evanđelja, onda se mogu ispustiti.

40. Posljednice (sekvencije) mogu se uzeti po volji, osim na dan Uskrsa i Duhova.

41. Homilija je dio bogoslužja i veoma se preporučuje[33]; ona je potrebna kao hrana kršćanskom životu. Ona mora tumačiti bilo neki vid čitanja Svetog pisma bilo drugog teksta iz stalnog ili promjenljivog dijela mise toga dana, vodeći računa o otajstvu koje se slavi ili o posebnim potrebama slušalaca[34].

---

[33] Usp. SB 52.
[34] Usp. IOe 54.

42. Homilija neka se drži u nedjelje i zapovijedane blagdane koji se svetkuju uz sudjelovanje naroda. U ostale se dane preporuča, naročito u dane došašća, korizme i uskrsnog vremena, kao i o drugim blagdanima i u prilikama kad narod dolazi u crkvu u većem broju[35].

Homiliju redovito drži sâm misnik.

Ispovijest vjere

43. Simbol, ili ispovijest vjere u slavljenju mise jest pristanak i odgovor puka na Božju riječ koju je čuo u čitanjima i homiliji, te da se prisjeti pravila vjere prije nego će započeti slavljenje euharistije.

44. Ispovijest vjere izgovara misnik s narodom u nedjelje i svetkovine. Može se reći i u posebnim svečanijim zgodama.

Ako se pjeva, redovito ga pjevaju svi zajedno ili naizmjence.

Sveopća molitva

45. Sveopćom molitvom ili molitvom vjernika narod moli za sve ljude i tako izvršava službu svoga svećeništva. Dolikuje da se takva molitva redovito obavlja u misama s narodom tako da se uprave prošnje za svetu Crkvu, za one koji s nama vlašću upravljaju, za one koje tište razne nevolje, kao i za sve ljude i za spasenje svega svijeta[36].

46. Redoslijed nakana neka je redovito ovaj:

a) za potrebe Crkve,

b) za one koji upravljaju državom i za spasenje svega svijeta,

c) za potištene bilo kojom teškoćom,

d) za mjesnu zajednicu.

Ipak se raspored nakanâ može više osvrtati na pojedinu prigodu kod nekog posebnog slavljenja, tako kod potvrde, vjenčanja, pogreba.

47. Na misnika spada da predvodi te zazive, da ukratko pozove vjernike da se mole i da iste zaključi posebnom molitvom. Dolikuje da molitvene nakane izgovara đakon ili pjevač ili netko drugi[37].

Sav pak skup izražava svoju molbu ili zajedničkim zazivom na iznešene nakane ili molitvom u šutnji.

---

[35] Usp. IOe 53.
[36] Usp. SB 53.

C) Bogoslužje euharistije

48 Posljednja večera, na kojoj je Krist ustanovio spomen-čin svoje smrti i uskrsnuća neprestano se ponazočuje u Crkvi kad misnik, predstavljajući Krista Gospodina, izvodi ono isto što je učinio sam Gospodin kad je ustanovom vazmene žrtve i gozbe predao učenicima da to čine na njegov spomen[38].

Krist je uzeo kruh i čašu, zahvalio, razlomio i dao učenicima svojim govoreći: Uzmite, jedite, pijte; Ovo je tijelo moje; Ovo je čaša moje krvi. Ovo činite meni na spomen. Stoga je Crkva uredila čitavo slavljenje euharistijskog bogoslužja tako da odgovara tim Kristovim riječima. To jest:

1) U pripravljanju se darova na oltar donosi kruh i vino s vodom, tj. tvar koju je Krist uzeo u svoje ruke.

2) U euharistijskoj se molitvi Bogu zahvaljuje za čitavo djelo spasenja i prineseni darovi postaju Kristovo tijelo i krv.

3) Lomljenjem se jednog kruha očituje jedinstvo vjernika a u pričesti vjernici primaju Gospodnje tijelo i krv na isti način kao i apostoli iz ruku samog Krista.

Priprava darova

49. Na početku euharistijskog bogoslužja donose se na oltar darovi koji će postati tijelo i krv Kristova.

Najprije se spremi oltar, ili Gospodnji stol, koji je središte čitavoga euharistijskog bogoslužja[39], na nj se položi tjelesnik, rupčić, kalež i misal.

Zatim se donesu prinosi. Pohvalno je ako kruh i vino donose vjernici, a prima ih na zgodnom mjestu misnik ili đakon i postavi ih na oltar izgovarajući pri tom određene riječi. Premda vjernici ne darivaju više kao nekoć, od svojega kruh i vino određeno za bogoslužje, ipak taj obred zadržava moć i duhovno značenje njihova prinosa.

Kao prinos se smatra i novac ili drugi darovi koje vjernici donose za siromahe i crkvu, ili su skupljeni po crkvi; stoga se oni postave na zgodno mjesto izvan euharistijskog stola.

---

[73] Usp. IOe 56.
[38] Usp. SB 47, EM 3a, b.

50. Ophod, kojim se donose darovi, prati prikazna pjesma koja traje barem dok se darovi polažu na oltar. Za to pjevanje vrijede isti propisi kao za ulaznu pjesmu (br. 26). Ako se ne pjeva, onda se prikazni pripjev ispušta.

51. Mogu se okaditi darovi smješteni na oltaru i sam oltar da se označi kako se prinos i molitva Crkve diže pred Božje lice poput kâda. Kad se okade darovi i oltar, đakon ili drugi službenik može pokaditi misnika i narod.

52. Zatim misnik opere ruke čime se očituje želja za unutrašnjim čišćenjem.

53. Kad se polože darovi i završe popratni obredi, misnik zaključi pripravu darova pozivom na zajedničku molitvu i prikaznom molitvom; nato se pripravi Euharistijska molitva.

Euharistijska molitva

54. Sada počinje središte i vrhunac čitavoga slavljenja, euharistijska molitva, tj. molitva zahvaljivanja i posvećenja. Misnik poziva narod da molitvom i zahvaljivanjem uzdigne srca Gospodinu te ga uključuje u svoju molitvu koju upravlja Bogu Ocu po Isusu Kristu u ime cijele zajednice. Smisao je pak te molitve da se sav skup vjernika sjedini s Kristom u priznavanju divnih Božjih djela i u prikazivanju žrtve.

55. Glavni se sastavni dijelovi euharistijske molitve mogu ovako opisati:

a) Zahvala: (koja se izražava naročito u predslovlju) kojom misnik u ime svega svetoga naroda slavi Boga Oca, zahvaljuje mu za čitavo djelo spasenja ili u neke dane, blagdane i vremena, za neki poseban vid spasenja.

b) Poklik: kojim se sav skup pridružuje nebeskim silama pjevajući ili izgovarajući **Svet.** Taj poklik, koji tvori dio same euharistijske molitve, izvodi sav puk s misnikom.

c) Epikleza: kojom Crkva uz posebne zazive moli Božju moć da posveti darove prinesene od ljudi i da postanu tijelo i krv Krista te da neokaljana žrtva, koja će se blagovati u pričesti, bude na spasenje pričesnicima.

d) Riječi ustanove: Kristove riječi i čin koji ponazočuju posljednju večeru na kojoj je Krist Gospodin ustanovio otajstvo svoje muke i uskrsnuća, kad je apostolima dao da blaguju i piju njegovo tijelo i krv pod prilikama kruha i vina, te im je ostavio nalog da to otajstvo trajno obnavljaju.

e) Anamneza: kojom Crkva izvršuje nalog što ga je preko apostola primila od Krista Gospodina, čini spomen na samog Krista sjećajući se poglavito njegove blažene muke, slavnog uskrsnuća i uzašašća na nebo.

f) Prikazanje: kojim Crkva u tom istom spominjanju naročito ovdje i sada okupljena, prikazuje neokaljanu žrtvu Ocu u Duhu Svetom. Crkva hoće da vjernici ne samo prikazuju neokaljanu žrtvu nego da se nauče prinositi sami sebe, pa da po Kristu, posredniku, iz dana u dan dovršuju jedinstvo s Bogom i među sobom, da napokon Bog bude sve u svemu[40].

g) Zagovori: kojima se označuje da se euharistija slavi u zajedništvu s cijelom Crkvom, nebeskom i zemaljskom; da se ona prikazuje za nju samu i za sve njezine udove, kako za žive tako i za pokojne, koji su pozvani da budu dionici otkupljenja i spasenja stečenoga nam Kristovim tijelom i krvlju.

h) Završna doksologija: kojom se izriče slavljenje Boga i koju narod poklikom potvrđuje i zaključuje.

Euharistijska molitva traži da je svi slušaju s poštovanjem i u šutnji, te da u njoj sudjeluju poklicima koje predviđa sam obred.

Obred pričešćivanja

56. Budući da je euharistijsko slavlje vazmena gozba, dolikuje da se prema Gospodnjem nalogu Kristovo tijelo i krv uzimaju kao duhovna hrana.[41] Na to smjeraju lomljenje kruha i ostali prethodni obredi kojima se vjernici neposredno pripravljaju za pričest:

a) Gospodnja molitva: U njoj se moli za svagdanji kruh koji se kršćanima poglavito daje u Kristovu tijelu i za očišćenje od grijeha tako da se zaista svetinja daje svetima. Misnik izgovori poziv na tu molitvu koju govore vjernici zajedno s njime, a sam misnik nadoda embolizam što ga puk zaključi doksologijom. Embolizam razvija posljednju prošnju Gospodnje molitve i za svu zajednicu vjernika traži oslobođenje od vlasti zloga. Poziv, sama molitva, embolizam i doksologija, kojom puk sve to zaključuje, pjevaju se ili izgovaraju jasnim glasom.

---

39 Usp. IOe 91, EM24.
40 Usp. SB 48, SS 5, EM 12.

b) Zatim slijedi obred pomirenja kojim vjernici mole za mir i jedinstvo Crkve i za svu ljudsku obitelj, te uzajamno očituju jedan drugome znak ljubavi prije nego prime jedan kruh.

Način obreda pomirenja neka odrede Biskupske konferencije prema duhu i običajima pojedinih naroda.

c) Lomljenje koje je Krist izvršio na Posljednjoj večeri dalo je u apostolsko doba ime čitavom euharistijskom činu. Taj obred nema samo stvarni učinak nego i značenje, da po pričesti od jednog kruha života, koji je Krist, mi svi postajemo jedno tijelo (1 Kor 10, 17).

d) Miješanje: misnik stavi u kalež dijelak hostije.

e) **Jaganjče Božji:** Dok se vrši lomljenje kruha i miješanje, redovito zbor ili pjevač pjeva **Jaganjče Božji**, a narod odgovara, ili se jasnim glasom izgovara. Taj se zaziv može ponavljati koliko je potrebno za lomljenje kruha. Zadnji put se zaključi riječima **daruj nam mir.**

f) Osobna priprava misnika: Misnik se tihom molitvom pripravi da plodonosno primi Kristovo tijelo i krv. Vjernici to isto čine moleći u šutnji.

g) Zatim misnik pokaže vjernicima euharistijski kruh koji će primiti u pričesti i pozove ih na Kristovu gozbu. Zajedno s vjernicima pobudi čin poniznosti služeći se evanđeoskim riječima.

h) Veoma je poželjno da vjernici prime tijelo Gospodnje od hostija posvećenih u toj misi, a u predviđenim slučajevima da se pričeste i iz kaleža. Time se i po samim znakovima bolje vidi da je pričest dioništvo na žrtvi koja se uprav obavlja[42].

i) Dok misnik i vjernici primaju Svetotajstvo, pjeva se pričesna pjesma. Tako se jedinstvom glasova izražava duhovno jedinstvo pričesnika, iskazuje se radost srca i stvara veće bratstvo pri ophodu za primanje Kristova tijela. Pjevanje počne kad se pričesti misnik i traje dok Kristovo tijelo prime vjernici i dok se čini prikladnim. Ako se pjeva himan poslije pričesti, onda se pričesna pjesma na vrijeme završi.

Može se uzeti ili iz Rimskog graduala pripjev s psalmom i bez njega, ili iz Jednostavnog graduala pripjev s psalmom ili druga prikladna pjesma odobrena od Biskupske konferencije. Pjeva bilo sam zbor bilo zbor odnosno pjevač s pukom.

---

[41] Usp. EM 12, 33a.

Ako se ne pjeva u Misalu predloženi pripjev, glasno ga čitaju vjernici ili neki od njih, ili čitač, inače sâm misnik iza svoje pričesti i to prije nego počne pričešćivati vjernike.

j) Kad se svrši pričešćivanje misnik i vjernici, prema prilikama, neko vrijeme tiho mole u sebi. Ako je zgodno, čitava zajednica može pjevati himan ili psalam ili drugu pjesmu hvale.

k) Popričesnom molitvom misnik moli za plodove otajstva koje se slavilo. Poklikom **Amen** narod učini tu molitvu svojom.

D) Zaključni obred

57. Zaključni se obred sastoji:

a) od misnikova pozdrava i blagoslova kome se u neke dane i prigode dodaje molitva nad narodom ili se izražava drugim svečanijim obrascem;

b) od samog otpusta kojim se skup otpušta da se svatko vrati svojim vrijednim poslovima hvaleći i blagoslivljajući Gospodina.

Glava III

SLUŽBE I SLUŽBENICI MISE

58. U skupu koji se sabere za misu svatko ima pravo i dužnost sudjelovanja[43], i to na način koji odgovara njegovu redu i službi[44]. Stoga svi, bilo službenici bilo vjernici, vršeći svoju službu čine samo ono i sve ono što na njih spada[45], tako da se iz samog uređenja obreda vidi kako se Crkva sastoji od različitih redova i službi.

I. SLUŽBE ZAREĐENIH SLUŽBENIKA

59. Svakim zakonitim slavljenjem euharistije upravlja biskup, bilo sam bilo preko svojih pomoćnika, prezbitera[46].

Kad biskup prisustvuje misi kod koje je okupljen narod, dolikuje, da on sam predsjeda skupu i da mu se u slavljenju pridruže prezbiteri te po mogućnosti s njim koncelebriraju.

To se ne čini da se poveća vanjska svečanost obreda nego da se jasnije označi otajstvo Crkve koja je otajstvo jedinstva[47].

---

42 Usp. EM 31.
43 Usp. SB 14.
44 Usp. SB 26.
45 Usp. SB 28.
46 Usp. SC 96, SB 42.
47 Usp. SB 26.

Ako slavljenje euharistije ne obavlja biskup, nego to povjeri drugome, tada je prikladno da on predvodi bogoslužje riječi i da misu zaključi obredom otpusta.

60. I prezbiter kao misnik u Kristovo ime stoji na čelu sabranog skupa, predvodi njegovu molitvu, naviješta mu vijest spasenja, pridružuje sebi narod u prikazivanju žrtve po Kristu Bogu Ocu u Duhu Svetome i sa svojom braćom dijeli kruh vječnoga života. Kad dakle slavi euharistiju, mora Bogu i narodu služiti dostojanstveno i ponizno te se tako vladati i izgovarati božanske riječi da vjernike podsjeća na živu prisutnost Krista.

61. Među službenicima prvo mjesto pripada đakonu. Taj je red već na početku Crkve bio vrlo cijenjen. Đakon u misi ima vlastitu ulogu: naviješta evanđelje, a katkada i propovijeda Božju riječ, vjernike predvodi u sveopćoj molitvi, poslužuje misniku, vjernicima dijeli euharistiju, naročito pod prilikom vina i katkada upućuje sav skup kako se ima kretati i držati.

II SLUŽBA I ULOGA BOŽJEGA NARODA

62. Vjernici u slavljenju euharistije sačinjavaju sveti puk, stečeni narod i kraljevsko svećenstvo da zahvaljuju Bogu te mu prikazuju neokaljanu žrtvu ne samo po rukama misnika nego i zajedno s njime, i uče se prinositi sami sebe[48]. Neka nastoje to očitovati dubokim osjećajem vjere i ljubavlju prema braći koja sudjeluju u istom slavljenju.

Stoga neka izbjegavaju svaku vrst neobičnog ponašanja ili podvojenosti držeći pred očima da imaju istog Oca na nebesima i da su zato između sebe svi braća.

A jedno će tijelo tvoriti slušanjem Božje riječi, sudjelovanjem u molitvama i pjevanju, a naročito zajedničkim prikazivanjem žrtve i zajedničkim učestvovanjem kod stola Gospodnjega. To se jedinstvo lijepo odražava kad vjernici složno vrše iste kretnje i imaju jedinstveno držanje tijela.

Neka vjernici ne uskrate da s veseljem služe Božjem narodu kad god ih se zamoli da kod slavljenja obave neku posebnu službu.

63. Među vjernicima posebnu liturgijsku službu vrši »shola« ili zbor pjevača čija je zadaća da pravilno izvode dijelove koji na njih spadaju, već prema tome kakve je vrsti pjevanje, i da promiču sudjelovanje vjernika u pjevanju[49]. Što je rečeno za zbor pjevača vrijedi uz dužnu preinaku i za ostale glazbenike a naročito za orguljaša.

64. Dolikuje da svuda bude pjevač ili zborovođa koji će vjernike voditi i podržavati u pjevanju. Dapače, kad nema zbora, na pjevača spada da predvodi različite pjesme, a puk sa svoje strane sudjeluje[50].

---

48 Usp. SB 48, EM 12.
49 Usp. MS 19.
50 Usp. MS 21.

III POSEBNE SLUŽBE

65. Podđakon je zaređen da služi kod oltara te da pomaže misniku i đakonu. Njemu je naročito povjereno da sprema oltar i sveto posuđe te da čita poslanicu.

66. Čitač, iako je laik, u euharistijskom slavljenju ima posebnu ulogu koju valja da vrši sam, pa i onda kad su prisutni službenici višega reda. Na njega spada da čita sva čitanja iz Svetoga pisma osim evanđelja i, ako je prisutan podđakon, poslanice. Kad nema psalmiste, čitač može izgovarati psalam između čitanja.

Da vjernici slušanjem božanskih čitanja steknu ugodan i živ osjećaj Svetoga pisma[51], potrebno je da čitači određeni za tu službu, budu zaista sposobni i brižno spremljeni.

Biskupska konferencija može dopustiti da, kad nema prikladne muške osobe koja bi obavljala službu čitača, ona čitanja, koja prethode evanđelju, pročita prikladna ženska osoba koja pri tom stoji izvan svetišta.

67. Uloga je psalmiste da izgovara psalam ili drugu biblijsku pjesmu između čitanja. Za dobro vršenje službe potrebno mu je da zna psalam pjevati te pravilno i razgovjetno izgovarati.

68. Od drugih službenika neki obavljaju svoju službu u svetištu, a drugi izvan njega.

U prve spadaju oni koji nose misal, križ, svijeće, kruh, vino, vodu i kadionicu.

Drugi su:

a) Tumač koji vjernicima pruža razjašnjenja i daje upozorenja kako bi se uveli u slavljenje i osposobili da ga bolje razumiju. Napomene tumača moraju biti točno pripravljene i odmjerene.

Kad obavlja svoju službu, tumač stoji pred vjernicima na zgodnom mjestu, ali ne dolazi na ambon.

b) Oni koji u nekim krajevima dočekuju vjernike na vratima crkve i raspoređuju ih na zgodno mjesto i prave red kod ohpoda.

c) Oni koji po crkvi kupe milostinju.

69. Dobro je da je netko, naročito u većim crkvama i zajednicama, određen da se brine kako bi se sveti čini prikladno izvršili i da ih službenici obavljaju dolično, uredno i pobožno.

70. I laici mogu obavljati sve službe ispod onih koje su vlastite podđakonu. Službe izvan svetišta mogu se, prema razboritu sudu upravitelja crkve, povjeriti i ženskim osobama.

71. Ako ima više onih koji mogu izvršiti istu službu, ništa ne priječi, da oni međusobno razdijele i obave razne dijelove iste službe. Npr. jedan se đakon može odrediti za dijelove koji se imaju pjevati, a drugi za službu kod oltara; a ako je više čitanja, bit će dobro razdijeliti ih među više čitača i tome slično.

72. Kad je kod mise s narodom samo jedan službenik, onda on može obavljati razne službe.

---

51 Usp. SB 24.

55 Usp. EM 26, MS 16, 27

73. Upravitelj crkve, saslušavši i vjernike glede onoga što na njih neposredno spada, vodi stvarnu pripravu bilo kojeg liturgijskog slavlja. To će složno obaviti svi kojih se tiče bilo s obzirom na obred bilo s obzirom na pastoralnu i glazbenu stranu.

Glava IV

RAZLIČITI OBLICI SLAVLJENJA MISE

74. U mjesnoj se Crkvi uvijek daje prvo mjesto, zbog njena značenja, misi kojoj predsjeda biskup okružen svojim svećenstvom i službenicima[52] i u kojoj Božji narod sudjeluje punim i djelatnim učešćem. Tu se na poseban način očituje Crkva.

75. Neka se uvelike cijeni i misa koja se slavi s nekom zajednicom, naročito župskom. Tako je u određeno vrijeme i na određenom mjestu prisutna sveopća Crkva, a naročito u nedjeljnom zajedničkom slavljenju.[53]

76. Od misa s pojedinim zajednicama posebno mjesto zauzima konventualna misa koja je dio svagdanjeg oficija. Premda se konventualna misa ne ističe posebnim oblikom slavljenja, ipak se u najvišoj mjeri pristoji da bude pjevana, a osobito da u njoj u punoj mjeri sudjeluju svi članovi zajednice bilo redovnika bilo kanonika. U njoj pojedinci obavljaju svoju službu prema primljenom svetom redu. Prikladno je da u njoj po mogućnosti koncelebriraju svi prezbiteri koji nemaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika[54]. Uz to svi, koji spadaju u tu zajednicu, bilo svećenici koji imaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika, bilo oni koji nisu svećenici, mogu se pričestiti pod objema prilikama.

I MISA S NARODOM

77. Pod misom s narodom podrazumijeva se ona koja se slavi uz sudjelovanje vjernika. Dobro je da se, naročito nedjeljom i zapovijedanim blagdanom, po mogućnosti slavi uz pjevanje i s odgovarajućim brojem službenika[55]. Ipak može se obaviti i bez pjevanja i s jednim samo službenikom.

78. Dolikuje da su uz misnika redovito čitač, pjevač, i barem jedan službenik. Taj se oblik dalje zove »tipičnim«. Obred koji je niže opisan predviđa i ovlaštenje za veći broj službenika.

U svakom obliku slavljenja može biti đakon i obavljati svoju službu.

Što treba pripraviti

79. Oltar se prekrije barem jednim oltarnikom. Na oltar ili do oltara se postave barem dva svijećnjaka sa zapaljenim svijećama, ili četiri ili šest, a ako misi dijecezanski biskup onda sedam. Uz to na oltaru ili blizu njega treba da bude križ. Svijećnjaci i

---

[52] Usp. SB 41.
[53] Usp EM 26, SC 28, SS 5.
[54] Usp. EM 47.

73. Upravitelj crkve, saslušavši i vjernike glede onoga što na njih neposredno spada, vodi stvarnu pripravu bilo kojeg liturgijskog slavlja. To će složno obaviti svi kojih se tiče bilo s obzirom na obred bilo s obzirom na pastoralnu i glazbenu stranu.

Glava IV

RAZLIČITI OBLICI SLAVLJENJA MISE

74. U mjesnoj se Crkvi uvijek daje prvo mjesto, zbog njena značenja, misi kojoj predsjeda biskup okružen svojim svećenstvom i službenicima[52] i u kojoj Božji narod sudjeluje punim i djelatnim učešćem. Tu se na poseban način očituje Crkva.

75. Neka se uvelike cijeni i misa koja se slavi s nekom zajednicom, naročito župskom. Tako je u određeno vrijeme i na određenom mjestu prisutna sveopća Crkva, a naročito u nedjeljnom zajedničkom slavljenju.[53]

76. Od misa s pojedinim zajednicama posebno mjesto zauzima konventualna misa koja je dio svagdanjeg oficija. Premda se konventualna misa ne ističe posebnim oblikom slavljenja, ipak se u najvišoj mjeri pristoji da bude pjevana, a osobito da u njoj u punoj mjeri sudjeluju svi članovi zajednice bilo redovnika bilo kanonika. U njoj pojedinci obavljaju svoju službu prema primljenom svetom redu. Prikladno je da u njoj po mogućnosti koncelebriraju svi prezbiteri koji nemaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika[54]. Uz to svi, koji spadaju u tu zajednicu, bilo svećenici koji imaju obavezu misiti pojedinačno zbog pastoralne koristi vjernika, bilo oni koji nisu svećenici, mogu se pričestiti pod objema prilikama.

I MISA S NARODOM

77. Pod misom s narodom podrazumijeva se ona koja se slavi uz sudjelovanje vjernika. Dobro je da se, naročito nedjeljom i zapovijedanim blagdanom, po mogućnosti slavi uz pjevanje i s odgovarajućim brojem službenika[55]. Ipak može se obaviti i bez pjevanja i s jednim samo službenikom.

78. Dolikuje da su uz misnika redovito čitač, pjevač, i barem jedan službenik. Taj se oblik dalje zove »tipičnim«. Obred koji je niže opisan predviđa i ovlaštenje za veći broj službenika.

U svakom obliku slavljenja može biti đakon i obavljati svoju službu.

Što treba pripraviti

79. Oltar se prekrije barem jednim oltarnikom. Na oltar ili do oltara se postave barem dva svijećnjaka sa zapaljenim svijećama, ili četiri ili šest, a ako misi dijecezanski biskup onda sedam. Uz to na oltaru ili blizu njega treba da bude križ. Svijećnjaci i

---

[52] Usp. SB 41.
[53] Usp EM 26, SC 28, SS 5.
[54] Usp. EM 47.

križ mogu se donijeti u ulaznom ophodu. Na oltar se može položiti, ako se ne nosi u ulaznom ophodu, Evanđelistar, knjiga različita od knjige s drugim čitanjima.

80. U svetištu se pripravi:

a) kod misnikova sjedišta: misal, i prema potrebi, knjiga za pjevanje;

b) na ambonu: knjiga s čitanjima;

c) na stolicu: kalež, tjelesnik, rupčić i, ako treba, pala; plitica i, ako su potrebne, pikside s kruhom za pričest misnika, službenika i naroda; vrčići s vinom i vodom, osim ako sve to vjernici donose na prikazanje; te ono što je potrebno za pranje ruku. Kalež se pokrije velom koji može uvijek biti bijele boje.

81. U sakristiji se za različite oblike slavljenja priprave sveta ruha za misnika i službenike:

a) Za misnika: alba, stola i misnica (planeta).

b) Za đakona: alba, stola i dalmatika koja se može izostaviti zbog pomanjkanja ili zbog manje svečanosti;

c) Za podđakona: alba i tunika koja se također može izostaviti zbog pomanjkanja i manje svečanosti;

d) Za ostale službenike: albe ili superpeliceji.

Svi koji oblače albu uzimaju pojas i upotrebljavaju amikt, osim ako je drukčije određeno.

A) TIPIČAN OBLIK MISE

Uvodni obredi

82. Kad se narod skupi, misnik i službenici odjeveni svetim ruhom idu k oltaru ovim redom:

a) Službenik s kadionicom koja se dimi, ako se upotrebljava tamjan.

b) Službenici koji prema prilikama nose svijećnjake, a između njih možda drugi službenik s križem i ostali prisutni službenici.

c) Čitač koji može nositi Evanđelistar.

d) Misnik.

Prije nego se uputi misnik stavlja tamjan u kadionicu ako se upotrebljava.

83. Za vrijeme ophoda k oltaru pjeva se ulazna pjesma (usp. br. 25—26).

84. Došavši k oltaru, misnik i službenici iskažu mu dužnu počast dubokim naklonom ili poklekom ako je na njemu svetohranište sa Svetotajstvom.

Križ koji se možda donese u ophodu stavi se uz oltar ili na drugo zgodno mjesto; a službenici koji su donijeli svijećnjake polože ih uz oltar ili na stolić; evanđelistar se odloži na oltar.

85. Misnik uzađe k oltaru i poljubi ga. Nato, prema prilikama, pokadi oltar obilazeći ga.

86. Kad to završi, misnik ide k sjedištu. Nakon otpjevane ulazne pjesme, misnik se i vjernici prekriže, a svi stoje. Misnik govori: **U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.** Narod odgovori: **Amen.**

Nato misnik okrenut prema narodu i raširenih ruku pozdravi narod jednim od predloženih obrazaca. Misnik ili koji drugi spo-

soban službenik može s nekoliko riječi uvesti vjernike u misu toga dana.

87. Nakon pokorničkog čina govori se prema rubrikama **Gospodine, smiluj se** i **Slava** (br. 30—31). **Slavu** može započeti sam misnik ili pjevači ili svi zajedno.

88. Zatim misnik pozove puk na molitvu i sklopljenih ruku reče: **Pomolimo se.** A svi zajedno s misnikom neko vrijeme mole u šutnji. Tada misnik raširenih ruku govori molitvu. Na kraju molitve puk usklikne: **Amen.**

Bogoslužje riječi

89. Kad svrši molitva, čitač pođe k ambonu i glasno čita prvo čitanje koje svi slušaju sjedeći, a na kraju svi izgovore poklik.

90. Poslije završenog čitanja psalmista ili pjevač, ili sâm čitač izgovara psalam a narod odgovor (usp. br. 36).

91. Nakon toga, ako se prije evanđelja uzima drugo čitanje, čitač ga naglas čita na ambonu, kao što je gore rečeno, a svi sjede i slušaju te na kraju izgovore poklik.

92. Slijedi **Aleluja** ili druga pjesma prema zahtjevu liturgijskog vremena (usp. br. 37—39).

93. Dok se pjeva **Aleluja** ili druga pjesma, misnik stavlja tamjan u kadionicu, ako se upotrebljava. Zatim sklopljenih ruku i naklonjen pred oltarom tiho govori: **Očisti srce moje.**

94. Tada uzme Evanđelistar, ako je taj na oltaru i iza službenikâ, koji mogu nositi kadionicu i svijeće, ide k ambonu.

95. Na ambonu misnik otvori knjigu i kaže: **Gospodin s vama,** a zatim **Početak** ili **Slijedi** i palcem načini znak križa na knjizi, na svom čelu, ustima i prsima. Zatim pokadi knjigu, ako se upotrebljava kadionica. Poslije poklika puka navješta evanđelje i svršivši ga, poljubi knjigu i tiho reče: **Riječima svetoga evanđelja neka nam se izbrišu grijesi.** Poslije evanđelja puk poklikne prema običaju pojedinih krajeva.

96. Ako nema čitača, misnik sâm stojeći na ambonu čita sva čitanja i nakon njih prema potrebi izgovara pjesme koji iza njih slijede. Na tom istom mjestu stavlja tamjan, ako se upotrebljava, i naklonjen govori: **Očisti srce moje.**

97. Homilija se drži kod sjedišta ili na samom ambonu.

98. Ispovijest vjere izgovara misnik zajedno s narodom (usp. br. 44). Na riječi **I utjelovio se itd.** svi se naklone, a na blagdane rođenja i navještenja Gospodinova pokleknu.

99. Nato se obavlja sveopća molitva ili molitva vjernika koju predvodi misnik sa sjedišta ili s ambona, a narod sudjeluje u onome što na nj spada (usp. br. 45—47).

Bogoslužje euharistije

100. Kad završi sveopća molitva, započne prikazna pjesma (usp. br. 50). Službenici polože na oltar tjelesnik, rupčić, kalež i misal.

101. Poželjno je da se sudjelovanje vjernika očituje prinošenjem kruha i vina za slavljenje euharistije ili drugih darova za potrebe Crkve i siromaha.

Prinose vjernika prima, ako je zgodno, misnik a pomažu mu službenici i polože ih na prikladno mjesto. Kruh se i vino za euharistiju donesu na oltar.

102. Misnik stojeći uz oltar uzme pliticu s kruhom, držeći je objema rukama malo podignutu iznad oltara, izgovara određeni obrazac. Zatim položi pliticu s kruhom na tjelesnik.

103. Poslije toga misnik stojeći uz kraj oltara ulijeva u kalež vino i malo vode te tiho govori propisani obrazac, a službenik mu pruža vrčiće. Vrativši se k sredini oltara, prihvati kalež objema rukama i drži ga malo iznad oltara te govori propisani obrazac. Zatim položi kalež na tjelesnik i po potrebi pokrije ga palom.

104. Položivši kalež na oltar misnik naklonjen tiho govori: **Primi nas, Gospodine.**

105. Zatim misnik prema prilikama okadi prikazne darove i oltar, a službenik misnika i narod.

106. Poslije molitve **Primi nas, Gospodine** ili poslije kađenja misnik stojeći uz kraj oltara pere ruke tiho govoreći propisani obrazac, a službenik mu ih polijeva vodom.

107. Nakon toga se vrati k sredini oltara, licem prema puku raširi i sklopi ruke, pozove narod na molitvu riječima: **Molite, braćo, itd.** Poslije odgovora puka raširenih ruku govori prikaznu molitvu. Na kraju narod poklikne: **Amen.**

108. Misnik tada započne euharistijsku molitvu. Raširenih ruku kaže: **Gospodin s vama.** Kad proslijedi: **Gore srca,** uzdigne ruke, a raširenih ruku nastavi: **Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu.** Kad puk odgovori: **Dostojno je i pravedno,** misnik proslijedi predslovlje. Na kraju predslovlja sklopi ruke te zajedno sa službenicima i narodom pjeva ili jasno izgovara: **Svet — Blagoslovljen** (usp. br. 55b).

109. Misnik nastavi euharistijsku molitvu prema propisima koji se nalaze uz pojedine molitve.

110. Kad na kraju euharistijske molitve misnik završi doksologiju, sklopljenih ruku izgovori uvod (monitio) u Gospodnju molitvu koju onda, zajedno s pukom, moli raširenih ruku.

111. Nakon Gospodnje molitve misnik sam raširenih ruku govori embolizam: **Izbavi nas.** Kad ga završi, puk usklikne: **Jer tvoje je kraljevstvo.**

112. Zatim misnik jasnim glasom govori molitvu: **Gospodine, Isuse Kriste, koji si rekao.** Kad je završi, raširi i sklopi ruke te puku navijesti mir riječima: **Mir Gospodnji bio vazda s vama.** Puk odgovori: **I s duhom tvojim.** Zatim, ako je zgodno, misnik nadoda: **Pružite dokaz međusobnog mira.** A svi prema mjesnom običaju očituju znak mira i ljubavi. Misnik može dati znak mira službenicima.

113. Zatim misnik uzme hostiju i prelomi je nad pliticom, a dijelak spusti u kalež tiho govoreći: **Ovo miješanje.** Za to vrijeme zbor ili puk pjeva ili govori: **Jaganjče Božji.**

114. Tada misnik tiho govori molitvu: **Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga,** ili **Gospodine Isuse Kriste, neka mi blagovanje.**

115. Kad završi molitvu, misnik poklekne, uzme hostiju, malo je podigne iznad plitice te licem prema narodu kaže: **Evo Janjce Božje** i s narodom jedanput nadoda: **Gospodine, nisam dostojan.**

116. Nato misnik prema oltaru tiho kaže: **Tijelo Kristovo čuvalo me za život vječni** i s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo. Zatim uzme kalež, reče: **Krv Kristova čuvala me za život vječni** i s poštovanjem se pričesti Kristovom Krvlju.

117. Nakon toga uzme pliticu ili ciborij, pođe onima koji će se pričestiti, i hostiju malo podignutu pokaže svakome od njih i kaže: **Tijelo Kristovo.** Pričesnik odgovori: **Amen** i primi Svetotajstvo.

118. Pričest pod objema prilikama obavlja se po obredu opisanom na drugom mjestu (usp. br. 240—252).

119. Dok se misnik pričešćuje, počinje se pjevati pričesna pjesma (usp. br. 56 1).

120. Kad završi pričešćivanje, misnik se vrati oltaru, pokupi ulomke, ako ih ima. Zatim uz kraj oltara očisti pliticu ili ciborij nad kaležom, a sam kalež ispere i otare ga rupčićem. Službenik isprane posude odnese na stolić. Međutim, smije se posude, naročito ako ih je više, ostaviti na oltaru ili stoliću na tjelesniku te ih ispere poslije mise nakon otpusta naroda.

121. Nakon toga misnik može poći k sjedištu. Može se po volji neko vrijeme sjediti u svetoj šutnji ili pjevati koji hvalospjev ili psalam. (usp. br. 56 k).

122. Zatim misnik stojeći kod sjedišta ili kod oltara licem prema puku kaže: **Pomolimo se** i raširenih ruku glasno izgovara popričesnu molitvu. Prije nje se može neko vrijeme ostati u šutnji, osim ako se šutjelo odmah nakon pričesti. Na kraju molitve puk uskliknu: **Amen.**

Zaključni obred

123. Nakon popričesne molitve ako je potrebno slijede kratke obavijesti narodu.

124. Zatim raširenih ruku misnik pozdravi narod riječima: **Gospodin s vama,** a narod odgovori: **I s duhom tvojim:** Misnik odmah nadoda: **Blagoslovio vas svemogući Bog** i blagoslivljajući proslijedi: **Otac i Sin i Duh Sveti.** A narod odgovori: **Amen.** U neke dane i prigode prije toga blagoslova govori se prema propisima drugi svečaniji obrazac ili molitva nad narodom.

Odmah nakon blagoslova misnik sklopljenih ruku nadoda: **Idite u miru,** a svi odgovore: **Bogu hvala.**

125. Nato misnik poljubi oltar. Pošto mu je sa službenicima iskazao dužnu počast, otide.

126. Ako poslije mise neposredno slijedi koji liturgijski čin, ispušta se zaključni obred, tj pozdrav, blagoslov i otpust.

B) SLUŽBA ĐAKONA

127. Kad sudjeluje đakon u svojoj službi, obdržavaju se propisi doneseni u gornjoj glavi osim ovoga što slijedi.

Đakon općenito:

a) pomaže misniku i stoji mu sa strane;

b) služi kod oltara bilo kod kaleža bilo kod knjige;

c) ako nema nijednog drugog službenika, prema potrebi obavlja i službe drugih.

Uvodni obredi

128. Obučen u sveto ruho đakon, ako nosi Evanđelistar, ide k oltaru ispred misnika, inače njemu sa strane.

129. Iskazavši zajedno s misnikom dužnu počast oltaru, đakon s njime ulazi k oltaru i položivši Evanđelistar, ako ga nosi na oltar, skupa s misnikom poljubi oltar. Zatim pomaže misniku kod stavljanja tamjana i kađenja oltara ako se upotrebljava kadionica.

130. Kad se pokadi oltar, zajedno s misnikom ide k sjedištu i ondje mu stoji sa strane i poslužuje mu prema potrebi.

Bogoslužje riječi

131. Dok se govori **Aleluja** ili koja druga pjesma, ako se upotrebljava kadionica, pomaže misniku kod stavljanja tamjana, a zatim naklonjen pred misnikom traži blagoslov govoreći podglas **Dostoj se, gospodine, blagosloviti.** Misnik ga blagoslovi riječima: **Gospodin bio u tvom srcu, itd.** Đakon odgovori: **Amen.** Nato uzme evanđelistar, ako je na oltaru, krene k ambonu sa službenicima, ako ih ima, i to iza njih, koji prema prilikama nose svijećnjake i kadionicu. Ondje pozdravi narod, pokadi knjigu i naviješta evanđelje. Kad svrši, poljubi knjigu i tiho reče: **Riječima svetoga evanđelja, itd** te se vrati k misniku. Ako nema homilije ni ispovijesti vjere, može ostati na ambonu za sveopću molitvu, a službenici se vrate na svoja mjesta.

132. Nakane za molitvu vjernika, poslije misnikova uvoda, izgovara sam đakon s ambona ili s drugoga zgodnog mjesta.

Bogoslužje euharistije

133. Kod prikazanja misnik ostane na sjedištu, a đakon pripravi oltar uz pomoć službenika. Na njega spada briga oko svetih posuda. On također pomaže misniku kod primanja darova puka. Zatim uruči misniku pliticu s kruhom koji se ima posvetiti, ulije vina i malo vode u kalež i potom ga pruži misniku. Pripravu kaleža, ulijevanje vina i vode, može obaviti kod stolića. Ako se upotrebljava kadionica, pomaže misniku u kađenju darova i oltara, a zatim sâm ili drugi službenik pokadi misnika i narod.

134. Za vrijeme euharistijske molitve đakon stoji blizu misnika, ali malo iza njega da mu posluži, ako je potrebno, kod kaleža ili knjige.

135. Kod zaključne doksologije stoji uz misnika i drži uzdignut kalež a misnik pliticu s hostijom dok narod ne usklikne **Amen.**

136. Pošto misnik izgovori molitvu za mir i: **Mir Gospodnji bio vazda s vama,** a puk odgovori **I s duhom tvojim,** đakon prema prilikama upravi poziv mira riječima: **Pružite dokaz međusobnog mira.** Sam primi znak mira od misnika te ga može prenijeti drugim službenicima do sebe.

137. Kad se misnik pričesti, sam se pričesti objema prilikama i pomaže misniku u pričešćivanju naroda. Ako se pričest dijeli pod objema prilikama đakon pruža pričesnicima kalež i posljednji iz njega pije.

138. Nakon završenog pričešćivanja đakon se s misnikom vrati k oltaru, pokupi ulomke, ako ih ima, odnese kalež i ostalo sveto posuđe na stolić i ondje ih ispere i po običaju složi, a svećenik ide k sjedištu. Međutim, smiju se posude ostaviti na oltaru ili stoliću na tjelesniku te ih ispere poslije mise nakon otpusta naroda.

Zaključni obred

139. Pošto je izmoljena popričesna molitva, đakon pročita obavijesti puku, ako ih ima, ako ih ne želi učiniti sam misnik.

140. Kad misnik dade blagoslov, đakon otpusti narod riječima: **Idite u miru.**

141. Zatim zajedno s misnikom poljubi oltar i iskazavši mu dužnu počast, odlazi kako je i došao.

C) SLUŽBA PODĐAKONA

142. Kad podđakon obavlja svoju službu kod mise, obdržava ovo što slijedi. Podđakon općenito:

a) poslužuje kad je potreba đakonu ili misniku;

b) čita poslanicu ili čitanje prije evanđelja;

c) ako nema drugog službenika, on čita i druga čitanja prije evanđelja. Prema potrebi obavlja također i poslove drugih službenika.

Uvodni obredi

143. Obučen u sveto ruho podđakona kod pristupa oltaru može nositi Evanđelistar. Tada ide pred đakonom, inače sa strane misnika ili nosi križ između dva službenika koji nose upaljene svijeće.

144. Iskazavši zajedno s misnikom i đakonom dužnu počast oltaru, podđakon s njima pristupa k oltaru, odloži Evanđelistar na oltar te zajedno s misnikom i đakonom poljubi oltar. Zatim pomaže misniku kod kađenja oltara ako se upotrebljava kadionica. Nakon kađenja ide skupa s misnikom i đakonom k sjedištu i pomaže mu po potrebi.

Bogoslužje riječi

145. Čita na ambonu poslanicu ili drugo čitanje prije evanđelja, a kad svrši, vrati se k misniku.

146. Poslužuje misniku kod stavljanja tamjana za evanđelje i prati đakona k ambonu za naviještanje evanđelja i pomaže mu. Nakon evanđelja vraća se s đakonom na uobičajeni način k misniku.

Bogoslužje euharistije

147. Kad svrši sveopća molitva i dok se pjeva prikazna pjesma, podđakon uz pomoć drugih službenika pripravi oltar. Međutim, misnik i đakon ostanu na sjedištu. Kad je oltar pripravljen, pod-

đakon pomaže đakonu i misniku kod primanja darova puka. Zatim zajedno s njima ide k oltaru i tamo ulije vodu u kalež. Ako se upotrebljava kadionica, pomaže misniku pri kađenju darova i oltara.

148. Za vrijeme euharistijske molitve podđakon stoji blizu misnika, ali malo iza njega da mu posluži, ako je potrebno, kod knjige.

149. Kad đakon upravi poziv na mir, podđakon primi znak mira nakon đakona od svećenika i može ga prenijeti drugim službenicima do sebe.

150. Poslije đakona i podđakon se pričesti pod objema prilikama.

151. Nakon pričešćivanja, kad misnik otiđe k sjedištu, podđakon pomaže đakonu pri ispiranju i slaganju posuda. Zatim se zajedno s đakonom vrati k misniku.

Zaključni obred

152. Kad đakon otpusti narod, podđakon s misnikom i đakonom poljubi oltar i nakon iskazane mu dužne počasti skupa s ostalim službenicima odlazi onako kako je i došao.

II KONCELEBRIRANE MISE

NAPOMENE

153. Koncelebracija, kojom se zgodno očituje jedinstvo svećeništva, žrtve i sveukupnog Božjeg naroda, osim u slučajevima kad ih naređuje sam obred, još se dopušta:

1. a) u četvrtak Gospodnje večere kod mise krizme i kod večernje mise;

b) na misi prigodom koncila, biskupskih zborova i sinoda;

c) na misi kod blagoslova opata.

2. Osim toga, uz dopuštanje Ordinarija koji ima suditi o shodnosti koncelebracije:

a) na konventualnoj i na glavnoj misi u crkvama, gdje korist vjernika ne traži pojedinačno slavljenje svih prisutnih prezbitera;

b) na misama bilo kojih zborova kako svjetovnih tako i redovničkih.[56]

154. Gdje ima mnogo svećenika, nadležni poglavar može dopustiti da se koncelebracija održi i više puta u istom danu, ali u različito vrijeme ili na različitim svetim mjestima.[57]

---

[56] Usp. SB 57.
[57] Usp. EM 47.

155. Na biskupa spada da prema propisima određuje pravila za koncelebraciju u svojoj biskupiji, pa i u crkvama izuzetih redovnika i u polujavnim kapelama. Svaki Ordinarij, kao i viši poglavar kleričkog ne izuzetnog reda i družbe klerika koji žive zajedno bez zavjeta, može suditi o prikladnosti koncelebracije i za nju dati dopuštenje u svojim crkvama i kapelama[58].

156. Kad je misa započela, ne može nitko više pristupiti koncelebraciji.[59]

157. Posebno treba cijeniti onu koncelebraciju kod koje prezbiteri neke biskupije koncelebriraju sa svojim biskupom, naročito na misi krizme četvrtka, Gospodnje večere ili prigodom sinode ili pastirskog pohoda. Iz tog se razloga preporuča koncelebracija kad god se prezbiteri sastanu sa svojim biskupom, bilo prigodom duhovnih vježbi bilo prigodom drugog sastanka. U tim se slučajevima još jasnije očituje znak svećeničkog i crkvenog jedinstva koji je svojstven svakoj koncelebraciji[60].

158. Zbog posebnog uzroka, bilo značenja obreda bilo svetkovine, daje se ovlast više puta istog dana misiti ili koncelebrirati u ovim slučajevima:

a) Tko je na Veliki četvrtak misio ili koncelebrirao misu krizme, smije misiti ili koncelebrirati također i večernju misu.

b) Tko je misio ili koncelebrirao prvu misu u uskrsnoj noći, smije misiti ili koncelebrirati i drugu uskrsnu misu.

c) Na Božić mogu svi svećenici slaviti tri mise; mogu i koncelebrirati samo ako se održavaju u propisano vrijeme.

d) Tko s biskupom ili njegovim izaslanikom koncelebrira prigodom sinode, pastirskog pohoda ili svećeničkih sastanaka, smije, prema sudu istoga biskupa, opet misiti na korist vjernika[61]. Isto vrijedi, uz obdržavanje propisa, i za sastanke redovnika s njihovim Ordinarijem.

159. Koncelebrirana se misa odvija u svakom obliku prema propisima za misu slavljenu pojedinačno, samo se obdržava ili mijenja ono što će se niže naznačiti.

160. Ako u koncelebriranoj misi nema đakona ni drugih službenika, njihove službe obavljaju koncelebranti.

---

58 Ritus servandus in concelebratione (dalje: RS) 3.
59 Usp. RS 8.
60 Usp. SZO Dekret Ecclesiae sempoer od 7. III 1965, EM 47.

Uvodni obredi

161. Koncelebranti u sakristiji ili na drugom zgodnom mjestu uzmu sveta ruha koja običavaju uzeti kad mise pojedinačno. Iz opravdana razloga, npr. zbog većeg broja koncelebranata ili pomanjkanja ruha, koncelebranti mogu, izuzev glavnog misnika, obući albu sa štolom bez misnice.

162. Kad su svi spremljeni, ophod obično pođe k oltaru preko crkve. Koncelebranti idu ispred glavnog misnika.

163. Kad dođu k oltaru, koncelebranti i glavni misnik iskažu oltaru dužnu počast i poljube ga, a zatim idu na određeno sjedište. Glavni misnik prema prilikama okadi oltar i ide k sjedištu.

Bogoslužje riječi

164. Za vrijeme bogoslužja riječi koncelebranti stoje na svojem mjestu te sjede ili ustaju na isti način kao i glavni misnik.

165. Homiliju obično ima glavni misnik ili jedan od koncelebranata.

Bogoslužje euharistije

166. Obrede priprave darova izvrši glavni misnik, a ostali koncelebranti ostaju na svojim mjestima.

167. Kad su obredi priprave darova završeni, koncelebranti priđu k oltaru i tako stoje oko njega da ne smetaju kod obreda koji se obavljaju, da vjernici mogu dobro vidjeti sveti obred i da ne smetaju đakonu ili podđakonu kad za svoju službu imaju pristupiti k oltaru.

168. Predslovlje govori sam glavni misnik, a *Svet* pjevaju ili glasno govore svi zajedno s pukom i zborom.

169. Kad svrši *Svet,* koncelebranti nastave Euharistijsku molitvu na način niže opisan. Kretnje čini samo glavni misnik osim ako je drukčije označeno.

Kako se izgovara Euharistijska molitva

170. Dijelove, koje svi koncelebranti izgovaraju zajedno, treba tako izricati ispod glasa da se jasno čuje glavnog misnika. Na taj će način puk lakše razumjeti riječi.

A) I Euharistijska molitva ili Rimski kanon

171. **Tebe milostivi** izgovara sam glavni misnik raširenih ruku.

172. Spomen za žive i **U zajedništvu** može se povjeriti jednom ili drugom koncelebrantu koji te molitve izgovara sam raširenih ruku i jasnim glasom.

173. **Molimo, Gospodine** opet izgovara samo glavni misnik ispruženih ruku.

174. Od **Bože, blagoslovi** do **Ponizno te molimo** svi koncelebranti sve izgovaraju zajedno na ovaj način:

a) **Bože blagoslovi** s rukama ispruženim nad prikazanim darovima;

b) **Dan prije** i **Isto tako** sklopljenih ruku;

c) Riječi Gospodnje, ako se čini prikladnim, desnom rukom ispruženom prema kruhu i kaležu, a kod podizanja pogledaju hostiju i kalež i nato se duboko naklone;

d) **Zato, Gospodine** i **Molimo te, pogledaj** raširenih ruku;

e) **Ponizno te molimo** naklonjeni i sklopljenih ruku do riječi **kao pričesnici ove žrtve** a zatim se usprave i prekriže na riječi **napunimo svakim nebeskim blagoslovom i milošću.**

175. Spomen za pokojne i **I nama** može se povjeriti jednom ili drugom koncelebrantu koji te molitve izgovara sam raširenih ruku i jasnim glasom.

176. Na riječi **I nama** svi se koncelebranti udare u prsa.

177. **Po njemu, Gospodine** izgovara samo glavni misnik.

178. U toj se Euharistijskoj molitvi mogu pjevati dijelovi od **Bože blagoslovi** do **Ponizno te molimo** i zaključna doksologija.

B) II Euharistijska molitva

179. **Uistinu svet** izgovara samo glavni misnik raširenih ruku.

180. Od **Stoga te molimo** do **Smjerno te** svi koncelebrani sve izgovaraju zajedno na ovaj način:

a) **Tebe, zato, molimo** rukama ispruženim nad prikazanim darovima;

b) **Kad se dragovoljno** i **Isto tako** sklopljenih ruku;

c) Riječi Gospodnje, ako su čini prikladnim, s desnom rukom ispruženom prema kruhu i kaležu; a kod podizanja pogledaju hostiju i kalež i nato se duboko naklone;

d) **Slaveći dakle** i **Smjerno te molimo** raširenih ruku.

181. Zagovore za žive **Spomeni se** i za pokojne **Spomeni se također** može se povjeriti jednom ili drugom koncelebrantu koji ih izgovara sam raširenih ruku.

182. Dijelovi te Euharistijske molitve **Kad se dragovoljno, Isto tako, Slaveći dakle** i zaključna doksologija mogu se pjevati.

C) III Euharistijska molitva

183. **Uistinu svet** izgovara samo glavni misnik raširenih ruku.

184. Od **Stoga te smjerno** do **Pogledaj, molimo** svi koncelebranti sve izgovaraju zajedno na ovaj način:

a) **Stoga te smjerno** ispruženih ruku nad prikazanim darovima;

b) **One noći** i **Isto tako** sklopljenih ruku;

c) Riječi Gospodnje, ako se čini prikladnim, s ispruženom desnom rukom prema kruhu i kaležu; a kod podizanja pogledaju hostiju i kalež i nato se duboko naklone;

d) **Zato, Gospodine** i **Pogledaj, molimo** raširenih ruku.

185. Zagovore **Učinio nas** i **Molimo te, Gospodine** može se povjeriti jednom ili drugom koncelebrantu koji ih izgovara sam raširenih ruku.

186. Dijelovi te Euharistijske molitve **One noći, Isto tako, Zato, Gospodine** i zaključna doksologija mogu se pjevati.

D) IV Euharistijska molitva

187. **Slavimo te, Oče sveti** do **svako posvećenje** izgovara samo glavni misnik raširenih ruku.

188. Od **Molimo te, zato,** do **Pogledaj, Gospodine,** svi koncelebranti sve izgovaraju na ovaj način:

a) **Molimo te, zato,** ispruženih ruku prema prikazanim darovima;

b) **I kad dođe** i **Isto tako** sklopljenih ruku;

c) Riječi Gospodnje, ako se čini prikladnim, s ispruženom desnom rukom prema kruhu i kaležu; a kod podizanja pogledaju hostiju i kalež i nato se duboko naklone;

d) **Zato i mi** i **Pogledaj Gospodine,** raširenih ruku.

189. Zagovore **a sada, Gospodine** može se povjeriti jednom ili drugom koncelebrantu koji ih izgovara sam raširenih ruku.

190. Dijelovi te Euharistijske molitve **I kad dođe, Isto tako, Zato i mi** i zaključna doksologija mogu se pjevati.

191. Zaključnu doksologiju Euharistijske molitve izgovara sam glavni misnik ili svi koncelebranti zajedno s glavnim misnikom.

Obred pričešćivanja

192. Zatim glavni misnik sklopljenih ruku izgovori poziv na Gospodnju molitvu i onda raširenih ruku, zajedno s ostalim koncelebrantima i s pukom, samu Gospodnju molitvu.

193. **Izbavi nas** govori sam glavni misnik raširenih ruku. Svi koncelebranti zajedno s pukom izgovore poklik: **jer Tvoje je kraljevstvo.**

194. Poslije upozorenja đakona ili jednog od koncelebranata **Pružite dokaz međusobnog mira,** svi ga daju naizmjenice. Oni koji su bliži glavnom misniku primaju od njega znak mira prije đakona.

195. Dok se izgovara **Jaganjče Božji,** neki od koncelebranata mogu pomoći glavnom misniku lomiti hostije za koncelebrante ili za pričest puka.

196. Nakon spuštanja komadića hostije u kalež samo glavni misnik tiho govori molitvu **Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga** ili **Gospodine Isuse Kriste.**

197. Kad je završena molitva prije pričesti, glavni misnik poklekne i malo odstupi. Koncelebranti pak jedan iza drugoga pristupe k sredini oltara, pokleknu i s oltara uzmu tijelo Kristovo s poštovanjem i, držeći ga desnom rukom a podmetnuvši lijevu, idu na svoja mjesta. Ipak, koncelebranti mogu ostati na svojem mjestu i tijelo Kristovo uzeti s plitice koju drži glavni misnik ili jedan ili više koncelebranata pa ih obilaze, ili pak pliticu predaju jedan drugome sve do posljednjega.

198. Zatim uzme hostiju glavni misnik i malo je podigne držeći je nad pliticom pa okrenut prema narodu govori: **Evo Jagnje Božje,** a onda nastavi s koncelebrantima i narodom: **Gospodine, nisam dostojan.**

199. Nato glavni misnik okrenut prema oltaru tiho reče: **Tijelo Kristovo čuvalo me za život vječni** i s poštovanjem primi tijelo Kristovo. Poslije njih prime od glavnog misnika tijelo Kristovo đakon i poddakon.

200. Krv se Gospodnja može primiti ili pijući izravno iz samog kaleža ili cjevčicom ili žličicom, a također i umakanjem.

201. Ako se pričešćuju pijući izravno iz kaleža, tada se može to obaviti na jedan od slijedećih načina:

a) Glavni misnik uzme kalež i tiho reče: **Krv Kristova čuvala me za život vječni** pa uzme malo krvi i kalež preda đakonu ili jednom od koncelebranata. Zatim dijeli pričest vjernicima ili ide na svoje sjedište. Koncelebranti jedan po jedan, ili dva i dva ako su dva kaleža, pristupaju k oltaru, uzmu Krv i vraćaju se na svoje mjesto. Đakon ili sam koncelebrant, nakon što se svaki pričestio, otare kalež rupčićem.

b) Glavni misnik uzme krv Gospodnju stojeći posred oltara kao obično. Koncelebranti pak mogu primiti krv Gospodnju ostajući na svojem mjestu i pijući iz kaleža koji im pruža đakon ili jedan od koncelebranata, ili pružajući ga jedan drugome. Kalež uvijek otare ili onaj tko iz njega pije ili onaj tko ga pruža. Pojedini, kad se pričeste, vraćaju se na svoje sjedište.

Ako se pričest obavlja cjevčicom, postupa se ovako: glavni misnik uzme cjevčicu i tiho govori: **Krv Kristova čuvala me za život vječni,** srkne malo krvi i odmah nato, srknuvši malo vode iz posude koja stoji na oltaru, cjevčicu očisti i položi je na posebnu pliticu. Zatim đakon ili jedan od koncelebranata kalež zgodno položi na sredinu oltara ili na desnu stranu na posebnom tjelesniku. Blizu istog se kaleža stavi i posuda s vodom za čišćenje cjevčica i plitica na koju se polože očišćene cjevčice.

Koncelebranti pristupaju jedan za drugim, uzmu cjevčicu i srknu malo krvi, a zatim srknuvši malo vode, očiste cjevčicu i polože je na posebnu pliticu.

203. Ako se pričest obavlja žličicom, postupa se kao i kod pričesti s cjevčicom. Neka se ipak pazi da se nakon pričesti žličica položi u neku posudu s vodom koju će podđakon poslije pričesti prenijeti na stolić da žličice očisti i otare.

204. Posljednji pristupe đakon i podđakon. Podđakon uzme krv Kristovu iz kaleža koji mu pruži đakon. Đakon reče **Krv Kristova** a podđakon odgovori: **Amen.** Nato đakon uzme krvi Kristove i to sve što je ostalo u kaležu pa ga odnese na stolić i ondje očisti, a podđakon ga po običaju otare i sredi.

205. Pričest se koncelebranata može urediti i tako da se svaki od njih pričesti na oltaru tijelom a odmah zatim i krvi Gospodnjom.

U tom slučaju glavni se misnik pričesti pod objema prilikama kao kad sam misi, ali za pričešćivanje iz kaleža izabere obred koji slijede ostali koncelebranti.

Kad se glavni misnik pričesti, kalež se postavi na desnu stranu oltara na drugi tjelesnik. Koncelebranti jedan po jedan pristupe sredini oltara, pokleknu i pričeste se tijelom Gospodnjim; zatim idu na desnu stranu oltara i uzmu krv Gospodnju prema odabranom obredu pričešćivanja iz kaleža kako je gore navedeno.

Pričest službenika i čišćenje kaleža obavi se na način kao gore.

206. Ako se koncelebranti pričešćuju umakanjem, glavni misnik pričesti se tijelom i krvlju Gospodnjom kao obično, ali pazi da u kaležu ostane dosta krvi za pričešćivanje koncelebranata. Zatim đakon ili jedan od koncelebranata položi kalež na sredinu oltara ili na desnu stranu na posebni tjelesnik zajedno s pliticom na kojoj su dijelovi hostije. Koncelebranti jedan iza drugoga pristupe oltaru, pokleknu, uzmu česticu i djelomice je umoče u kalež pa se pričeste umočenom česticom držeći ispod ustiju pliticu, a zatim se vrate na svoja mjesta kao na početku mise.

Umakanjem se pričeste i đakon i podđakon kojima jedan koncelebrant kaže **Tijelo i krv Kristova,** a oni odgovore: **Amen.** Zatim đakon ispije svu krv koja je ostala, kalež prenese na stolić i ondje ga očisti, a podđakon ga otare i po običaju sredi.

Zaključni obred

207. Glavni misnik obavi ostalo do kraja mise po običaju, a koncelebranti ostaju na svojim sjedištima.

208. Prije nego otiđu od oltara iskažu mu dužnu počast, a glavni ga misnik poljubi.

III MISA BEZ NARODA

Napomene

209. To je misa koju slavi sam misnik, a dvori ga i odgovara mu samo jedan službenik.

210. Takva se misa općenito služi po obredu mise s narodom, a službenik prema prilikama izgovara dijelove određene za puk.

211. Bez službenika neka se ne misi bez teške potrebe. U tom se slučaju ispuste pozdravi i blagoslov na kraju mise.

212. Kalež se prije mise pripravi na stolicu pokraj oltara ili na oltaru. Misal se položi na lijevu stranu oltara.

Uvodni obredi

213. Misnik se pokloni oltaru i prekriži s riječima: **U ime Oca itd.** Okrenut prema službeniku pozdravi ga jednim od predloženih obrazaca. Zatim stojeći kod podnožja oltara obavi pokornički čin.

214. Nato pođe k oltaru, poljubi ga i ide k misalu na lijevu stranu oltara gdje ostaje do kraja sveopće molitve.

215. Tada čita ulazni pripjev i prema rubrikama govori **Gospodine, smiluj se** i **Slava.**

216. Zatim sklopljenih ruku reče **Pomolimo se** i uz prikladnu stanku raširenih ruku govori molitvu. Na kraju službenik usklikne **Amen.**

Bogoslužje riječi

217. Poslije molitve službenik ili sam misnik čita prvo čitanje i psalam, a tako, kad se ima uzeti, i drugo čitanje i redak s **Aleluja** ili drugu pjesmu

218. Zatim misnik naklonjen na istom mjestu moli **Očisti moje srce** i čita evanđelje. Na kraju poljubi knjigu govoreći tiho: **Riječima svetog evanđelja itd.** Službenik rekne poklik.

219. Nato, prema rubrikama, misnik sa službenikom govori ispovijest vjere.

220. Slijedi sveopća molitva koja se može moliti i u toj misi tako da misnik izgovara nakane a službenik odgovara.

Bogoslužje euharistije

221. Prikazni se pripjev ispušta. Službenik postavi na oltar tjelesnik, rupčić i kalež ako nisu bili položeni na početku mise.

222. Kruh se i vino položi, i voda se ulijeva kao u misi s narodom uz obrasce kako ih donosi obred mise. Nakon što položi kruh i vino misnik opere ruke na kraju oltara, a vodu mu ulijeva službenik.

223. Prikaznu i Euharistijsku molitvu misnik izgovara prema obredu kako je opisan za misu s narodom.

224. Gospodnja se molitva s embolizmom govori kao u misi s narodom.

225. Nakon poklika na kraju embolizma misnik govori molitvu **Gospodine Isuse Kriste koji si rekao** i nadoda **Mir Gospodnji bio vazda s vama** a službenik odgovara **Amen.** Ako je zgodno, misnik daje službeniku znak mira.

226. Dok sa službenikom govori **Jaganjče Božji,** misnik razlomi hostiju nad pliticom. Kad svrši **Jaganjče Božji,** spusti dijelak hostije u kalež tiho govoreći **Ovo miješanje.**

227. Nakon toga misnik tiho govori molitvu **Gospodine Isuse Kriste Sine Boga živoga** ili **Gospodine Isuse Kriste neka mi blagovanje,** poklekne, uzme hostiju i, ako će se službenik pričestiti, okrenut prema njemu kaže: **Evo Jagnje Božje** te zajedno s njim nadoda jedanput **Gospodine, nisam dostojan.** Zatim se okrenut prema oltaru pričesti tijelom Kristovim. Ako se službenik neće pričestiti, misnik poklekne, uzme hostiju i okrenut prema oltaru jedanput tiho govori **Gospodine, nisam dostojan** i uzme tijelo Kristovo. Krv Kristovu uzima kako je opisano u obredu mise s narodom.

228. Misnik govori pričesnu pjesmu prije nego pričesti službenika.

229. Kalež se ispere na strani oltara. Zatim službenik može kalež odnijeti na stolić, ili se ostavi na oltaru kao na početku.

230. Kad je kalež ispran, misnik se neko vrijeme zadrži u šutnji, a onda govori popričesnu molitvu.

Zaključni obred

231. Zaključni se obred obavlja kao u misi s narodom, ali se ispusti **Idite u miru.**

IV NEKI OPĆI PROPISI ZA SVE OBLIKE MISE

Počast oltaru i Evanđelistaru

232. Prema običaju liturgijske predaje oltar se i Evanđelistar počaste poljupcem. Gdje pak taj znak ne odgovara običajima i duhu nekog kraja, mjesto njega Biskupska konferencija ima odrediti drugi znak i o tome obavijestiti Apostolsku stolicu.

Poklecanje i naklon

233. U misi se poklekne tri puta i to: poslije podizanja hostije, poslije podizanja kaleža i prije pričesti.

Ako se u svetištu nalazi svetohranište sa Svetotajstvom, poklekne se također prije i poslije mise, kao i svaki put kad tko prođe ispred Svetotajstva.

234. Dvije su vrsti naklona: glavom i tijelom:

a) Naklon se glavom čini na ime Isusa, Bl. Djevice Marije i sveca u čiju se čast misi.

b) Naklon tijelom ili duboki naklon čini se: pred oltarom ako nema svetohraništa sa Svetotajstvom; kod molitava **Očisti moje srce** i **Primi nas, Gospodine;** kod ispovijesti vjere na riječi: **I utjelovio se;** u Rimskom kanonu na riječi **Ponizno te molimo.** Isti naklon čini đakon kad moli blagoslov prije navještanja evanđelja. Uz to se malo nakloni misnik kad kod posvećenja izgovara Gospodnje riječi.

Kađenje

235. Kadionica se može upotrebljavati u bilo kojem obliku mise:

a) za vrijeme ulaznog ophoda;

b) na početku mise da se pokadi oltar;

c) kod ophoda da se pokade darovi, oltar, misnik i puk.

236. U kadionicu stavlja tamjan misnik i blagoslovi znakom križa, a ništa ne govori.

Oltar se kadi ovako:

a) Ako je oltar odijeljen od zida, misnik ga kadi obilazeći ga.

b) Ako oltar nije odijeljen od zida, misnik prolazeći kadi prije desnu a zatim lijevu stranu oltara.

Ako je križ na oltaru ili kraj njega, pokadi ga prije nego oltar; a ako je iza oltara, misnik ga pokadi kad prolazi ispred njega.

Čišćenje

237. Kad neki dijelak hostije prione uz prste, naročito nakon lomljenja kruha ili pričešćivanja vjernika, misnik obriše prste nad pliticom i prema potrebi ih opere. Na sličan način pokupi i ulomke ako su izvan plitice.

238. Sveto posuđe misnik ili đakon poslije pričesti ili poslije mise očisti, ukoliko je moguće na stoliću. Kalež se ispere vinom i vodom ili samom vodom koju popije misnik ili đakon. Plitica se po običaju čisti rupčićem.

239. Ako padne hostija ili njena čestica, neka se digne s poštovanjem; ako se pak izlije krv, neka se to mjesto opere vodom i kasnije se ta voda baci u sakrarij.

Pričest pod objema prilikama

240. Sveta pričest, ako je promatramo kao znak, ima puniji oblik kad se prima pod objema prilikama. U tom se obliku savršenije vidi znak euharistijske gozbe, jasnije se izražava volja kojom se potvrđuje novi i vječni savez, kao i veza između euharistijske gozbe i eshatološke gozbe u kraljevstvu Oca[62].

241. Neka zaređeni pastiri na što zgodniji način vjernicima, koji sudjeluju kod obreda ili mu prisustvuju, dozovu u pamet, prema tridentskom saboru, katoličku nauku o obliku svete pričesti. U prvom redu treba vjernicima napomenuti

61 Usp. RS 9
62 Usp. EM 32.

kako katolička vjera uči da se i pod jednom samom prilikom prima sav i cjelovit Krist te da se blaguje pravi sakramenat. Osim toga, što se tiče plodova, da oni koji primaju samo jednu priliku nisu lišeni nijedne milosti potrebne za spasenje[63].

K tome ih treba poučiti kako u dijeljenju sakramenata Crkva ima vlast, osim na njihovu bit, određivati ili mijenjati što prema različitim prilikama vremena i mjesta smatra da više odgovara štovanju sakramenata i duhovnoj koristi onih koji ih primaju[64]. Ipak, neka se istodobno vjernici potiču da više uzimaju učešća kod obreda kojim se jasnije vidi znak euharistijske gozbe.

242. Po sudu biskupa i uz dužnu prethodnu katehezu dopušta se pričest kaleža u slijedećim slučajevima[65]:

1) Odraslim novokrštenicima na misi koja slijedi njihovo krštenje; odraslim potvrđenicima na misi njihove potvrde; krštenim osobama koje se primaju u zajednicu Crkve;

2) mladencima na misi njihova vjenčanja;

3) ređenicima na misi njihova ređenja;

4) opatici na misi njezina blagoslova; djevicama na misi njihove posvete; zavjetovanicima na misi prvih zavjeta ili obnove zavjeta uz uvjet da se zavjetovanje ili obnova vrši pod misom;

5) misijskim pomoćnicima laicima na misi na kojoj javno primaju poslanje, kao i svima drugima kod mise na kojoj primaju kakvo crkveno poslanje;

6) kod davanja popudbine bolesniku i svima prisutnima, kad se misa po pravnim propisima slavi u bolesnikovoj kući;

7) đakonu, poddakonu i službenicima koji obavljaju svoju službu u pjevanoj misi;

8) kod koncelebracije:

a) svima koji kod te koncelebracije obavljaju zaista liturgijsku službu, ako su i laici, te svim pitomcima sjemeništa koji su prisutni;

b) u njihovim crkvama također svim članovima koji žive u evanđeoskim savjetima, kao i drugih družbi u kojima se članovi posvećuju Bogu redovničkim zavjetima, prikazanjem ili obećanjem; osim toga svima koji dan i noć borave u kući članova spomenutih ustanova i družbi;

9. svećenicima koji sudjeluju u velikim svečanostima a ne mogu misiti ni koncelebrirati;

---

63 Usp. Trid. sabor, Dekret o pričesti 1-3.

64 Usp. Isto tamo 2.

65 Usp. EM 32.

10) svima koji obavljaju duhovne vježbe u misi koja se za vrijeme tih vježbi posebice služi za takvu skupinu uz njeno sudjelovanje; svima koji prisustvuju sastanku nekog pastoralnog zbora na misi koju slave zajedno;

11) osobama koje se spominju pod 2) i 4) na misi njihovih jubileja;

12) kumu, kumi, roditeljima i bračnom drugu te laičkim katehistima odraslog krštenika na misi krštenja;

13) roditeljima, domaćima te odličnim dobročiniteljima mladomisnika koji sudjeluju mladoj misi.

243. Za pričešćivanje pod objema prilikama neka se pripravi:

a) Ako se pričest kaleža vrši cjevčicom, srebrne cjevčice za misnika i pojedine pričesnike, kao i posuda s vodom za čišćenje cjevčica i plitica na koju će se one odložiti.

b) Ako se krv poslužuje žličicom, jedna žličica.

c) Ako se pričest pod objema prilikama dijeli umakanjem, valja paziti da hostije ne budu previše tanke ili malene već nešto deblje nego obično da se mogu zgodno dijeliti kad se djelomice umoče u krv.

1. Obred pričesti pod objema prilikama kad se pije izravno iz kaleža

244. Ako je nazočan đakon ili pomaže drugi svećenik:

a) Misnik uzme tijelo i krv Gospodnju po običaju pazeći da u kaležu ostane dosta krvi za one koji će se pričestiti, a vanjski rub kaleža obriše rupčićem.

b) Misnik pruži đakonu kalež s rupčićem a sam uzme pliticu ili piksidu s hostijama; zatim se misnik i đakon postave gdje će vjernicima najzgodnije moći pružiti pričest.

c) Pojedini pričesnici pristupaju, iskažu dužnu počast i stoje pred misnikom. Taj podižući hostiju reče **Tijelo Kristovo** na što pričesnik odgovori **Amen** i od misnika primi tijelo Kristovo.

d) Zatim pričesnik dođe k đakonu i stoji pred njim. Đakon reče **Krv Kristova,** pričesnik odgovori **Amen,** a đakon mu pruži rupčić i kalež koji, ako je zgodno, pričesnik svojim rukama primakne k ustima. Držeći lijevom rukom rupčić ispod ustiju pričesnik pije malo iz kaleža pazeći da se ne prolije što krvi i zatim odlazi; đakon rupčićem obriše vanjski rub kaleža.

e) Ako ima onih koji će se pričestiti samo pod jednom prilikom, nakon što su pili iz kaleža svi koji su se htjeli pričestiti pod objema prilikama, đakon položi kalež na oltar. Misnik pak pričesti vjernike te se vrati k oltaru. On ili đakon uzmu što je preostalo krvi, a kalež se očisti po običaju.

245. Ako nema đakona ni drugog svećenika:

a) Misnik uzme tijelo i krv Gospodnju po običaju pazeći da u kaležu ostane dosta krvi za one koji će se pričestiti, a vanjski rub kaleža obriše rupčićem.

b) Zatim misnik stane gdje će moći najzgodnije pričešćivati i pojedinima koji će se pričestiti pod objema prilikama dijeli tijelo kristovo po običaju. Svaki od njih pristupi, iskaže dužnu počast i primivši tijelo Gospodnje malo odstupi.

c) Kad su svi primili tijelo Gospodnje, misnik odloži piksidu na oltar a uzme kalež s rupčićem. Oni, koji će se pričestiti iz kaleža pojedinačno, opet pristupe k misniku i stoje pred njim. Misnik reče **Krv kristova,** pričesnik odgovori **Amen,** i misnik mu pruži kalež s rupčićem. Držeći lijevom rukom rupčić ispod ustiju pričesnik pije malo iz kaleža pazeći da se ne prolije što krvi i zatim odlazi. Misnik rupčićem obriše vanjski rub kaleža.

d) Nakon završene pričesti iz kaleža misnik ga položi na oltar i, ako ima onih koji će se pričestiti samo pod jednom prilikom, pričesti ih po običaju i zatim se vrati k oltaru, uzme što je preostalo krvi a kalež očisti po običaju.

2. *Obred pričesti pod objema prilikama umakanjem*

246. Ako je nazočan đakon ili pomaže drugi svećenik:

a) Misnik mu preda kalež s rupčićem, a sam uzme pliticu ili piksidu s hostijama; zatim se misnik i đakon postave gdje će vjernicima moći najzgodnije pružati pričest.

b) Pojedini pričesnici pristupaju, iskažu dužnu počast i stoje pred misnikom držeći pliticu ispod ustiju. Misnik umoči dio hostije i podigne je govoreći **Tijelo i krv Kristova,** pričesnik odgovori **Amen,** primi od misnika sveto tajstvo i nato odstupi.

c) Pričest ostalih koji će se pričestiti samo pod jednom prilikom, uzimanje krvi koja je preostala i čišćenje kaleža vrši se kako je gore rečeno.

247. Ako nema đakona ni drugog svećenika:

a) Nakon što krv Gospodnju misnik uzme piksidu ili pli-

ticu s hostijama između kažiprsta i srednjaka lijeve ruke a kalež između palca i kažiprsta iste ruke te se postavi gdje će moći najzgodnije dijeliti pričest.

b) Pojedini pričesnici pristupaju, iskažu dužnu počast i stoje pred misnikom držeći pliticu ispod ustiju. Misnik umoči dio hostije i podigne je govoreći **Tijelo i krv Kristova**, pričesnik odgovori **Amen**, primi od misnika svetotajstvo i odstupi.

c) Može se i kod najdonje stepenice oltara ili kod pregrade postaviti stolić, pokriti ga stolnjakom i tjelesnikom da misnik na nj položi kalež i tako lakše dijeli pričest.

d) Pričest ostalih koji će se pričestiti samo pod jednom prilikom, uzimanje krvi koja je preostala i čišćenje kaleža vrši se kako je gore rečeno.

3. *Obred pričesti pod objema prilikama cjevčicom*

248. I misnik se služi cjevčicom kod primanja krvi Gospodnje.

249. Ako je nazočan đakon ili pomaže drugi svećenik:

a) Kod pričešćivanja tijelom Gospodnjim obavlja se sve kako je rečeno gore pod br. 244 b) i c).

b) Zatim pričesnik pristupi k đakonu i stoji pred njim. Đakon reče **Krv Kristova**, a pričesnik odgovori **Amen** i od službenika primi cjevčicu, spusti je u kalež i srkne malo krvi. Zatim izvadi cjevčicu pazeći da se ne prolije što krvi, spusti cjevčicu u posudu s vodom, koju drži u rukama službenik stojeći kod đakona. Pričesnik srkne malo vode i tako opere cjevčicu te je odloži u posudu koju mu pruži službenik.

250. Ako nema đakona ni drugog svećenika, sam misnik pruža kalež pričesnicima na način kako je gore (br. 245) opisan za pričest iz kaleža, a službenik kod njega drži posudu s vodom za čišćenje cjevčice.

4. *Obred pričesti pod objema prilikama žličicom*

251. Ako je nazočan đakon ili pomaže drugi svećenik, taj lijevom rukom drži kalež i pojedinim pričesnicima, koji drže pliticu ispod ustiju, dijeli krv Gospodnju govoreći **Krv Kristova** i pazeći da žličica ne dotakne njihove usne ili jezik.

252. Ako nema đakona ni drugog svećenika, sam misnik, nakon što su svi, koji će se pričestiti pod objema prilikama, primili tijelo Gospodnje, pojedinima dijelili i krv Gospodnju.

Glava V

RASPORED I URES CRKVENOG PROSTORA ZA SLAVLJENJE EUHARISTIJE

I OPĆA NAČELA

253. Za slavljenje Euharistije Božji se narod najviše okuplja u crkvi ili, ako nje nema, na drugom doličnom mjestu koje je prikladno za takvo otajstvo. Crkve, dakle, ili druga mjesta neka budu prikladna za obavljanje svetog čina i za djelatno učešće vjernika. Uz to neka sveta zdanja i bogoslužni predmeti budu zaista dostojni i lijepi kao znakovi i simboli nadnaravnih vrednota[66].

254. Stoga crkva neprestano od raznih umjetnosti traži plemenite usluge i usvaja umjetničke oblike svih naroda i krajeva[67]. Nadalje, kao što nastoji sačuvati umjetnička djela i blago iz minulih stoljeća[68] i prema potrebi prilagoditi ih novim okolnostima, tako i promiče ono što odgovara duhu svakog pojedinog doba[69].

Zato kod obuke umjetnika i kod odabiranja djela koja se unose u crkvu traži se stvarna umjetnička vrijednost koja će hraniti vjeru i pobožnost te koja je u skladu sa stvarnim značenjem predmeta i sa svrhom kojoj služi[70].

255. Dolično je da se crkve svečano posvećuju. Vjernici pak neka se s poštovanjem zanimaju za katedralu svoje biskupije i za svoju crkvu i neka ih smatraju znakom one duhovne Crkve za koju su po svojem kršćanskom pozivu pozvani da je izgrađuju i šire.

256. Za ispravnu gradnju, obnavljanje i uređenje svetih zgrada neka se svi, kojih se to tiče, savjetuju s biskupijskom komisijom za bogoslužje i svetu umjetnost. Mjesni Ordinarij neka se služi savjetom i pomoću te komisije kad se radi o donošenju propisa u toj stvari ili o odobravanju nacrta za nove zgrade ili o prosuđivanju drugih važnijih pitanja.

---

66 Usp. SB 122-124, SS 5, IOe 90, EM 24.
67 Usp. SB 123.
68 Usp. EM 24.
69 Usp. SB 123, IOe 13c.
70 Usp. SB 123.

II UREĐENJE CRKVE ZA SVETI SKUP

257. Božji narod, koji se okuplja za misu hijerarhijski je uređen. To se u različitim dijelovima slavlja izražava raznim službama i raznovrsnim činima. Stoga opće uređenje svete zgrade treba da na neki način predstavlja sliku okupljene zajednice, da dopušta prikladni smještaj sviju i da pomaže pravilno izvođenje svake pojedine službe.

Vjernici i zbor pjevača (schola cantorum) zauzimaju mjesta koja će im olakšati djelatno sudjelovanje.

Prezbiteru i njegovim službenicima mjesto je u svetištu ili u onom dijelu crkve koji pokazuje njihovu hijerarhijsku službu i s kojega svaki od njih predvodi molitvu, navješta Božju riječ i služi kod oltara. Iako sve to ima izražavati hijerarhijsko uređenje i raznovrstnost službi, ipak neka i tvori tijesno i povezano jedinstvo koje će još jasnije osvjetljavati unutrašnje jedinstvo svega svetog puka. Izgled pak i ljepota prostora i svega namještaja neka potiče na pobožnost i neka odražava svetost tajni koje se tu slave.

III SVETIŠTE

258. Svetište neka se zgodno luči od crkvene lađe ili time što je malo povišeno ili što je posebno uređeno i opremljeno. Neka bude tako prostrano da se sveti obredi mogu lako odvijati[73].

IV OLTAR

259. Oltar, na kojemu se žrtva na križu ponazočuje pod sakramentalnim znakovima, ujedno je i Gospodnji stol kojemu je Božji narod pozvan da sudjeluje u misi. On je i središte zahvale Bogu koja mu se iskazuje u euharistiji[74].

260. Slavljenje euharistije u svetom prostoru valja uvijek obavljati na stalnom ili na pomičnom oltaru. Ako se pak vrši izvan svetog prostora, naročito u pojedinom slučaju, može se obaviti i na prikladnom stolu, uvijek pokrivenu stolnjakom i tjelesnikom.

261. Oltar je stalan ako je tako sagrađen na podu crkve da se ne može pomicati; pomičan je ako se može prenositi.

---

[73] Usp. IOe 91.
[74] Usp. EM 24.

262. Glavni oltar neka se sagradi odvojen od zida da se može lako obilaziti i da se na njemu može obavljati služba licem prema narodu. Neka se nalazi na takvom mjestu da zaista bude središte kamo se sama od sebe obraća pažnja čitave zajednice vjernika[75].

Veliki oltar neka je redovito nepomičan i posvećen.

263. Prema crkvenoj predaji i zbog značenja neka ploča nepomičnog oltara bude od kamena i to od naravnog. Ali ipak prema sudu Biskupske konferencije može se upotrijebiti i druga prikladna, čvrsta i zgodno obrađena građa.

Podnožje ili podloga oltara, koja podržava oltarnu ploču, može biti od bilo koje građe samo da je prikladna i čvrsta.

264. Pomičan se oltar može podići iz bilo kojih plemenitih i čvrstih sirovina ako su prikladne za liturgijsku upotrebu prema predaji i običaju raznih krajeva.

265. I stalni i pomični oltari neka se posvete prema Rimskom pontifikalu. Pomični se oltari mogu i samo blagosloviti. Nema obaveze da u pomičnom oltaru ili stolu, na kojemu se obavlja slavljenje mise izvan svetog prostora bude posvećeni kamen (usp. br. 260).

266. Neka se sačuva običaj da se na oltaru koji je posvećen ili ispod oltara stave moći (relikvije) svetaca iako nisu mučenici. Samo neka se pazi da su to zaista takve moći.

267. Broj drugih oltara neka bude što manji, a u novim crkvama neka se postave u kapelicama na neki način odvojenima od crkvene lađe[76].

V UKRAS OLTARA

268. Iz poštovanja prema slavljenju Gospodnjeg čina i zbog gozbe na kojoj se pruža Gospodnje tijelo i krv neka se na oltar prostre barem jedan stolnjak koji će se oblikom, mjerom i ukrasom slagati sa samim oltarom.

269. Svijećnjaci, koji se upotrebljavaju u nekim liturgijskim činima zbog poštovanja i blagdanskog svetkovanja, neka se zgodno smjeste ili na oltar ili oko njega prema tome kako su napravljeni oltar i svetište. Sve neka se tako prikladno uredi da vjernicima ne smeta da vide šta se vrši na oltaru ili se na nj stavlja.

[75] Usp. IOe 91.
[76] Usp. IOe 93.

270. Isto tako neka se na oltaru ili blizu njega nalazi križ koji okupljena zajednica može dobro vidjeti.

VI SJEDIŠTE ZA MISNIKA I SLUŽBENIKE ILI MJESTO PREDVODNIKA

271. Misnikovo sjedište valja da označuje njegovu ulogu kojom predvodi zajednicu i upravlja molitvom. Stoga je za nj najprikladnije mjesto u dnu svetišta prema narodu ako to ne priječi uređenje crkve ili druge okolnosti, npr. u slučaju da velika udaljenost otežava saobraćanje između misnika i vjernika. Neka se izbjegava bilo kakav oblik prijestolja (trona). Sjedišta pak za službenike neka se postave u svetištu na zgodnom mjestu gdje će oni moći lako vršiti povjerenu im ulogu.

VI AMBON ILI MJESTO ODAKLE SE NAVIJEŠTA RIJEČ BOŽJA

272. Dostojanstvo Božje riječi traži da u crkvi postoji prikladno mjesto odakle će se ona naviještati i prema kojemu se za vrijeme bogoslužja riječi okreće pažnja vjernika sama od sebe[78].

Dolikuje da takvo mjesto općenito bude stalan ambon a ne kakav pomični stalak. U svakoj vrsti crkvene zgrade neka ambon bude tako smješten da vjernici mogu dobro vidjeti i čuti službenike.

S ambona se naviještaju: čitanja, psalam odgovora i uskrsni hvalospjev; s njega se može održati homilija i sveopća molitva ili molitva vjernika.

Manje dolikuje da na ambon ulaze tumač, pjevač ili ravnatelj pjevačkog zbora.

VIII PROSTOR ZA VJERNIKE

273. Neka se brižljivo rasporede mjesta za vjernike kako bi oni gledanjem i srcem mogli prikladno sudjelovati svetim obredima. Dobar je običaj staviti vjernicima na raspolaganje klupe ili sjedala. Ali valja odbaciti običaj po kojemu neke pojedine osobe imaju posebno sjedište[79]. Sjedala ili klupe neka

[78] Usp. IOe 96.
[79] Usp. SB 32, IOe 98.

budu tako raspoređene da vjernici mogu kod raznih dijelova obreda zauzeti stav tijela kakav se traži i lako pristupiti svetoj pričesti.

Treba nastojati da vjernici misnika i druge službenike ne samo vide nego i dobro čuju uz pomoć razglasa.

IX MJESTO ZA ZBOR I ORGULJE LII DRGA GLAZBALA

274. Vodeći računa o rasporedu svake pojedine crkve neka se zbor pjevača smjesti tako da se jasno vidi njegov značaj, tj. da je dio okupljene zajednice vjernika i da imaju posebnu ulogu, te da lakše obavlja svoju liturgijsku službu. Članovima zbora valja omogućiti puno, tj. sakramentalno sudjelovanje kod mise[80].

275. Orgulje i druga odobrena glazbala neka se tako zgodno smjeste da pomažu pjevanje zbora i puka te da ih svi mogu nesmetano čuti kad same sviraju.

X ČUVANJE PRESVETE EUHARISTIJE

276. Vrlo se preporuča da se mjesto za pohranjivanje presvete euharistije nađe u kapeli prikladnoj za zasebnu molitvu vjernika[81]. A ako to nije moguće, neka se, prema uređenju crkve i zakonitim mjesnim običajima, Svetotajstvo smjesti na nekom oltaru ili izvan oltara u pravilno istaknutom ukrašenom dijelu crkve[82].

277. Presveta euharistija neka se čuva samo u jednom svetohraništu, čvrstom i sigurnom od provale[83].

XI SLIKE IZLOŽENE VJERNICIMA NA ŠTOVANJE

278. Prema pradavnoj crkvenoj predaji s pravom se u svetim zgradama izlažu slike našega Gospodina, blažene Djevice Marije i svetaca. Neka se ipak pazi da se njihov broj previše ne umnaža, da je njihov raspored pravilan i da ne odvraćaju pažnju vjernika od obreda[84]. Neka ne bude više od jedne slike jednog te istog sveca. Kod uresa i uređenja crkve općenito imat će se pred očima pobožnost cijele zajednice.

---

80 Usp. MS 23.
81 Usp. EM 53.
82 Usp. EM 54, IOe 95.
83 Usp. EM 52, IOe 95, SZ sakr. Uputa Nullo umquam tempore od 28. svibnja 1938, br. 4.
84 Usp. SB 125.

XII OPĆE UREĐENJE SVETOG PROSTORA

279. Ures crkve neka više doprinosi njezinoj plemenitoj jednostavnosti nego li raskoši. U svemu što se odnosi na ures neka se traži nenamještenost i neka se nastoji da to pomaže odgoju vjernika i dostojanstvu cijelog svetog prostora.

280. Zgodan raspored crkve i njenih pripadnih dijelova — ako se hoće da pravilno odgovara potrebama našega vremena — traži da se pazi ne samo na ono što izravno spada na slavljenje svetih obreda, nego neka se i predvidi ono što se odnosi na opravdanu udobnost vjernika i što se običava predvidjeti u prostorijama gdje se redovito održavaju sastanci.

Glava VI

PREDMETI POTREBNI ZA SLAVLJENJE MISE

I KRUH I VINO ZA SLAVLJENJE EUHARISTIJE

281. Slijedeći Kristov primjer Crkva je za slavljenje Gospodnje gozbe uvijek upotrebljavala kruh i vino s vodom.

282. Prema predaji cijele Crkve za slavljenje euharistije kruh mora biti pšenični, a prema predaji latinske Crkve i beskvasan.

283. Smisao znaka traži da tvar euharistijskog slavlja zaista izgleda kao hrana. Stoga dolikuje da se euharistijski kruh, iako beskvasan, tako pripremi da misnik u misi s narodom zaista može hostiju razlomiti na razne dijelove i podijeliti ih barem nekim vjernicima. Ipak se male hostije nikako ne isključuju kad to traži broj pričesnika i drugi pastoralni razlozi. Obred pak lomljenja kruha, kako se u apostolsko doba euharistija jednostavno nazivala, jasnije će prikazati snagu i važnost znaka jedinstva sviju u jednom kruhu, a time i ljubavi kad se između braće dijeli jedan kruh.

284. Vino za euharistijsko slavlje treba da je od trsova roda (usp. Lk 22, 18), naravno i cijelo, tj. bez miješanja drugih sastavina.

285. Neka se brižljivo pazi da se kruh i vino određeno za euharistiju čuvaju u dobrom stanju, tj. da se vino ne uskiseli i da se kruh ne pokvari ili postane previše tvrd tako da se teško može lomiti.

XII OPĆE UREĐENJE SVETOG PROSTORA

279. Ures crkve neka više doprinosi njezinoj plemenitoj jednostavnosti nego li raskoši. U svemu što se odnosi na ures neka se traži nenamještenost i neka se nastoji da to pomaže odgoju vjernika i dostojanstvu cijelog svetog prostora.

280. Zgodan raspored crkve i njenih pripadnih dijelova — ako se hoće da pravilno odgovara potrebama našega vremena — traži da se pazi ne samo na ono što izravno spada na slavljenje svetih obreda, nego neka se i predvidi ono što se odnosi na opravdanu udobnost vjernika i što se običava predvidjeti u prostorijama gdje se redovito održavaju sastanci.

Glava VI

PREDMETI POTREBNI ZA SLAVLJENJE MISE

I KRUH I VINO ZA SLAVLJENJE EUHARISTIJE

281. Slijedeći Kristov primjer Crkva je za slavljenje Gospodnje gozbe uvijek upotrebljavala kruh i vino s vodom.

282. Prema predaji cijele Crkve za slavljenje euharistije kruh mora biti pšenični, a prema predaji latinske Crkve i beskvasan.

283. Smisao znaka traži da tvar euharistijskog slavlja zaista izgleda kao hrana. Stoga dolikuje da se euharistijski kruh, iako beskvasan, tako pripremi da misnik u misi s narodom zaista može hostiju razlomiti na razne dijelove i podijeliti ih barem nekim vjernicima. Ipak se male hostije nikako ne isključuju kad to traži broj pričesnika i drugi pastoralni razlozi. Obred pak lomljenja kruha, kako se u apostolsko doba euharistija jednostavno nazivala, jasnije će prikazati snagu i važnost znaka jedinstva sviju u jednom kruhu, a time i ljubavi kad se između braće dijeli jedan kruh.

284. Vino za euharistijsko slavlje treba da je od trsova roda (usp. Lk 22, 18), naravno i cijelo, tj. bez miješanja drugih sastavina.

285. Neka se brižljivo pazi da se kruh i vino određeno za euharistiju čuvaju u dobrom stanju, tj. da se vino ne uskiseli i da se kruh ne pokvari ili postane previše tvrd tako da se teško može lomiti.

286. Ako misnik poslije posvećenja ili kad uzme pričest opazi da nije bilo uliveno vino nego voda, neka vodu izlije u neku posudu i u kalež ulije vino s vodom te ga posveti izgovarajući dio izvještaja koji se odnosi na posvetu kaleža, a kruh ne mora iznova posvetiti.

II OPĆENITO O SVETOM NAMJEŠTAJU

287. Kao za gradnju crkava tako i za sav sveti namještaj Crkva usvaja umjetnost svakoga kraja i prihvaća promjene izvedene u duhu i predaji pojedinih naroda, samo ako sve zgodno odgovara svrsi za koju se sveti namještaj upotrebljava[85].

I u tim dijelovima neka se brižljivo gaji ona plemenita jednostavnost koja se najbolje slaže s pravom umjetnošću.

288. U odabiranju građe za sveti namještaj, uz one koje su već običajne, mogu se uzeti i one koje naše doba smatra plemenitima, koje su trajne i dobro odgovaraju svetoj uporabi. O tome će za pojedine krajeve donijeti odluku Biskupska konferencija.

III SVETO POSUĐE

289. Između onoga što se traži za slavljenje mise neka je u posebnoj časti sveto posuđe, a između njega kalež i plitica na kojima se vino i kruh prikazuju, posvećuju i uzimaju.

290. Sveto posuđe neka se pravi od čvrstih plemenitih tvari prema općem mišljenju dotičnoga kraja. Neka se prednost dade tvarima koje se lako ne lome i ne kvare.

291. Kaleži i ostale posude određene za primanje krvi Gospodnje neka küpu imaju od tvari koja ne upija tekućinu. Držak se može učiniti od drugih čvrstih i prikladnih tvari.

292. Svete posude određene za primanje hostija, kao plitica, piksida, teka, pokaznica i drugo slično, mogu se učiniti i od drugih tvari koje se više cijene u nekom kraju, npr. od slonove kosti ili od nekog tvrđeg drveta, samo ako odgovaraju svetoj upotrebi.

293. Za posvećivanje hostija može se zgodno upotrijebiti samo jedna veća plitica na koju se stavi kruh kako za misnika tako i za službenike i vjernike.

---

85 Usp. SB 128, EM 24.

294. Svete posude napravljene od kovine redovito se pozlaćuju ako su salivene od kovine koja rđa; ako su salivene od kovine koja ne rđa ili od kovine koja je plemenitija od zlata, onda ih ne treba pozlaćivati.

295. Posao je umjetnika da oblike svetih posuda naprave na najzgodniji način koji odgovara običajima pojedinih krajeva, samo ako su prikladne za određenu bogoslužnu upotrebu.

296. Za blagoslov ili posvetu svetih posuda drže se obredi koji propisuju bogoslužne knjige.

IV SVETO RUHO

297. U Crkvi, koja je Kristovo tijelo, svi udovi nemaju istu službu. Ta se raznovrsnost službenika u obavljanju svetih službi izvana pokazuje raznolikošću svetih odjeća i stoga treba da budu znak službe svojstvene svakom pojedinom službeniku. Uz to te svete odjeće valja da doprinose i ukrasu samog svetog čina.

298. Zajednička sveta odjeća svih službenika bilo kojeg stupnja je alba, oko bokova privezana pojasom ako je potrebno. Zgodno je prije albe uzeti amikt i staviti ga oko vrata. Alba se može zamijeniti superpelicejem, ali ne kada se oblači misnica, dalmatika ili tunika, ili kada se uzima stola mjesto misnice ili dalmatike.

299. U misi i u drugim svetim činima koji su izravno povezani s misom vlastita je misnikova odjeća misnica, osim ako je određeno drukčije.

300. Đakonu pripada dalmatika koja se uzima povrh albe.

301. Podđakon nosi tuniku koju oblači povrh albe.

302. Prezbiter nosi stolu oko vrata i pada mu niz prsa; đakon je pak prekriži s lijevog ramena preko prsiju na desnu stranu tijela i tu je pričvrsti.

303. Plašt ili kišnu kabanicu uzima svećenik za ophode i druge svete čine prema propisima za pojedini obred.

304 Što se tiče oblika svetih odjeća Biskupske konferencije mogu odrediti i Apostolskoj stolici predložiti promjene koje odgovaraju potrebama i običajima pojedinih krajeva[86].

---

[86] Usp. SB 128.

305. Za pravljenje svetih odjeća mogu se uz obične tkanine uzeti prirodne tkanine bilo kojeg kraja, kao i neke umjetne tkanine koje odgovaraju dostojanstvu svetog čina i osobe. O tome donosi sud Biskupska konferencija[87].

306. Ljepota i dostojanstvo pojedine odjeće neka se ne traži u obilju dodanih ukrasa nego u vrsti i obliku tkanine. Ukrasi neka nose likove, slike ili simbole koji naznačuju svetu upotrebu isključujući sve što se njoj ne pristoji.

307. Raznolikost svetog ruha ima za svrhu da se izvana uspješnije izrazi posebnost vjerskih tajni koje se slave i da se tijekom liturgijske godine osjeti tok kršćanskog života.

308. Neka se za boje svetog ruha obdržava ustaljena predaja, naime:

a) Bijela se boja upotrebljava u službama i misama uskrsnog i božićnog doba; uz to na blagdane i spomene Gospodnje, osim u vrijeme muke, na blagdane i spomene blažene Djevice Marije, svetih anđela i svetaca koji nisu mučenici, na blagdan Svih svetih (1. studenoga), sv. Ivana Krstitelja (24. lipnja), sv. Ivana Evanđeliste (27. prosinca), Stolice sv. Petra (22. veljače) i Obraćenja sv. Pavla (25. siječnja).

b) Crvena se boja upotrebljava u nedjelju muke i na Veliki petak, na blagdan Duhova i na blagdane muke Gospodnje, na dane apostola, evanđelista i mučenika.

c) Zelena se boja upotrebljava u službama i misama »preko godine«.

d) Ljubičasta se boja upotrebljava u doba došašća i korizme, a može se uzeti i u službama i misama za pokojne.

e) Crna se boja može uzeti u misama za pokojne.

f) Ružičasta se boja može uzeti u nedjelje **Radujte se** (III došašća) i **Veseli se** (IV korizme).

Biskupske konferencije mogu odrediti i Apostolskoj stolici predložiti promjene koje odgovaraju potrebama i duhu pojedinih naroda.

309. U svečanije se dane mogu upotrijebiti bogatije svete odjeće iako ne odgovaraju boji dana.

310. Zavjetne mise služe se u boji koja odgovara toj misi ili boji dana ili vremena; mise za razne prigode služe se u boji dana ili vremena

87 Usp. SB 128.

V DRUGI PREDMETI ODREĐENI ZA CRKVU

311. Osim svetog posuđa i svetog ruha za koje je određena neka posebna tvar, drugi namještaj, koji je određen za upotrebu u bogoslužju ili se na neki drugi način dopušta u crkvi, neka bude prikladan i neka odgovara svrsi za koju je dotični predmet određen.

312. Neka se brižljivo pazi da se i u predmetima manje važnosti na zgodan način pridržavaju zahtjevi umjetnosti te da se uvijek plemenita jednostavnost združuje s čistoćom.

Glava VII

IZBOR MISE I NJENIH DIJELOVA

313. Pastoralni će se uspjeh slavljenja bez sumnje povećati ako, koliko je moguće, tekstovi čitanja, molitava i pjesama zgodno odgovaraju potrebama, naobrazbi i duhu sudionika. To će se postići na zgodan način mnogovrsnim ovlaštenjima za izbor koja se niže opisuju.

Stoga neka misnik u sređivanju mise radije pazi na opće duhovno dobro zajednice nego na svoje sposobnosti. Uz to neka ima na pameti da takav izbor misnih dijelova ima obaviti složnim dogovorom sa službenicima i drugima koji u slavljenju imaju neki udio, ne isključivši nipošto vjernike u onome što izravnije spada na njih.

Budući da se pruža mnogovrsno ovlaštenje za izbor raznih dijelova mise, potrebno je da prije obreda đakon, čitači, psalmista, pjevač, tumač, zbor, svaki za svoj dio, točno zna, koji će tekst uzeti, što na nj spada, te da se ništa ne čini bez priprave. Skladni, naime, raspored i izvođenje obreda mnogo pridonose duševnom raspoloženju vjernika da sudjeluju kod euharistije.

I IZBOR MISE

314. Misnik je o blagdanima dužan slijediti kalendar crkve u kojoj služi misu.

315. Na nedjelje, dane došašća i korizme, na zapovijedane blagdane i spomendane:

a) ako je misa s narodom, misnik slijedi kalendar crkve u kojoj služi misu;

V DRUGI PREDMETI ODREĐENI ZA CRKVU

311. Osim svetog posuđa i svetog ruha za koje je određena neka posebna tvar, drugi namještaj, koji je određen za upotrebu u bogoslužju ili se na neki drugi način dopušta u crkvi, neka bude prikladan i neka odgovara svrsi za koju je dotični predmet određen.

312. Neka se brižljivo pazi da se i u predmetima manje važnosti na zgodan način pridržavaju zahtjevi umjetnosti te da se uvijek plemenita jednostavnost združuje s čistoćom.

Glava VII

IZBOR MISE I NJENIH DIJELOVA

313. Pastoralni će se uspjeh slavljenja bez sumnje povećati ako, koliko je moguće, tekstovi čitanja, molitava i pjesama zgodno odgovaraju potrebama, naobrazbi i duhu sudionika. To će se postići na zgodan način mnogovrsnim ovlaštenjima za izbor koja se niže opisuju.

Stoga neka misnik u sređivanju mise radije pazi na opće duhovno dobro zajednice nego na svoje sposobnosti. Uz to neka ima na pameti da takav izbor misnih dijelova ima obaviti složnim dogovorom sa službenicima i drugima koji u slavljenju imaju neki udio, ne isključivši nipošto vjernike u onome što izravnije spada na njih.

Budući da se pruža mnogovrsno ovlaštenje za izbor raznih dijelova mise, potrebno je da prije obreda đakon, čitači, psalmista, pjevač, tumač, zbor, svaki za svoj dio, točno zna, koji će tekst uzeti, što na nj spada, te da se ništa ne čini bez priprave. Skladni, naime, raspored i izvođenje obreda mnogo pridonose duševnom raspoloženju vjernika da sudjeluju kod euharistije.

I IZBOR MISE

314. Misnik je o blagdanima dužan slijediti kalendar crkve u kojoj služi misu.

315. Na nedjelje, dane došašća i korizme, na zapovijedane blagdane i spomendane:

a) ako je misa s narodom, misnik slijedi kalendar crkve u kojoj služi misu;

b) ako je misa bez naroda, misnik može izabrati ili kalendar crkve ili vlastiti kalendar.

316. Na neobvezatan spomendan sveca, misnik može izabrati ili misu dana ili misu sveca ili jednoga od svetaca kojih se spomen čini ili misu nekog sveca koji je tog dana upisan u martirologiju ili misu za razne prigode ili zavjetnu. U dane preko godine, može se odabrati ili misu dana, ili misu nekog sveca, koji je tog dana upisan u martirologiju, ili misu za razne prigode ili zavjetnu.

Ako služi misu s narodom, neka misnik u prvom redu pazi na duhovno dobro vjernika i neka se čuva da im ne nameće svoje prohtjeve. Osobito će nastojati da često i bez dovoljna razloga ne ispušta čitanja koja su u ferijalnom lekcionaru određena za pojedine dane: Crkva, naime, želi da se vjernicima spremi što bogatija hrana riječi Božje[88].

Zbog istog razloga neka suzdržljivo uzima mise za pokojne, jer se svaka misa prikazuje za žive i za pokojne i u svakoj se Euharistijskoj molitvi nalazi spomen pokojnih.

Gdje vjernicima leže na srcu neobvezatni spomeni blažene Djevice Marije ili svetaca, neka se o njima slavi barem jedna misa da se udovolji opravdanoj pobožnosti vjernika.

Kad se daje ovlaštenje za izbor spomena koji je upisan u općem kalendaru ili spomena navedenog u kalendaru biskupije ili reda, neka se uz iste uvjete i prema predaji radije uzme posebni spomen.

II IZBOR MISNIH DIJELOVA

317. U odabiranju tekstova za razne dijelove mise bilo liturgijskog vremena bilo svetaca neka se obdržavaju slijedeći propisi.

Čitanja

318. Za nedjelje su i blagdane naznačena tri čitanja, naime iz proroka, apostola i evanđelja, kojima se kršćanski puk odgoja za ustrajnost djela spasenja prema divnom Božjem uređenju.

Vrlo je poželjno da se tri čitanja stvarno uzmu; ipak, zbog pastoralnih razloga ili prema odluci Biskupske konferencije ponegdje se dopuštaju samo dva čitanja. Kad valja

[88] SB 51.

izvršiti izbor između dva prva čitanja, neka se imaju pred očima propisi navedeni u samom lekcionaru kao i savjet da se vjernike vodi u dublje poznavanje Svetoga pisma; uopće se ne treba kod izbora osvrtati na to koji je tekst kraći ili lakši.

319. U ferijalnom su lekcionaru predložena čitanja za pojedine dane svakog tjedna kroz cijelu godinu: redovito neka se uzmu ta čitanja u dane za koje su određena, osim ako u te dane padne svetkovina ili blagdan.

Ako se kada u tjednu ispusti određeno čitanje zbog nekog blagdana ili nekog posebnog slavlja, svećeniku je dopušteno da, imajući pred očima redoslijed čitanja čitavog tjedna, združi ispuštene dijelove s drugima ili da odredi kojim će se tekstovima dati prednost.

U misama za posebne zajednice misnik smije između čitanja koja dolaze preko tjedna odabrati ona koja mu se čine prikladnijima za pouku neke zajednice.

320. Poseban se izbor tekstova Svetog pisma vrši za mise u koje se uklapaju neki sakramenti ili blagoslovine, ili se slave u nekim posebnim prilikama.

Ti su lekcionari određeni sa svrhom da se vjernici prikladnijim slušanjem Božje riječi uvode u potpunije shvaćanje otajstva kod kojega sudjeluju i da se potiču na jaču ljubav prema Božjoj riječi.

Stoga se tekstovi koji će se pročitati na liturgijskom sastanku, imaju odrediti imajući u vidu razborite pastoralne razloge i ovlasti koje su u tom pogledu dane.

Molitve

321. Veliki broj predslovlja, kojima je obogaćen Rimski misal, ide za tim da se predmet zahvaljivanja u Euharistijskoj molitvi razvije na razne načine i da se jače osvijetle razni vidovi otajstva spasenja.

322. Pri izboru Euharistijskih molitava treba se držati ovih načela:

a) Prva Euharistijska molitva ili Rimski kanon, koji se može uvijek uzeti, prikladniji je za dane kad je molitva **U zajedništvu** posebna ili u misama koje imaju poseban **Molimo, Gospodine** kao i u blagdane apostola i svetaca čija se imena spominju u tom kanonu; isto tako nedjeljom, osim ako se iz pastoralnih razloga dadne prednost nekoj drugoj Euharistijskoj molitvi.

b) Druga se Euharistijska molitva zbog njenih posebnih oznaka zgodno uzima u dane preko tjedna ili u posebnim prilikama.

Iako ima posebno predslovlje, može se uzeti i s drugim predslovljima, naročito s onima koja sažeto prikazuju djelo spasenja, npr. s predslovljima za nedjelje preko godine ili s predslovljima u obične dane.

Kad se slavi misa za nekog pokojnika može se uzeti poseban obrazac koji se nalazi na svojem mjestu, naime prije **Spomeni se.**

c) Treća se Euharistijska molitva može uzeti s bilo kojim predslovljem. Može se upotrijebiti pretežno nedjeljom i blagdanom.

U toj se molitvi može za pokojnika uzeti poseban obrazac koji se nalazi na svojem mjestu, naime iza riječi **k sebi privedi.**

d) Četvrta Euharistijska molitva ima nepromjenljivo predslovlje i pruža puniji pregled povijesti spasenja. Može se uzeti onda kad misa nema svog predslovlja i prikladna je za zajednice vjernika koji posjeduju dublje poznavanje Svetoga pisma.

U tu se molitvu, zbog njena ustrojstva, ne može uklopiti poseban obrazac za pokojnika.

323. Ako nije drukčije naznačeno, u svakoj se misi govore molitve koje joj pripadaju.

U misama na spomendane govori se skupna molitva ili vlastita ili opća; prikazna se pak i popričesna molitva, ako nisu vlastite, mogu uzeti ili iz općih obrazaca ili od dana liturgijskog vremena.

U danima preko godine, osim molitava prethodne nedjelje, mogu se uzeti ili molitve neke druge nedjelje preko godine ili jedna od molitava koje se u misalu nalaze za razne prigode. A uvijek se dopušta uzeti iz tih misa samo skupnu molitvu.

Na taj se način pruža veći izbor tekstova kojima se može ne samo stalno obnavljati predmet moljenja u pojedinoj liturgijskoj zajednici, nego se to moljenje može zgodno prilagoditi potrebama vjernika, Crkve i svijeta. A u glavnim razdobljima godine to se prilagođenje vrši molitvama koje su određena za ta vremena i nalaze se u smislu za pojedine dane.

Pjesma

324. Pri izboru pjesama između čitanja, kao i ulaznih, prikaznih i pričesnih pjesama, valja se držati načela koja su iznesena na tim mjestima.

Posebna ovlaštenja

325. Osim ovlaštenja za izbor nekih zgodnijih tekstova, o čemu je bio govor u prethodnim brojevima, Biskupske su konferencije ovlaštene da u posebnim prilikama uvedu neke promjene s obzirom na čitanja, ali uz uvjet da se tekstovi odaberu iz lekcionara koji je propisno odobren.

Glava VIII

MISE I MOLITVE ZA RAZNE PRIGODE I PO ŽELJI, KAO I MISE ZA POKOJNE

I PRIGODNE I ZAVJETNE MISE I MOLITVE

326. Budući da liturgija sakramenata i blagoslovina pruža mogućnost pravo raspoloženim vjernicima da im se skoro svaka zgoda života posvećuje božanskom milošću koja proističe iz vazmenog otajstva[57] i budući da je Euharistija sakramenat svih sakramenata,, misal stavlja na raspolaganje obrasce misa i molitava koje se mogu uzeti u raznovrsnim okolnostima kršćanskog života za potrebe svega svijeta i sveopće ili mjesne Crkve.

327. Uzevši u obzir široka ovlaštenja za izbor čitanja i molitava dolikuje da se prigodne mise uzimaju suzdržljivo, tj. kad to traži posebna prigoda.

328. U svim prigodnim misama, ako nije izričito rečeno drukčije, mogu se uzeti ferijalna čitanja kao i pjesme između njih ako se slažu s misom koja se slavi.

329. Tri su vrste prigodnih misa:

a) Obredne mise koje su spojene sa slavljenjem nekih sakramenata ili blagoslovina, ili sa spomendanom njihovih godišnjica.

Pjesma

324. Pri izboru pjesama između čitanja, kao i ulaznih, prikaznih i pričesnih pjesama, valja se držati načela koja su iznesena na tim mjestima.

Posebna ovlaštenja

325. Osim ovlaštenja za izbor nekih zgodnijih tekstova, o čemu je bio govor u prethodnim brojevima, Biskupske su konferencije ovlaštene da u posebnim prilikama uvedu neke promjene s obzirom na čitanja, ali uz uvjet da se tekstovi odaberu iz lekcionara koji je propisno odobren.

Glava VIII

MISE I MOLITVE ZA RAZNE PRIGODE I PO ŽELJI, KAO I MISE ZA POKOJNE

I PRIGODNE I ZAVJETNE MISE I MOLITVE

326. Budući da liturgija sakramenata i blagoslovina pruža mogućnost pravo raspoloženim vjernicima da im se skoro svaka zgoda života posvećuje božanskom milošću koja proističe iz vazmenog otajstva[57] i budući da je Euharistija sakramenat svih sakramenata,, misal stavlja na raspolaganje obrasce misa i molitava koje se mogu uzeti u raznovrsnim okolnostima kršćanskog života za potrebe svega svijeta i sveopće ili mjesne Crkve.

327. Uzevši u obzir široka ovlaštenja za izbor čitanja i molitava dolikuje da se prigodne mise uzimaju suzdržljivo, tj. kad to traži posebna prigoda.

328. U svim prigodnim misama, ako nije izričito rečeno drukčije, mogu se uzeti ferijalna čitanja kao i pjesme između njih ako se slažu s misom koja se slavi.

329. Tri su vrste prigodnih misa:

a) Obredne mise koje su spojene sa slavljenjem nekih sakramenata ili blagoslovina, ili sa spomendanom njihovih godišnjica.

b) Mise za različite potrebe koje se uzimaju u nekim posebnim okolnostima, bilo kadikad bilo u određena vremena.

c) Zavjetne mise odabiru se slobodno, prema pobožnosti vjernika, o Gospodnjim otajstvima ili na čast blažene Djevice Marije ili svetaca.

330. Upotreba se obrednih misa vrši po propisima koji se donose u obrednim knjigama ili u tim misama.

331. Nadležna vlast može odabrati između misa za različite potrebe mise za javne potrebe koje u toku godine određuje Biskupska konferencija.

332. U slučaju neke veće potrebe misa se za tu potrebu može slaviti po naredbi ili dopuštenju mjesnog Ordinarija u sve dane osim na svetkovine i nedjelje došašća, korizme i Uskrsa.

333. U dane, kad dođe obvezatan spomen sveca, ako to zaista traži potreba, u slavljenju s narodom može se uzeti misa koja odgovara toj potrebi, i to po sudu upravitelja crkve ili samog misnika.

334. U dane, kad je neobvezatan spomen ili je dan preko godine, slobodno je slaviti bilo koju prigodnu misu ili molitvu izuzev obrednih misa.

MISE ZA POKOJNIKE

335. Crkva prikazuje euharistijsku žrtvu Kristove pashe za pokojne sa svrhom da u međusobnom zajedništvu svih Kristovih udova jednima isprosi duhovnu pomoć, a drugima donese utjehu nade.

336. Među misama za pokojne prvo mjesto zauzima pogrebna misa koja se može slaviti svakog dana osim na svetkovine i nedjelje došašća, korizme i Uskrsa.

337. Misa za pokojne može se slaviti i u dane kad je obvezatan neki spomen: poslije primljene vijesti o smrti ili prigodom pogreba pokojnika ili na prvu godišnjicu.

Druge se mise za pokojnike, ili »svagdanje« mogu slaviti u one dane kad su dopuštene zavjetne mise, samo ako se zaista namjenjuju za pokojnike.

338. U pogrebnim misama neka se obično drži kratka homilija isključivši svaku vrst pogrebne pohvale. Homilija se savjetuje i u ostalim misama za pokojne s narodom.

339. Neka se nagovaraju vjernici, osobito pokojnikovi domaći, da svetom pričešću sudjeluju u euharistijskoj žrtvi prikazanoj za pokojnika.

340. Ako je pogrebna Misa neposredno povezana s obredom pogreba. izostavi se završni obred, a iza popričene molitve vrši se obred preporuke duše. Taj se obred drži jedino ako je lijes nazočan.

341. U određivanju i odabiranju onih dijelova mise za pokojne, naročito pogrebne mise, koji se mogu mijenjati (npr. molitava, čitanja, sveopće molitve), neka se ima pred očima, kako dolikuje, pastoralne okolnosti s obzirom na pokojnika, na njegovu obitelj i na prisutne.

Uz to neka pastiri duša imaju poseban obzir na one, koji prigodom pogreba prisustvuju bogoslužnom obredu ili slušanju evanđelja, bilo nekatolici bilo katolici koji kod euharistije nikada ili skoro nikada ne sudjeluju ili se čini da su čak i vjeru izgubili: svećenici su, naime, sluge Kristova evanđelja za sve.

OBRED MISE S NARODOM

UVODNI OBREDI

1. *Kad se skupi narod, misnik sa službenicima pristupa k oltaru. Za to se vrijeme pjeva ulazna pjesma.*

2. *Došavši k oltaru sa službenicima iskaže mu dužnu počast, poljubi ga i, prema prilikama, pokadi. Zatim sa službenicima ide k sjedištu.*

Kad svrši pjevanje ulazne pjesme, misnik se i vjernici stojeći prekriže, a misnik govori:

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

Puk odgovori: Amen.

Nato misnik okrenut prema narodu i raširenih ruku pozdravi prisutne riječima:

Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga Oca i zajedništvo Duha Svetoga neka bude sa svima vama.

ili: Gospodin s vama.

Puk odgovori: I s duhom tvojim.

Biskup mjesto Gospodin s vama *kod ovog prvog pozdrava kaže:* Mir vama.

3. *Misnik, ili đakon ili drugi sposoban službenik, može s nekoliko riječi uvesti vjernike u misu toga dana.*

Zatim slijedi pokornički čin. Misnik pozove vjernike na pokoru:

Braćo, priznajmo svoje grijehe kako bismo spremni mogli slaviti sveta otajstva.

Nakon kratke šutnje svi zajedno govore ispovijed:

Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama, braćo,
da sagriješih vrlo mnogo
mišlju, riječju, djelom i propustom;
i udarajući se u prsa kažu:

moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh.

Zatim nastave:

Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu,
anđele i sve svete
i vas, braćo, da molite za me
Gospodina Boga našega.

Slijedi odrješenje koje daje misnik:

Smilovao nam se svemogući Bog,
otpustio nam grijehe naše
i priveo nas u život vječni.

Puk odgovori: Amen.

Ostali obrasci pozdrava i pokorničkog čina, koji se mogu upotrijebiti po volji, nalaze se u Dodatku.

4. *Slijede zazivi* Gospodine, smiluj se, *ako već nisu prethodili u nekom obrascu pokorničkog čina.*

R. **Gospodine, smiluj se.** O. Gospodine, smiluj se.
R. **Kriste, smiluj se.** O. Kriste, smiluj se.
R. **Gospodine, smiluj se.** O. Gospodine, smiluj se.

5. *Zatim, kad je određeno, pjeva se ili govori pjesan:*

SLAVA Bogu na visini:

I na zemlji mir ljudima dobre volje.
Hvalimo te.
Blagoslivljamo te.
Klanjamo ti se.
Slavimo te.
Zahvaljujemo ti radi velike slave tvoje.
Gospodine Bože, Kralju nebeski, Bože Oče svemogući.
Gospodine Sine jedinorođeni, Isuse Kriste.
Gospodine Bože, Jaganjče Božji, Sine Očev.
Koji oduzimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.
Koji oduzimaš grijehe svijeta primi našu molitvu.
Koji sjediš s desne Ocu, smiluj nam se.
Jer ti si jedini svet.
Ti si jedini Gospodin.
Ti si jedini Svevišnji: Isuse Kriste.
Sa svetim Duhom: u slavi Boga Oca. Amen.

6. *Kad završi pjesan, misnik sklopljenih ruku kaže:* Pomolimo se. *Svi zajedno s misnikom neko vrijeme mole u šutnji. Tada misnik raširenih ruku govori molitvu. Na kraju molitve puk usklikne:* Amen.

7. *Zatim čitač pođe k ambonu i čita prvo čitanje koje svi slušaju sjedeći.*

U znak da je čitanje završeno čitač doda: To je riječ Gospodnja.

Svi uskliknu: Bogu hvala.

8. *Psalmista ili pjevač izvodi psalam a puk odgovara.*

9. *Nakon toga, ako se uzima drugo čitanje, čitač ga na ambonu čita kao što je gore rečeno.*

U znak da je čitanje završeno čitač doda: To je riječ Gospodnja.

Svi uskliknu: Bogu hvala.

10. *Slijedi* Aleluja *ili druga pjesma.*

11. *Međutim, misnik, ako se kadi, stavi tamjan u kadionicu. Nato đakon, koji ima navijestiti evanđelje, naklonjen pred misnikom, podglas traži blagoslov riječima:* Dostoj se, gospodine, blagosloviti.

Misnik podglas kaže: Gospodin bio u tvom srcu i na tvojim usnama da dostojno i prikladno navijestiš njegovo evanđelje: u ime Oca i Sina † i Duha Svetoga. *Đakon odgovori:* Amen.

Ako nema đakona, misnik naklonjen pred oltarom tiho govori:
Očisti, svemogući Bože, moje srce i moje usne da dostojno navijestim tvoje sveto evanđelje.

12. *Zatim đakon ili misnik ide k ambonu u pratnji službenika, koji prema prilikama nose kadionicu i svijeće, i govori:*
Gospodin s vama. *Puk odgovori:* I s duhom tvojim.

Đakon ili misnik: Početak *ili* Slijedi sveto evanđelje po *I.*

Puk usklikne: Slava tebi, Gospodine.

Zatim, ako se kadi, đakon ili misnik pokadi knjigu i naviješta evanđelje.

13. *Kad svrši evanđelje, đakon ili misnik reče:* To je riječ Gospodnja, *a svi uskliknu:* Hvala tebi, Kriste.

Zatim poljubi knjigu i tiho reče: Riječima svetog evanđelja neka nam se izbrišu grijesi.

14. *Slijedi homilija koja se ima održati u sve nedjelje i zapovijedne blagdane, a preporuča se i u druge dane.*

15. *Kad svrši homilija govori se, kad je to određeno, ispovijest vjere:* Vjerujem u jednoga Boga.
Kod retka I utjelovio se... *svi se naklone.*

VJERUJEM u jednoga Boga,

Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje, svega vidljivoga i nevidljivoga.
I u jednoga Gospodina Isusa Krista, jedinorođenoga Sina Božjega.
Rođenog od Oca prije svih vjekova.
Boga od Boga, svjetlo od svjetla, pravoga Boga od pravog Boga.
Rođena, ne stvorena, istobitna s Ocem, po kome je sve stvoreno.
Koji je radi nas ljudi i radi našega spasenja sišao s nebesa.
I utjelovio se po Duhu Svetom od Marije Djevice: i postao čovjekom.
Raspet također za nas; pod Poncijem Pilatom mučen i pokopan.
I uskrsnuo treći dan, po Svetom pismu.
I uzašao na nebo, sjedi s desna Ocu.
I opet će doći u slavi suditi žive i mrtve; i njegovu kraljevstvu neće biti kraja.
I u Duha Svetoga, gospodina i životvorca, koji izlazi od Oca i Sina.
Koji se s Ocem i Sinom skupa časti i zajedno slavi, koji je govorio po prorocima.
I u jednu svetu katoličku i apostolsku Crkvu.
Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijeha.
I iščekujem uskrsnuće mrtvih.
I život budućeg vijeka. Amen.

16. *Zatim se obavi sveopća molitva ili molitva vjernika.*

BOGOSLUŽJE EUHARISTIJE

17. *Kad svrši sveopća molitva pjeva se prikazna pjesma. Međutim, službenici stave na oltar tjelesnik, rupčić, kalež i misal.*

18. *Poželjno je da vjernici sudjeluju donoseći svoj prinos: kruh i vino za slavljenje euharistije ili koje druge darove za potrebe Crkve i siromaha.*

19. *Misnik stojeći uz oltar uzme pliticu s kruhom i držeći je malo podignutu iznad oltara tiho govori:*
Blagoslovljen si, Gospodine, Bože svega svijeta.
Od tvoje darežljivosti primismo kruh
koji ti prinosimo,
plod naše zemlje i rada čovjekovih ruku
koji će nam postati kruh života.

Zatim pliticu s kruhom položi na tjelesnik.

Ukoliko se ne pjeva prikazna pjesma misnik smije te riječi izgovoriti naglas, a puk na kraju usklikne:
Blagoslovljen Bog uvijeke.

20. *Đakon ili misnik ulije vina i malo vode u kalež te tiho govori:*
Otajstvom ove vode i vina
postajemo dionici božanstva onoga
koji se udostojao primiti našu ljudsku narav.

21. *Nakon toga misnik prihvati kalež te držeći ga malo iznad oltara tiho govori:*
Blagoslovljen si, Gospodine, Bože svega svijeta.
Od tvoje darežljivosti primismo vino
koje ti prinosimo,
plod loze i rada čovjekovih ruku,
koje će nam postati duhovno piće.

Zatim kalež položi na tjelesnik.

Ukoliko se ne pjeva prikazna pjesma misnik smije te riječi izgovoriti naglas, a puk na kraju usklikne:
Blagoslovljen Bog uvijeke.

22. *Poslije toga misnik naklonjen tiho govori:*
Primi nas, Gospodine, duhom ponizne i srcem skrušene;
i tako bila danas naša žrtva pred tobom
da ugodi tebi, Gospodine Bože.

23. *Prema prilikama okadi prinose i oltar. Nakon toga đakon ili službenik pokadi misnika i narod.*

24. *Misnik nato, stojeći sa strane oltara, opere ruke tiho govoreći:*
Operi me, Gospode, od moje krivice i od grijeha me mojeg očisti.

25. *Nakon toga posred oltara raširi ruke te ih sklopi i licem prema narodu kaže:*

— Molite, braćo, da moja i vaša žrtva bude ugodna Bogu Ocu Svemogućemu.

Puk odgovori: Primio Gospodin žrtvu iz tvojih ruku na hvalu i slavu svojeg imena, i na korist nama i čitavoj svojoj svetoj Crkvi.

26. *Zatim misnik raširenih ruku govori prikaznu molitvu. Na kraju puk usklikne:* Amen.

EUHARISTIJSKA MOLITVA

27. *Misnik tada započne Euharistijsku molitvu. Raširenih ruku kaže:* Gospodin s vama. *Puk odgovori:* I s duhom tvojim.

Misnik uzdigne ruke i proslijedi: Gore srca. *Puk:* Imamo kod Gospodina.

Misnik raširenih ruku nastavi: Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu.

Puk: Dostojno je i pravedno.

Misnik nastavi predslovlje raširenih ruku.

Na kraju predslovlja sklopi ruke i s pukom ga zaključi pjevajući ili uglas govoreći: Svet, svet, svet . . . Blagoslovljen . . .

28. *U svim misama misnik smije po volji Euharistijsku molitvu izgovoriti razgovijetnim glasom. U pjevanim pak misama smije pjevati one dijelove Euharistijske molitve koji se prema obredu koncelebrirane mise mogu pjevati.*

U prvoj Euharistijskoj molitvi ili Rimskom kanonu može se ispustiti ono što se nalazi u zagradama.

I PREDSLOVLJE DOŠAŠĆA

29. Uzima se a) kao vlastito u misama došašća, i to od 1. nedjelje došašća do 16. prosinca; b) u istom razdoblju u drugim misama koje nemaju svoga predslovlja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
On je već došao uzevši naše smrtno tijelo,
ispunio pradavni Božji naum,
i otvorio nam put vječnog spasenja:
da bismo - kad ponovo dođe u slavi veličanstva —
napokon u očitu daru primili ono

što sada kao obećano budno čekamo.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima,
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

II PREDSLOVLJE DOŠAŠĆA

30. Uzima se a) kao vlastito u misama došašća od 17. do 24. prosinca; b) u istom razdoblju u drugim misama koje nemaju svoga predslovlja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
Njega su naviještali svi proroci,
Djevica ga Majka s neizrecivom ljubavlju nosila,
Ivan mu pjesmom najavio dolazak
i nazočna ga pokazao.
Njegovim darom već se unaprijed radujemo otajstvu njegova rođenja,
da nas zateče i budne u molitvi
i raspjevane njemu na slavu.
Stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE O ROĐENJU GOSPODINOVU

31. Slijedeće se predslovlje govori: na misama Božića i njegove osmine kao i na blagdan Gospodnjeg prikazanja; kroz osminu Božića i na misama koje bi inače imale svoje predslovlje, izuzevši mise koje imaju svoje predslovlje o božanskim otajstvima ili osobama; u ferijalnim danima prije blagdana Bogojavljenja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Jer je po tajni utjelovljene Riječi
očima naše duše sinula nova svjetlost tvoga sjaja.
Te dok tjelesnim očima spoznajemo Boga,
On nas zanosi ljubavlju prema nevidljivim dobrima

I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE BOGOJAVLJENJA

34. Slijedeće se predslovlje govori: na misama ferijalnih dana i Krštenja G. N. Isusa Krista; u dane poslije Bogojavljenja do subote prije blagdana Gospodnjega krštenja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Jer kad se tvoj Jedinorođenac pojavio u našem smrtnom tijelu,
on nas je novim svjetlom svoje besmrtnosti obnovio.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE KORIZMENIH NEDJELJA

33. Uzima se kao vlastito u korizmenim nedjeljama.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
Ti svojim vjernima dobrostivo daješ
da svake godine očišćene duše
radosno očekuju vazmena otajstva.
Ti nas potičeš na žarču pobožnost i djelotvornu ljubav,
da nas obnavljanjem otajstva novoga života
privedeš punini milosti posinovljenja.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE FERIJALNIH DANA KORIZME

34. Slijedeće se predslovlje govori: na misama ferijalnih dana korizme od Pepelnice do subote prije V korizmene nedjelje; kroz to isto vrijeme na drugim misama koje nemaju svoga predslovlja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti tjelesnim postom suzbijaš opačine, uzdižeš dušu,
daješ krepost i nagrade,
po Kristu Gospodinu našemu.
Po njemu tvoje veličanstvo hvale anđeli,
klanjaju se gospodstva i dršću vlasti.
Nebesa i nebeske sile i blaženi serafini
zajedničkim klicanjem slave.
Daj, molimo, s njima i naše glase primi
dok govorimo poniznim hvalospjevom:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE SVETOGA KRIŽA

35. Slijedeće se predslovlje govori: na misama vremena od ponedjeljka V korizmene sedmice do srijede Svete sedmice; na misama svetog Križa, Gospodnje muke, predragocjene Krvi G. N. Isusa Krista; na svim misama od ponedjeljka V korizmene sedmice do srijede Svete sedmice koje nemaju svoga predslovlja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti si odredio spasenje ljudskog roda po drvu križa,
da se opet rodi život ondje gdje je nikla smrt,
i onaj koji je na drvu pobijedio, bude i pobijeđen na drvu,
po Kristu Gospodinu našemu.
Po njemu tvoje veličanstvo hvale anđeli,
klanjaju se gospodstva i dršću vlasti.
Nebesa i nebeske sile i blaženi serafini
zajedničkim klicanjem slave.
Daj, molimo, s njima i naše glase primi
dok govorimo poniznim hvalospjevom:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE O PRESVETOM SRCU ISUSOVU

38. Slijedeće se predslovlje govori na misama o presvetom Srcu Isusovu.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti si htio da tvoj Jedinorođenac viseći na križu bude proboden vojnikovim kopljem,
da otvoreno Srce, svetište darežljivosti božanske,
izlijeva na nas bujice milosrđa i milosti;
te da Srce koje nikad ne prestaje plamtjeti ljubavlju prema nama,
mir bude pobožnim, a raskajanima otvoreno utočište spasenja.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE O ISUSU KRISTU KRALJU

39. Slijedeće se predslovlje govori na misama G. N. Isusa Krista Kralja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
koji si svoga jedinorođenoga Sina, Gospodina našega Isusa Krista,
vječnog svećenika i kralja vasione,
pomazao uljem radosti;
da prikazavši samoga sebe na žrtveniku križa kao neokaljanu i pomirnu žrtvu,
izvrši tajne ljudskog otkupljenja;
i podloživši sva stvorenja svojoj vlasti
preda tvojem neizmjernom veličanstvu vječno i sveopće kraljevstvo:
kraljevstvo istine i života,
kraljevstvo svetosti i milosti,
kraljevstvo pravde, ljubavi i mira.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima

USKRSNO PREDSLOVLJE

36. Slijedeće se predslovlje govori: na misama uskrsnog vremena od Uskrsnog bdjenja do dana prije Uzašašća; kroz to vrijeme i na drugim misama koje nemaju svoga predslovlja.

Na misi Uskrsnog bdjenja kaže se: **noćas,** od Uskrsa do uključivo Bijele subote: **danas,** inače: **u ovo.**

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da tebe, Gospodine, u svako doba,
a osobito u ovo (**ili:** noćas, **ili:** danas) svečanije slavimo,
kad je Krist žrtvovan, naše vazmeno Janje.
On je naime pravo Janje koje oduze grijehe svijeta
Svojom smrću on je uništio našu smrt
i svojim uskrsnućem obnovio naš život.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

Kad se uzima Rimski kanon, kažu se posebne molitve **»U zajedništvu** i **Molimo, Gospodine«** kao niže na str. 90 i 91.

PREDSLOVLJE O UZAŠAŠĆU GOSPODNJEM

37. Slijedeće se predslovlje govori: na blagdan Uzašašća; na svim misama u dane poslije Uzašašća do subote prije Duhova koje nemaju svoga predslovlja.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
po Kristu Gospodinu našemu.
On se poslije svojeg uskrsnuća
svim svojim učenicima javno ukazao
i pred njihovim se očima uzdigao na nebo,
da nas učini dionicima svoga božanstva.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet svet . . .

Na Uzašašće, kad se uzima Rimski kanon, kaže se posebno **»U zajedništvu«** kao niže str. 90.

i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet...

PREDSLOVLJE O DUHU SVETOMU

40. Slijedeće se predslovlje govori na Duhove i na misama o Duhu svetomu. U misama po volji o Duhu Svetomu ispuštaju se riječi: **na današnji dan.**

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
po Kristu Gospodinu našemu:
On uziđe nad sva nebesa,
sjede uz tvoju desnu,
te obećanog Duha Svetoga (na današnji dan)
izli na posinjenu djecu.
Stoga sav svijet na krugu zemaljskom kliče zanosnom radošću.
A i višnje sile i s njima anđeoske vlasti
zajedno pjevaju pjesmu tvoje slave govoreći bez prestanka:
Svet, svet...

PREDSLOVLJE O PRESVETOM TROJSTVU

41. Slijedeće se predslovlje govori na misama o presvetom Trojstvu.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti si s jedinorođenim Sinom tvojim i s Duhom Svetim jedan
Bog, jedan Gospodin,
ne u jedinstvu jedne osobe, već u Trojstvu jedine biti.
Što naime po tvojoj objavi vjerujemo o tvojoj slavi,
to isto bez razlike i razlučivanja vjerujemo
i o tvome Sinu
i o Duhu Svetome.
Tako se u ispovijedanju istinitog i vjekovječnog božanstva
klanjamo i vlastitosti osoba
i jedinstvu biti
i jednakosti veličanstva:
Koje hvale anđeli i arkanđeli,

kerubini i serafini
koji ne prestaju svaki dan klicati govoreći složnim glasom:
Svet, svet ...

I PREDSLOVLJE OBIČNIH NEDJELJA

42. Uzima se u nedjelje »preko godine«.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
Njegovo je divno djelo što smo po vazmenom otajstvu
od grijeha i jarma smrti pozvani na milost:
rod smo izabrani, kraljevsko svećenstvo,
sveti puk, narod tebi stečen,
da posvuda naviještamo tvoja velika djela.
Jer si nas iz tame pozvao u svoje divno svjetlo
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet ...

II PREDSLOVLJE OBIČNIH NEDJELJA

43. Uzima se u nedjelje »preko godine«.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
On se, iz samilosti prema ljudskoj bijedi,
udostojao roditi od Djevice;
trpljenjem na križu izbavio nas od vječne smrti,
uskrsnućem od mrtvih darovao nam vječni život.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet ...

EUHARISTIJSKO PRESLOVLJE

44. Uzima se kao vlastito u misi Gospodnje večere i na blagdan Tijelova kao i u svim zavjetnim misama o otajstvu presv. Euharistije.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
On, pravi i vječni svećenik,
ustanovi oblik sveudiljne žrtve,
prvi se prinese tebi kao spasonosna žrtva
i nama zapovjedi da je prinosimo njemu na spomen
te blagujući na svetoj gozbi kruh života
smrt njegovu naviještamo dok on ne dođe.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet...

PREDSLOVLJE O BLAŽENOJ DJEVICI MARIJI

45. Slijedeće se predslovlje govori na misama o B. D. Mariji. Prema nazivu blagdana kaže se: **o navještenju, o pohođenju, o uznesenju, o rođenju, o prikazanju.** Na misama o Bezgrešnom začeću kaže se: **o Bezgrešnom začeću.** Na misama o Žalosnoj B. D. Mariji kaže se: **o žalostima.** Na spomen B. D. M. od brda Karmela kaže se: **o spomenu.** Na svim drugim blagdanima B. D. Marije kaže se: **o svetkovini.** Na misama o svetoj Mariji u subotu i na njezinim misama po volji u kojima se ne spominje posebna tajna, kaže se: **u čašćenju.**

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
i da te ***** blažene Marije vazda Djevice hvalimo,
blagoslivljamo i hvalimo.
Ona je osjenjena Duhom Svetim začela jedinorođenoga Sina tvoga
i sačuvavši slavu djevičanstva
prosula svijetom vječno svjetlo,
Isusa Krista Gospodina našega.
Po njemu tvoje veličanstvo hvale anđeli,

klanjaju se gospodstva i iršću vlasti.
Nebesa i nebeske sile i blaženi serafini
zajedničkim klicanjem slave.
Daj, molimo, s njima i naše glase primi
dok govorimo poniznim hvalospjevom:
Svet, svet...

PREDSLOVLJE O SV. JOSIPU, ZARUČNIKU B. D. M.

46. Slijedeće se predslovlje govori na misama o sv. Josipu.
Na blagdan sv. Josipa 19. ožujka kaže se: **o svetkovini.** Na spomen sv. Josipa radnika 1. svibnja i na njegovim misama po volji kaže se: **u čašćenju.**

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
I da te * * * * * blaženoga Josipa doličnim pohvalama veličamo, blagoslivljamo i slavimo.
On je onaj pravednik koga si dao za zaručnika Bogorodici Djevici;
i onaj vjerni i mudri sluga koga si postavio nad svojom obitelji
da umjesto oca čuva
tvoga jedinorođenca, začeta po Duhu Svetom, Isusa Krista Gospodina našega.
Po njemu tvoje veličanstvo hvale anđeli,
klanjaju se gospodstva i dršću vlasti.
Nebesa i nebeske sile i blaženi serafini
zajedničkim klicanjem slave.
Daj, molimo, s njima i naše glase primi
dok govorimo poniznim hvalospjevom:
Svet, svet...

PREDSLOVLJE O APOSTOLIMA

47. Slijedeće se predslovlje govori na blagdane apostola i evanđelista.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti, vječni Pastiru, svoje stado ne ostavljaš,

nego ga po blaženim apostolima neprestano štitiš i čuvaš,
da njime ravnaju isti poglavari,
koje si mu postavio na čelo kao pastire i namjesnike svoga
Sina.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet...

I PREDSLOVLJE OBIČNIH DANA

48. Uzima se u misama koje nemaju svoga predslovlja, ni dana ni svetog vremena.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože,
po Kristu Gospodinu našemu.
Tebi se svidjelo njega postaviti glavom svemu stvorenju
i nama udijeliti da svi primimo od njegove punine.
On, pravi Bog, ponizi samog sebe
i krvlju svoga križa donese mir svijetu.
Stoga uzvišen nad sve stvorenje,
svima koji za njim idu
postade izvor vječnoga spasenja.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet...

II PREDSLOVLJE OBIČNIH DANA

49. Uzima se u misama koje nemaju svoga predslovlja ni dana ni svetog vremena.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
U svojoj dobroti ti čovjeka sazda
te ga, pravedno osuđena,

u svom milosrđu spasi
po Kristu našemu Gospodinu.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE O POKOJNICIMA

50. Slijedeće se predslovlje govori na svim misama za pokojne.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
po Kristu Gospodinu našemu:
U njemu nam zasja nada blaženog uskrsnuća.
Koji tuguju zbog neizbježne smrti,
njih neka tješi obećanje buduće besmrtnosti.
Jer tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja a ne oduzima,
i pošto se raspadne dom ovozemnog boravka,
stječe se vječno prebivalište na nebesima.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

* * *

PREDSLOVLJE O POSVETI CRKVE

Slijedeće je predslovlje dozvoljeno za neke krajeve među kojima su i naši.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
Ti, djelitelju dobra, u ovoj kući molitve što smo je podigli
prebivaš i neprestanim djelovanjem posvećuješ Crkvu
koju si sam utemeljio.
To je prava kuća molitve što je vidljive označuju zgrade,
hram u kojem tvoja slava prebiva,
sjedište nepromjenljive istine,
svetište ljubavi vječne.

To je lađa koja nas izbavljene od općeg potopa uvodi u luku spasenja.
To je zaručnica ljubljena i jedina
koju je Krist stekao svojom krvlju
i svojim je Duhom oživljuje.
U njezinu nas krilu preporođene tvojom milošću hrani mlijeko riječi,
krijepi kruh života
i podržava pomoć milosrđa tvoga.
Na zemlji ona uz pomoć Zaručnika vjerno vojuje,
i na nebu vječno od njeg okrunjena slavi pobjedu.
I stoga s anđelima i arkanđelima,
s prijestoljima i gospodstvima
i sa svom nebeskom vojskom
pjesmu tvoje slave pjevamo bez prestanka:
Svet, svet . . .

PREDSLOVLJE O SVIMA SVETIMA I O SVETIM ZAŠTITNICIMA

Slijedeće je predslovlje dozvoljeno za neke krajeve među kojima su i naši.

Uistinu je dostojno i pravedno, pravo i spasonosno,
da vazda i svagdje zahvaljujemo tebi,
Gospodine, sveti Oče, svemogući vječni Bože:
po Kristu Gospodinu našemu:
Tebe slavi zbor svetih,
a ti nagrađujući njihove zasluge nagrađuješ darove svoje;
ti nam pružaš i u životu njihovu primjer
i u zajednici drugovanje i u zagovoru pomoć;
da uz toliko mnoštvo svjedoka postojano hrlimo u borbu koja nas čeka,
te da s njima primimo neuveli vijenac slave,
po Kristu Gospodinu našemu.
Po njemu tvoje veličanstvo hvale anđeli,
klanjaju se gospodstva i dršću vlasti.
Nebesa i nebeske sile i blaženi serafini
zajedničkim klicanjem slave.
Daj, molimo, s njima i naše glase primi
dok govorimo poniznim hvalospjevom:
Svet, svet . . .

PRVA EUHARISTIJSKA MOLITVA ILI RIMSKI KANON

51. Misnik raširenih ruku govori:

Tebe, milostivi Oče,
smjerno i usrdno molimo
po Isusu Kristu, tvome Sinu, našem Gospodinu:

sklopi ruke, i jedanput učini križ nad kruhom i kaležem za jedno govoreći:

primi i blagoslovi † ove darove koje dajemo
za svetu žrtvu.

Raširenih ruku nastavi:

Ponajprije ti ih prinosimo
za tvoju svetu Crkvu katoličku.
Molimo te, u miru je čuvaj, skupljaj i ravnaj
po svemu krugu zemaljskom
zajedno sa slugom tvojim papom našim I.
i biskupom našim I.
i sa svima pravovjernim promicateljima
katoličke i apostolske vjere.

52. Spomen za žive.

Spomeni se, Gospodine, slugu i službenica svojih I. i I.

Sklopi ruke i kratko se spomene onih za koje kani moliti, zatim raširenih ruku nastavi:

i svih ovih što pred tobom stoje.
Ti si spoznao njihovu vjernost
i znaš im odanost;
za njih ti prinosimo i oni ti prinose
ovu žrtvu hvale
za se i sve svoje:
da im se otpuste grijesi
i da se smiju nadati punini spasenja.
Oni izručuju darove svoje odanosti
tebi, vječni, živi i istiniti Bože.

53. Unutar čina.

U zajedništvu s cijelom Crkvom
častimo uspomenu
ponajprije slavne Marije vazda Djevice,
Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista.
Častimo i uspomenu blaženoga Josipa, zaručnika iste Djevice,
kao i blaženih apostola i mučenika tvojih:
Petra i Pavla, Andrije,
(Jakova, Ivana,
Tome, Jakova, Filipa,
Bartola, Mateja,

Šimuna i Tadije;
Lina, Kleta, Klementa, Siksta,
Kornelija, Ciprijana,
Lovre, Krizogona,
Ivana i Pavla,
Kuzme i Damjana)
i svih svetih tvojih;
po njihovim zaslugama i molitvama
neka nam tvoja pomoć u svemu bude bedem i zaštita
(Po istom Kristu, Gospodinu našem. Amen.)

---

54. Na Božić i kroz osminu

U zajedništvu s cijelom Crkvom svetkujemo presveti dan (presvetu noć) kada blažena Marija bez povrede djevičanstva ovom svijetu rodi Sv. spasitelja, i častimo uspomenu ponajprije iste slavne vazda Djevice Marije, Majke istoga Boga i Gospodina našega Isusa Krista.

55. Na Bogojavljenje

U zajedništvu s cijelom Crkvom svetkujemo presveti dan kada se tvoj jedinorođeni Sin, s tobom vječan u tvojoj slavi, vidljivo i stvarno pojavio u našem tijelu kao čovjek, i častimo uspomenu ponajprije slavne Marije vazda Djevice, Majke istoga Boga i Gospodina našega Isusa Krista.

56. Od mise Uskrsnog bdjenja do Bijele subote

U zajedništvu s cijelom Crkvom svetkujemo presveti dan (presvetu noć) uskrsnuća po tijelu našega Gospodina Isusa Krista, i častimo uspomenu ponajprije slavne Marije vazda Djevice, Majke istoga Boga i Gospodina našega Isusa Krista.

57. Na Uzašašće

U zajedništvu s cijelom Crkvom svetkujemo presveti dan kada je naš Gospodin, tvoj jedinorođeni Sin, našu krhku narav ujedinjenu sa sobom uzdigao o desnu tvoje slave, i častimo uspomenu ponajprije slavne Marije vazda Djevice, Majke istoga Boga i Gospodina našega Isusa Krista.

58. Na nedjelju Duhova

U zajedništvu s cijelom Crkvom svetkujemo presveti Pedeseti dan kada se Duh Sveti objavio apostolima u mnoštvu jezika, i častimo uspomenu ponajprije slavne Marije vazda Djevice, Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista.

---

59. Raširenih ruku nastavi:

Molimo, Gospodine, blagohotno primi
ovaj žrtveni prinos
nas svojih slugu i sve obitelji svoje:
prožimaj naše dane svojim mirom,
otmi nas od vječne osude
i daj da se ubrojimo među izabranike tvoje

Sklopi ruke.

(Po Kristu Gospodinu našem. Amen.)

60. Od mise Uskrsnog bdjenja do Bijele subote i u nedjelju Duhova: Molimo, Gospodine, blagohotno primi ovaj žrtveni prinos nas tvojih slugu i sve obitelji tvoje što ti ga prinosimo također za ove koje si se udostojao iz vode i Duha Svetoga nanovo roditi dajući im otpuštenje svriju grijeha; prožimaj naše dane svojim mirom, otmi nas od vječne osude i daj da se brojimo među izabranicima tvojim.
Sklopi ruke. (Po Kristu Gospodinu našem. Amen.)

---

61. Držeći ruke ispružene nad darovima govori:

Bože, blagoslovi u svemu i primi
ovaj žrtveni prinos da bude duhovan i tebi ugodan
i da nam postane Tijelo i Krv tvoga ljubljenoga Sina,
Gospodina našega Isusa Krista. Sklopi ruke.

62. U slijedećim tekstovima neka se Gospodnje riječi izgovaraju jasno i razgovijetno, kako to iziskuje sama narav tih riječi.

Dan prije nego podnese muku
uzme kruh i držeći ga malo nad oltarom nastavi:
on uze kruh u svoje svete i časne ruke,
podigne oči,
podiže oči prema nebu
k tebi Bogu, svome svemogućem Ocu,
riječima blagoslova dade tebi hvalu,
razlomi kruh
i dade učenicima svojim govoreći: malo se prigne
UZMITE I JEDITE SVI OD OVOGA
JER OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.

Posvećenu hostiju pokaže narodu, položi je na pliticu i poklekne.

63. Zatim nastavi:

Isto tako, pošto večeraše,
uzme kalež i držeći ga malo nad oltarom nastavi:
uze i ovaj sveti kalež
u svoje svete i časne ruke,
jednako riječima blagoslova dade tebi hvalu
i dade svojim učenicima govoreći: malo se prigne
UZMITE I PIJTE SVI IZ NJEGA
JER OVO JE KALEŽ MOJE KRVI NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA SVE VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.

Kalež pokaže narodu, položi ga na tjelesnik i poklekne.

64. Zatim reče:

Tajna vjere! a puk nastavi i uskliknе:

Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo,
Tvoje uskrsnuće slavimo,
tvoj slavni dolazak iščekujemo.

Druge usklike vidi u Dodatku.

65. Zatim misnik raširenih ruku govori:

Zato, Gospodine, mi sluge tvoje
i tvoj sveti puk,
slaveći spomen
blažene muke Krista, tvoga Sina, našega Gospodina,
njegova uskrsnuća od mrtvih
i uzašašća u nebesku slavu,
prinosimo preslavnome tvojem veličanstvu
od svega što si nam dao i darovao
žrtvu čistu,
žrtvu svetu,
žrtvu savršenu,
sveti kruh života
i kalež vječnoga spasenja.

66. Molimo te, pogledaj milostivo i prijazno
na ove prinose,
i neka ti omile kao što ti oniljeŝe
darovi sluge tvoga Abela Pravednoga
i žrtvu Abrahama, praoca naše vjere,
i ona što ti je prinese veliki svećenik tvoj Melkizedek
— sveta žrtva, čisti prinos.

67. Prignut nastavi sklopljenih ruku:

Ponizno te molimo, svemogući Bože,
da ruke svetoga anđela tvoga
prenesu pred svoje božansko veličanstvo,
te se svi koji primimo presveto Tijelo i Krv tvoga Sina
kao pričesnici ove žrtve

uspravi se i prekriži govoreći:

napunimo svakim nebeskim blagoslovom i milošću.

Sklopi ruke. (Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.)

68. Spomen za pokojne.

Raširenih ruku govori:

Spomeni se, Gospodine, slugu i službenica svojih I. i I.
koji otiđoše pred nama obilježeni znakom vjere
te spavaju snom mira.

Sklopi ruke i kratko se spomene onih pokojnika za koje kani moliti.

Zatim raširenih ruku nastavi:

Molimo te, Gospodine,
njima i svima koji u Kristu počivaju
daruj mjesto osvježenja, svjetlosti i mira.

Sklopi ruke. (Po istom Kristu Gospodinu našem. Amen.)

69. Desnom se rukom udari u prsa govoreći:

I nama, svojim grešnim slugama,

raširenih ruku nastavi:

koji se uzdamo u tvoje veliko milosrđe,
podari neko mjesto
u društvu svojih svetih apostola i mučenika:
Ivana, Stjepana,
Matije, Barnabe,
(Ignacija, Aleksandra,
Marcelina, Petra,
Felicite, Perpetue,
Agate, Lucije,
Agneze, Cecilije, Anastazije)
i svih svetih tvojih;
primi nas u njihovu zajednicu
ne po našim zaslugama,
već po obilju tvoga praštanja.

70. Sklopi ruke i nastavi:

Po Kristu našem Gospodinu,
po kojemu, Gospodine,
sva ova dobra vazda stvaraš,
posvećuješ, oživljavaš, blagoslivaš
i nama daješ.

71. Uzme pliticu s hostijom i kalež, oboje podigne i govori:

Po Kristu i s Kristom i u Kristu
Tebi, Bogu, Ocu svemogućemu,
u jedinstvu Duha Svetoga,
svaka čast i slava
u sve vijeke vjekova.

Puk usklikne: Amen.

* * *

DRUGA EUHARISTIJSKA MOLITVA

72. R. Gospodin s vama. O. I s duhom tvojim.
R. Gore srca. O. Imamo kod Gospodina.
R. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu. O. Dostojno je i pravedno.

Uistinu, dostojno je i pravedno, pravo i spasonosno
svagda i svagdje zahvaljivati tebi, Oče sveti,
po tvom ljubljenom Sinu Isusu Kristu,
Riječi tvojoj po kojoj si sve stvorio.
Njega si nam, utjelovljena po Duhu Svetom i rođena od Djevice,
za Spasitelja i Otkupitelja poslao.
Vršeći tvoju volju
on tebi steče sveti narod;
trpeći na križu raširi ruke
da smrt uništi, uskrsnuće objavi.
I stoga s anđelima i sa svima svetima
slavu tvoju navještamo uglas govoreći:
Svet, svet, svet . . .

73. Misnik raširenih ruku govori:

UISTINU SVET SI, GOSPODINE, IZVORE SVAKE SVETOSTI.

74. Zatim sklopi ruke i držeći ih ispružene nad darovima govori:

TEBE, ZATO, MOLIMO:
ROSOM DUHA SVOGA POSVETI OVE DAROVE,
Sklopi ruke i jedanput učini križ nad kruhom i kaležem zajedno govoreći:
DA NAM POSTANU TIJELO I † KRV
GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA. Sklopi ruke.

75. U slijedećim tekstovima neka se Gospodnje riječi izgovaraju jasno i razgovijetno, kako to iziskuje sama narav tih riječi

KAD SE DRAGOVOLJNO PREDAO NA MUKU,
uzme kruh i držeći ga malo nad oltarom nastavi:
ON UZE KRUH, TEBI ZAHVALI, RAZLOMI
I DADE UČENICIMA SVOJIM GOVOREĆI: malo se prigne

UZMITE I JEDITE SVI OD OVOGA
JER OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.
Posvećenu hostiju pokaže narodu, položi je na pliticu i poklekne.

76. Zatim nastavi:

ISTO TAKO, POŠTO VEČERAŠE,

uzme kalež i držeći ga malo nad oltarom nastavi:

UZE I KALEŽ, PONOVNO TI ZAHVALI
I DADE UČENICIMA SVOJIM GOVOREĆI: malo se prigne

UZMITE I PIJTE SVI IZ NJEGA
JER OVO JE KALEŽ MOJE KRVI NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.

Kalež pokaže narodu, položi ga na tjelesnik i poklekne.

77. Zatim reče:

TAJNA VJERE! A puk nastavi i usklikne:
TVOJU SMRT, GOSPODINE, NAVIJEŠTAMO,
TVOJE USKRSNUĆE SLAVIMO,
TVOJ SLAVNI DOLAZAK IŠČEKUJEMO.

Druge poklike vidi u Dodatku.

78. Zatim misnik raširenih ruku govori:

SLAVEĆI, DAKLE, SPOMEN SMRTI I USKRSNUĆA TVOGA SINA
PRINOSIMO TI, GOSPODINE, KRUH ŽIVOTA I KALEŽ SPASENJA,
I ZAHVALJUJEMO TI ŠTO SI NAS POZVAO
DA STOJIMO PRED TOBOM I TEBI SLUŽIMO.

SMJERNO TE MOLIMO
DA NAS, PRIČESNIKE TIJELA I KRVI KRISTOVE,
DUH SVETI SABERE U JEDNO.

Spomeni se, Gospodine, Crkve svoje širom svijeta:
usavrši je u ljubavi
zajedno s papom našim I.
i biskupom našim I.
i sveukupnim svećenstvom.

— — — — —

U misama za pokojne može se dodati:

Spomeni se sluge svoga (službenice svoje) I.
kojega (koju) si (danas) s ovoga svijeta pozvao k sebi.
Daj da on (ona) koji (koja) je krštenjem urastao (urasla)
u smrt tvoga Sina
postane i dionikom i njegova uskrsnuća.

— — — — —

Spomeni se i naše braće,
koja usnuše u nadi uskrsnuća,
i svih pokojnika:
privedi ih k svjetlu svoga lica.
Molimo te smiluj se svima nama,
da zavrijedimo biti sudionici vječnoga života
s blaženom Bogorodicom Djevicom Marijom,
s blaženim apostolima i svim svetima
koji su živjeli u tvojoj ljubavi,
da te hvalimo i slavimo,
sklopi ruke
po Isusu Kristu, tvome Sinu.

79. Uzme pliticu s hostijom i kalež, oboje podigne i govori:
Po Kristu i s Kristom i u Kristu
tebi Bogu, Ocu svemogućemu,
u jedinstvu Duha Svetoga,
svaka čast i slava
u sve vijeke vjekova.
Puk usklikne: Amen.

* * *

TREĆA EUHARISTIJSKA MOLITVA

80. Misnik raširenih ruku govori:
Uistinu svet si, Gospodine,
i pravo je da te sve stvorenje slavi,
jer po svome Sinu, Gospodinu našem Isusu Kristu,
djelotvornom snagom Duha Svetoga
svemu daješ život i sve posvećuješ.
Neprestano okupljaš svoj narod
da od istoka sunčanog do zapada
prinosi čistu žrtvu imenu tvome.

81. Sklopi ruke i držeći ih ispružene nad darovima govori:
STOGA TE SMJERNO MOLIMO, GOSPODINE,
UDOSTOJ SE TIM ISTIM DUHOM POSVETITI OVE DAROVE,
KOJE TI DONOSIMO ZA ŽRTVENI PRINOS,
sklopi ruke i jedanput učini križ nad kruhom i kaležem zajedno govoreći:
DA POSTANU TIJELO I † KRV
TVOGA SINA, GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA,
sklopi ruke
KOJI NAM JE POVJERIO SLAVITI OVA OTAJSTVA.

82. U slijedećim tekstovima neka se Gospodnje riječi izgovaraju jasno i razgovijetno, kako to iziskuje sama narav tih riječi.

ONE NOĆI KAD JE BIO PREDAN,

uzme kruh i držeći ga malo nad oltarom nastavi:

ON UZE KRUH, TEBI ZAHVALI, TEBE BLAGOSLOVI, RAZLOMI,
I DADE UČENICIMA SVOJIM GOVOREĆI: malo se prigne

UZMITE I JEDITE SVI OD OVOGA
JER OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.

Posvećenu hostiju pokaže narodu, položi je na pliticu i poklekne.

83. Zatim nastavi:

ISTO TAKO, POŠTO VEČERAŠE,

uzme kalež i držeći ga malo nad oltarom nastavi:

UZE KALEŽ, PONOVNO TI ZAHVALI
I DADE SVOJIM UČENICIMA GOVOREĆI: malo se prigne

UZMITE I PIJTE SVI IZ NJEGA
JER OVO JE KALEŽ MOJE KRVI NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.

Kalež pokaže narodu, položi ga na tjelesnik i poklekne.

84. Zatim reče:

TAJNA VJERE! A puk nastavi i usklikne:

TVOJU SMRT, GOSPODINE, NAVIJEŠTAMO,
TVOJE USKRSNUĆE SLAVIMO,
TVOJ SLAVNI DOLAZAK IŠČEKUJEMO.

Druge poklike vidi u Dodatku.

85. Zatim misnik raširenih ruku govori:

ZATO, GOSPODINE, SLAVIMO SPOMEN
SPASONOSNE MUKE SINA TVOGA,
VELIČANSTVENOG USKRSNUĆA I UZAŠAŠĆA U NEBESKU SLAVU,
TE IŠČEKUJUĆI NJEGOV DRUGI DOLAZAK
ZAHVALNO TI PRINOSIMO
OVU ŽRTVU ŽIVU I SVETU.

POGLEDAJ, MOLIMO, GOSPODINE, NA PRINOS CRKVE SVOJE

I PREPOZNAJ U NJEMU ŽRTVU
KOJOM SI OBNOVIO MIR S NAMA.
DAJ DA OKRIJEPLJENI TIJELOM I KRVLJU SINA TVOGA,
DUHOM NJEGOVIM SVETIM ISPUNJENI,
BUDEMO U KRISTU JEDNO TIJELO I JEDAN DUH.

Učinio nas Duh Sveti vječnim darom za tebe
da zadobijemo baštinu s tvojim odabranicima:
s blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom,
s blaženim apostolima tvojim i slavnim mučenicima
(sa svetim I. (svecem dana ili zaštitnikom)
i sa svima svetima.
Uzdamo se da će nas njihov zagovor kod tebe uvijek pomagati.
Molimo te, Gospodine,
da ova žrtva našega pomirenja
bude za mir i na spasenje svega svijeta.
Crkvu svoju na putu zemaljskom
utvrđuj u vjeri i ljubavi
zajedno sa slugom svojim papom našim I. i s biskupom našim I.,
sa zborom biskupa, sveukupnim svećenstvom
i narodom što si ga sebi stekao.
Usliši molbe obitelji svoje
koja tvojom milošću ovdje pred tobom stoji.
Svu djecu svoju širom svijeta
ti, blagi Oče, milostivo k sebi privedi.

✶ Našu pokojnu braću
i sve koji u tvojoj ljubavi prijeđoše s ovoga svijeta
dobrostivo primi u svoje kraljevstvo,
gdje se i mi nadamo zajedno s njima
vječno uživati u tvojoj slavi, sklopi ruke
po Kristu, našem Gospodinu,
po kojemu sva dobra svijeta daješ. ✶

86. Uzme pliticu s hostijom i kalež, oboje podigne i govori:

Po Kristu i s Kristom i u Kristu
tebi Bogu, Ocu svemogućemu,
u jedinstvu Duha Svetoga,
svaka čast i slava
u sve vijeke vjekova.

Puk usklikne: Amen.

87. Kada se ova euharistijska molitva uzima u misama za pokojne može se reći:

✶ Spomeni se sluge svoga (službenice svoje) I.
kojega, (koju) si (danas) s ovoga svijeta k sebi pozvao.
Daj da on (ona) koji (koja) je krštenjem urastao (urasla)
u smrt tvoga Sina
postane dionikom i njegova uskrsnuća,
kad on, Krist, iz zemlje uskrisi mrtve
i ovo naše smrtno tijelo
suobliči slavnome tijelu svome.
I našu pokojnu braću
i sve koji u tvojoj ljubavi prijeđoše s ovoga svijeta
dobrostivo primi u svoje kraljevstvo
gdje se i mi nadamo zajedno s njima
vječno uživati u tvojoj slavi,
kad otareš svaku suzu s naših očiju.
Gledajući tebe, Boga svoga, kakav jesi
bit ćemo zauvijek tebi slični
i tebe bez kraja slaviti, sklopi ruke
po Kristu našemu Gospodinu,
po kojemu sva dobra svijeta daješ. ✶

***

ČETVRTA EUHARISTIJSKA MOLITVA

88. R. Gospodin s vama. O. I s duhom tvojim.
R. Gore srca. O. Imamo kod Gospodina.
R. Hvalu dajmo Gospodinu Bogu našemu. O. Dostojno je i pravedno.

Uistinu, dostojno je tebe hvaliti,
uistinu, pravedno je tebe, Oče sveti, slaviti:
Ti si jedini živi i pravi Bog,
ti si prije svih vjekova i ostaješ dovijeka,
prebivaš u nedostupnu svjetlu.
Ali, jedini dobar i izvor života, ti si sve sazdao
da blagodatima obaspeš svoja stvorenja,
a mnoge obraduješ i sjajem svoga sjaja.
I zato pred tobom stoje nebrojene čete anđela,
služe ti danju i noću,
gledaju slavu lica tvoga
i veličaju te bez prestanka.
A s njima i mi,
i našim glasom sve stvorenje pod nebom,
zanosnim klicanjem slavimo ime tvoje:
Svet, svet, svet...

89. Misnik raširenih ruku govori:

Slavimo te, Oče sveti,
velik si i sva si djela svoja
mudro i s ljubavlju učinio.
Čovjeka si sazdao na svoju sliku
i povjerio mu brigu za cijeli svijet,
da služi samo tebi, Stvoritelju,
a svemu stvorenju gospodari.
A kad je neposlušan izgubio tvoje prijateljstvo,
nisi ga ostavio pod vlašću smrti,
nego si svima milosrdno pritekao u pomoć da te tražeći nađu.
Više si puta ljudima i savez ponudio
i poučavao ih po prorocima da iščekuju spasenje.
I tako si, Oče sveti, ljubio svijet
da si nam u punini vremena poslao Spasitelja,
Jedinorođenoga Sina svoga.
Utjelovljen po Duhu Svetom i rođen od Djevice Marije,
živio je s nama, nama u svemu jednak osim u grijehu.
Spasenje je navieštao siromasima,
otkupljenje sužnjima,
tužnima radost.
A da ispuni svoj naum,
predade se u smrt
i uskrsnuvši od mrtvih
smrt uništi, život obnovi.
I da ne živimo više sebi,
već njemu koji za nas umrije i uskrsnu:
onima koji vjeruju, Oče,
posla ko prvi dar od tebe Duha Svetoga,
da on u svijetu d'elo njegovo dovrši
i izvrši svako posvećenje.

90. Sklopi ruke i držeći ih ispružene nad darovima govori:

MOLIMO TE, ZATO, GOSPODINE:
NEKA DUH SVETI POSVETI I OVE DAROVE

sklopi ruke i jedanput učini križ nad kruhom i kaležem zajedno govoreći:

TE POSTANU TIJELO I † KRV GOSPODINA NAŠEGA ISUSA KRISTA,

sklopi ruke

DA PROSLAVIMO OVO VELIKO OTAJSTVO
ŠTO NAM GA OSTAVI ZA SAVEZ VJEČNI.

91. U slijedećim tekstovima neka se Gospodnje riječi izgovaraju jasno i razgovijetno, kako to iziskuje sama narav tih riječi.

I KAD DOĐE ČAS DA GA TI, OČE SVETI, PROSLAVIŠ,
JER JE LJUBIO SVOJE KOJI BIJAHU NA SVIJETU,
LJUBIO IH JE DO KRAJA —
I DOK SU BILI ZA VEČEROM,

uzme kruh i držeći ga malo nad oltarom nastavi:

ON UZE KRUH, TEBE BLAGOSLOVI,
RAZLOMI I DADE UČENICIMA SVOJIM GOVOREĆI:

malo se prigne

UZMITE I JEDITE SVI OD OVOGA
JER OVO JE MOJE TIJELO
KOJE ĆE SE ZA VAS PREDATI.

Posvećenu hostiju pokaže narodu, položi je na pliticu i poklekne.

92. Zatim nastavi:

ISTO TAKO

uzme kalež i držeći ga malo nad oltarom nastavi:

UZE KALEŽ PUN RODA TRSOVA,
TEBI ZAHVALI I DADE UČENICIMA SVOJIM GOVOREĆI:

malo se prigne

UZMITE I PIJTE SVI IZ NJEGA
JER OVO JE KALEŽ MOJE KRVI
NOVOGA I VJEČNOGA SAVEZA
KOJA ĆE SE PROLITI ZA VAS I ZA SVE LJUDE
NA OTPUŠTENJE GRIJEHA.
OVO ČINITE MENI NA SPOMEN.

Kalež pokaže narodu, položi ga na tjelesnik i poklekne.

93. Zatim reče:

TAJNA VJERE! A puk nastavi i usklikne:
TVOJU SMRT, GOSPODINE, NAVIJEŠTAMO,
TVOJE USKRSNUĆE SLAVIMO,
TVOJ SLAVNI DOLAZAK IŠČEKUJEMO.

Druge poklike vidi u Dodatku.

94. Zatim misnik raširenih ruku govori:

ZATO I MI, GOSPODINE,
SLAVEĆI SADA SPOMEN-ČIN SVOGA OTKUPLJENJA,
SPOMINJEMO SMRT KRISTOVU
I NJEGOV SILAZAK U CARSTVO MRTVIH,
ISPOVIJEDAMO NJEGOVO USKRSNUĆE I NJEGOVO UZAŠAŠĆE TEBI ZDESNA

TE IŠČEKUJUĆI NJEGOV SLAVNI DOLAZAK
PRINOSIMO TI NJEGOVO TIJELO I KRV,
ŽRTVU TEBI UGODNU I SVEMU SVIJETU SPASONOSNU.
POGLEDAJ, GOSPODINE, NA ŽRTVU
KOJU TI SAM PRIPRAVI CRKVI SVOJOJ
I DOBROSTIVO DAJ DA SVI PRIČESNICI OVOG JEDNOG KRUHA I KALEŽA,
DUHOM SVETIM SABRANI U JEDNO TIJELO,
U KRISTU POSTANU ŽIVA ŽRTVA
NA HVALU SLAVE TVOJE.

A sada, Gospodine, spomeni se svih onih
za koje ti prinosimo ovu žrtvu:
ponajprije sluge svoga pape našega I.
biskupa našega I. i svega zbora biskupa,
i sveg svećenstva, i onih koji ti prinose,
i ovih što pred tobom stoje, i svega naroda svoga
i sviju koji te traže iskrena srca.

Spomeni se i svih onih
koji preminuše u miru Krista tvoga
i svih pokojnika kojih je vjera samo tebi znana.
Oče blagi, daj svima nama, djeci svojoj,
da s blaženom Djevicom Bogorodicom Marijom,
s tvojim apostolima i svetima,
postignemo baštinu nebesku u tvome kraljevstvu,
gdje ćemo te sa svim stvorenjem,
oslobođeni raspadljivosti grijeha i smrti,
slaviti po Kristu našemu Gospodinu, sklopi ruke
po kojemu sva dobra svijetu daješ.

95. Uzme pliticu s hostijom i kalež, oboje podigne i govori:

Po Kristu i s Kristom i u Kristu
tebi Bogu, Ocu svemogućemu,
u jedinstvu Duha Svetoga
svaka čast i slava
u sve vijeke vjekova.

Puk usklikne: Amen.

OBRED PRIČEŠĆIVANJA

96. Odloživši kalež i pliticu misnik sklopljenih ruku govori:

Spasonosnim zapovijedima potaknuti
i božanskom naukom poučeni
usuđujemo se govoriti:

Raširi ruke i zajedno s pukom nastavi:

Oče naš, koji je na nebesima, — sveti se ime tvoje, — dođi kraljevstvo tvoje, — budi volja tvoja, kako na nebu tako i na zemlji. — Kruh naš svagdanji daj nam danas, — i otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim, — i ne uvedi na u napast, — nego izbavi nas od zla.

97. Sam misnik proslijedi raširenih ruku:

Izbavi nas, molimo, Gospodine, od svih zala,
daj milostivo mir u naše dane,
da tvojim milosrđem pomognuti
budemo svagda slobodni od grijeha
i sigurni od sviju nereda:
iščekujući blaženu nadu
i dolazak Spasitelja našega Isusa Krista.

Sklopi ruke. Puk zaključi molitvu poklikom:

Jer tvoje je kraljevstvo
i moć i slava
u vijeke.

98. Zatim misnik raširenih ruku razgovijetno govori:

Gospodine Isuse Kriste, koji si rekao svojim apostolima:
Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem;
ne gledaj na naše grijehe
nego na vjeru crkve svoje
te joj po svojoj volji
udijeli mir i jedinstvo. (Sklopi ruke)
Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Puk odgovori: Amen.

99. Misnik raširi i sklopi ruke, te doda:

Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Puk odgovori: I s duhom tvojim.

100. Zatim, ako je zgodno, đakon ili misnik nadoda:

Pružite dokaz međusobnog mira.

I svi prema mjesnom običaju međusobno očituju znak mira i ljubavi.

101. Misnik dade znak mira đakonu ili službeniku; zatim uzme hostiju i prelomi je nad pliticom, a dijelak spusti u kalež tiho govoreći:

Ovo miješanje tijela i krvi Gospodina našega Isusa Krista nama pričesnicima bilo za život vječni.

102. Za to se vrijeme pjeva ili govori:

Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta, smiluj nam se.
Jaganjče Božji, koji oduzimaš grijehe svijeta, daruj nam mir.

To se može i više puta ponoviti ako duže potraje lomljenje kruha. Posljednji put se kaže: daruj nam mir.

103. Zatim misnik sklopljenih ruku tiho govori:

Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga,
koji si po volji Očevoj,
uz sudjelovanje Duha Svetoga,
smrću svojom oživio svijet:
izbavi me ovim presvetim Tijelom i krvlju svojom
od svih mojih opačina i svakoga zla;
i daj da se uvijek držim tvojih zapovijedi,
i ne dopusti da se ikada odijelim od tebe.

ili:

Gospodine Isuse Kriste,
neka mi blagovanje tvoga tijela i krvi
ne bude na sud i osudu,
nego po tvojoj dobroti neka mi bude
na zaštitu i lijek duši i tijelu.

104. Misnik poklekne, uzme hostiju, malo je podigne iznad plitice licem prema narodu razgovijetno kaže:

Evo Jaganjac Božji, evo koji oduzima grijehe svijeta.
Blago onima koji su pozvani na gozbu Jaganjca.

I zajedno s pukom jedanput kaže:

Gospodine, nisam dostojan da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ, i ozdravit će duša moja.

105. Misnik prema oltaru tiho govori:

Tijelo Kristovo čuvalo me za život vječni.

I s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo.

Zatim uzme kalež i tiho govori:

Krv Kristova čuvala me za život vječni.

I s poštovanjem se pričesti Kristovom Krvlju.

106. Nakon toga uzme pliticu ili ciborij, pođe k onima koji će se pričestiti, te hostiju malo podignutu pokaže svakome od njih i kaže:

Tijelo Kristovo. Pričesnik odgovori: Amen, te se pričesti.

Isto tako radi i đakon ako dijeli svetu pričest.

107. Ako su prisutni oni koji će se pričestiti pod objema prilikama, tada se primjenjuje obred koji je opisan na drugom mjestu.

108. Dok se misnik pričešćuje, počinje se pjevati pričesna pjesma.

109. Kad pričešćivanje svrši, misnik ili đakon očisti pliticu nad kaležem i sam kalež.

110. Tada misnik može poći k sjedištu. Ako je zgodno, može se neko vrijeme ostati u šutnji ili pjevati koji psalam ili hvalospjev.

111. Zatim misnik stojeći kod sjedišta ili kod oltara kaže:
Pomolimo se. I svi skupa s misnikom neko vrijeme mole u šutnji ako se prije toga nije šutjelo. Nato misnik raširenih ruku govori popričesnu molitvu. Puk na kraju usklikne: Amen.

ZAKLJUČNI OBRED

112. Slijede, ako su potrebne, kratke obavijesti narodu.

113. Slijedi otpust. Misnik raširenih ruku prema narodu kaže:
Gospodin s vama. Puk odgovori: I s duhom tvojim.
Misnik blagoslovi narod riječima:
Blagoslovio vas svemogući Bog, Otac i Sin † i Duh Sveti.
Puk odgovori: Amen.

114. Zatim đakon, ili sam misnik, sklopljenih ruku prema narodu kaže: Idite u miru. Puk odgovori: Bogu hvala.

115. Nato misnik poljubi oltar kao na početku. Pošto mu iskaže i dužnu počast, otide.

116. Ako neposredno slijedi neki liturgijski čin, ispušta se obred otpuštanja.

OBRED MISE BEZ NARODA

U v o d n i   o b r e d i

1. Misnik se sa službenikom, nakon što iskaže dužnu počast oltaru, prekriži i govori: U ime Oca... Službenik odgovori: Amen.

2. Tada se misnik okrene prema službeniku te ga pozdravi riječima: Gospodin s vama. Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Mogu se uzeti i drugi obrasci pozdrava koji se nalaze u Dodatku.

3. Nato misnik i službenik govore ispovijed:

Ispovijedam se Bogu svemogućemu i tebi, brate,
da sagriješih vrlo mnogo
mišlju, riječju, djelom i propustom;

i udarajući se u prsa kažu:

moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh.

Zatim nastave:

Zato molim blaženu Mariju vazda Djevicu,
anđele i sve svete
i tebe, brate, da molite za me
Gospodina Boga našega.

Tada nisnik daje odrješenje: Smilovao nam se...

Službenik odgovori: Amen.

4. Zatim misnik uziđe na oltar, poljubi ga i pođe k misalu koji se nalazi na lijevoj strani oltara te čita ulaznu pjesmu.

5. Slijede zazivi Gospodine, smiluj se, koje govori misnik naizmjenice sa službenikom.

6. Zatim, ako je određeno, misnik sa službenikom govori pjesan: Slava Bogu na visini...

7. Kad se završi Slava, misnik sklopljenih ruku kaže: Pomolimo se. I nakon kratke šutnje raširi ruke i govori molitvu.

Na kraju molitve službenik usklikne: Amen.

Bogoslužje riječi

8. Tada službenik ili sam misnik čita prvo čitanje, psalam i, ako se uzima, drugo čitanje s drugom pjesmom.

9. Nato misnik naklonjen tiho moli:

Očisti, svemogući Bože, moje srce i moje usne, da dostojno navijestim tvoje sveto evanđelje.

10. Nakon toga sklopljenih ruku kaže: Gospodin s vama.

Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Misnik: Početak ili Slijedi sveto evanđelje po I. te učini znak križa na knjizi i na svome čelu, ustima i srcu.

Službenik usklikne: Slava tebi, Gospodine,

Zatim misnik čita evanđelje. Na kraju poljubi knjigu tiho govoreći:

Riječima svetog evanđelja neka nam se izbrišu grijesi.

Službenik pak usklikne: Hvala tebi, Kriste.

11. Kad je to određeno, misnik i službenik zajedno govore ispovijest vjere.

12. Nato se može moliti sveopća molitva ili molitva vjernika u kojoj misnik govori nakane a službenik odgovara.

Bogoslužje euharistije

13. Službenik donosi na oltar tjelesnik, rupčić i kalež ako već nije donesen na početku mise. Misnik pristupi sredini oltara.

14. Tada službenik pruži pliticu s kruhom, koju misnik primi, i držeći je podignutu malo iznad oltara govori:

Blagoslovljen si, Gospode . . .

Zatim odloži pliticu s kruhom na tjelesnik.

15. Nakon toga misnik ulije vina i malo vode u kalež te tiho govori:

Otajstvom ove vode . . .

16. Zatim misnik prihvati kalež te držeći ga malo iznad oltara tiho govori:

Blagoslovljen si, Gospode . . . I kalež položi na tjelesnik.

17. Poslije toga misnik naklonjen tiho govori:

Primi nas . . .

18. Misnik zatim stojeći sa strane oltara opere ruke tiho govoreći: Operi me, Gospode . . .

19. Nakon toga stojeći posred oltara raširi ruke te ih sklopi i prema službeniku kaže: Primio Gospodin . . .

Službenik odgovori: Primio Gospodin . . .

Zatim misnik raširenih ruku govori prikaznu molitvu.

Na kraju službenik usklikne: Amen.

20. Tada misnik govori Euharistijsku molitvu prema propisima koji se nalaze u svakoj pojedinoj Euharistijskoj molitvi.

21. Nakon doksologije na kraju Euharistijske molitve, uspravljen, misnik sklopljenih ruku govori:

Spasonosnim zapovijedima...

Raširi ruke izajedno sa službenikom nastavlja: Oče naš...

22. Sam misnik nastavi raširenih ruku: Izbavi me...

Sklopi ruke. Službenik zaključi molitvu: Jer tebi pripada...

23. Tada misnik raširenih ruku razgovijetno govori:

Gospodine Isuse Kriste...

24. Misnik doda: Mir Gospodnji bio vazda s vama.

Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

Misnik prema prilikama daje službeniku znak mira.

25. Nakon toga uzme hostiju, razlomi je nad pliticom i međutim sa službenikom govori: Jaganjče Božji...

Kad to reče, dijelak hostije spusti u kalež i tiho govori:

Ovo miješanje Tijela i Krvi...

26. Zatim misnik sklopljenih ruku tiho govori:

Gospodine Isuse Kriste, Sine... ili

Gospodine Isuse Kriste, neka mi...

27. Misnik poklekne, uzme hostiju, i držeći je malo uzdignutu iznad plitice, licem prema službeniku, razgovijetno kaže:

Evo Janje...

I sa službenikom jedanput govori: Gospodine, nasm dostojan. Blago onima koji su pozvani na gozbu Janjeta.

Ako se službenik neće pričestiti, misnik uzme hostiju i stojeći prema oltaru odmah govori: Gospodine, nisam dostojan...

28. Zatim okrenut prema oltaru tiho kaže:

Tijelo Kristovo čuvalo...

I s poštovanjem blaguje Tijelo Kristovo.

Zatim uzme kalež i tiho kaže: Krv Kristova čuvala...

I s poštovanjem se pričesti Kristovom Krvlju.

29. Kad to svrši, misnik govori pričesnu pjesmu.

30. Nakon toga uzme pliticu i pođe k službeniku, ako se želi pričestiti, te mu pokaže malo uzdignutu hostiju i kaže:

Tijelo Kristovo.

Službenik odgovori: Amen. i pričesti se.

31. Zatim misnik očisti pliticu nad kaležem i sam kalež. Službenik odnese kalež, pliticu, tjelesnik i rupčić na stolić, a mogu ostati i na oltaru.

32. Neko se vrijeme može ostati u svetoj šutnji.

33. Nato misnik sklopljenih ruku kaže: Pomolimo se.

Neko se vrijeme moli u šutnji, ako se prije toga nije šutjelo, pa misnik raširi ruke i govori popričesnu molitvu.

Službenik na kraju usklikne. Amen.

Zaključni obred

34. Zatim misnik licem prema službeniku raširenih ruku kaže: Gospodin s vama. Službenik odgovori: I s duhom tvojim.

A misnik blagoslovi službenika: Blagoslovio te...

Službenik odgovori: Amen.

35. Na kraju misnik poljubi oltar, sa službenikom mu iskaže dužnu počast i otide.

DODATAK

OBRASCI POZDRAVA NA POČETKU MISE

1. R. Milost Gospodina našega Isusa Krista, ljubav Boga Oca i zajedništvo Duha Svetoga neka bude sa svima vama.
   O. I s duhom tvojim.

2. R. Milost vam i mir Boga našega Oca i od Gospodina Isusa Krista.
   O. Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista.
   ili: I s duhom tvojim.

3. R. Gospodin s vama. O. I s duhom tvojim.

OBRASCI POKORNIČKOG ČINA

Namjesto pokorničkog čina koji se nalazi u Obredu mise može se uzeti jedan od slijedećih obrazaca:

1. Misnik pozove vjernike na pokoru:

Braćo, priznajmo svoje grijehe kako bismo spremni mogli slaviti sveta otajstva.

Nakon kratke šutnje misnik kaže:

Smiluj nam se, Gospodine, Puk odgovori: Jer sagriješismo tebi.

Misnik: Pokaži nam, Gospodine, milosrđe svoje.

Puk: I spasenje svoje daj nama.

Slijedi odrešenje misnika: Smilovao nam se... Puk odgovori: Amen.

2. Misnik pozove vjernike na pokoru: Braćo, priznajmo...

Nakon kratke šutnje misnik ili neki drugi sposoban službenik izgovara slijedeće ili druge zazive s: Gospodine, smiluj se.

Misnik: Ti si poslan da liječiš one koji su skrušena srca: Gospodine, smiluj se. Puk odgovori: Gospodine, smiluj se

Misnik: Ti si došao zvati grješnike, Gospodine, smiluj se.

Puk: Gospodine, smiluj se.

Misnik: Ti sjediš zdesna Ocu da nas zagovaraš: Gospodine, smiluj se.

Puk: Gospodine, smiluj se.

Slijedi odrješenje misnika: Smilovao vam se... Puk odgovori: Amen.

POKLICI POSLIJE POSVEĆENJA

koji se mogu izabrati po volji

1. Tvoju smrt, Gospodine, naviještamo,
   tvoje uskrsnuće slavimo,
   tvoj slavni dolazak iščekujemo.
2. Kadgod jedemo ovaj kruh i pijemo ovu čašu,
   tvoju smrt naviještamo, Gospodine, dok ne dođeš.
3. Spasitelju svijeta, spasi nas!
   Ti si nas svojim križem i uskrsnućem oslobodio.

OPASKA: Prijevod ovih tekstova — osim novih predslovlja i euharistijskih molitava — još nije odbren od naše Biskupske konferencije i od Zbora za bogoslužje. Prema tome se javno ne smije upotrebljavati.

Pogovor

MISLI VODILJE I POSEBNOSTI NOVOG MISNOG OBREDA

Prolaz Duha Svetoga kroz njegovu Crkvu — kako je Pio XII god. 1954. označio suvremenu liturgijsku obnovu, što je i II vatikanski sabor ponovio u čl. 43. svoje Uredbe o svetom bogoslužju — nije prolazne naravi. Tu je karizmu sabor učinio svojinom svega Božjeg naroda, uz uvjet da se po njegovim smjernicama obnove svi obredi i obredne knjige te da tako obnovljeno bogoslužje zaista zahvati i prožme sve vjernike. U tu je svrhu još za trajanja sabora bilo ustanovljeno Vijeće za provedbu Uredbe o sv. bogoslužju koje je u ovo pet godina izvelo silan posao. Sada je ono združeno sa samom Kongregacijom za bogoslužje, a kao svoje zadnje djelo pružilo je cijeloj Crkvi preko iste Kongregacije konačno obnovljeni obred svete mise.

Sam je sabor misu najviše približio puku time što je općenito dozvolio (čl. 54) da se u nekim dijelovima mise smije upotrebljavati živi jezik. Slobodno se može tvrditi: da je saboru na početku bilo predloženo sve ovo što sada imamo — cijelu misu na živom jeziku — teško bi taj prijedlog bio dobio potrebnu većinu. — Znamo kako je to išlo postepeno. Poslije molitava i čitanja prevedeno je predslovlje, a zatim i cijeli kanon kojemu su kasnije dodana još tri druga. Uz to su neke rubrike pojednostavljene ili napuštene, na nebrojenim je mjestima misnik okrenut prema puku, koncelebracija sve više uzima maha, po svim se zemljama vjernici sve više pričešćuju i to redovito zajedno s misnikom, a od slijedeće godine svi će se smjeti na Veliki četvrtak i kod Uskrsnog bdjenja pričestiti pod objema prilikama.

Svemu je tomu trebalo dati konačan oblik i naročito preurediti dosadašnje »prikazanje« koje se još nije diralo. Osim

toga je obogaćen uvodni obred, preporučeno treće čitanje i naglašeni odgovori vjernika na čitanja, pojednostavljen obred lomljenja kruha i uvedeno davanje nekog znaka mira. Tako smo dobili »Opće uređenje rimskog misala« koje je Sv. otac navijestio 28. IV. Izdano je s datumom Velikog četvrtka 3-IV a za svu Crkvu stupa na snagu I nedjelje došašća 30-XI-1969. Koristit će pogledati kako je Uređenje izrađeno, upoznati mu misli vodilje i istaknuti glavne promjene i posebnosti.

I

Apostolska Uredba »Rimski misal« kojom je Sv. otac proglasio novi misni obred ističe da je novi misal priređen prema željama i smjernicama II vatikanskog sabora kao što je misal, kojim smo se dosada služili, bio izrađen prema odredbi tridentskog sabora. Sam papa spominje kako je ovom izdanju prethodio d u g o t r a j a n i u s t r p l j i v r a d gore spomenutog Vijeća. Ali mi smo mnogo sretniji nego što su u tom pogledu bili liturgisti tridentskog i potridentskog vremena. Biblijski, liturgijski i euharistijski »pokret«, kao i opća teološka obnova u Crkvi stvorili su takvo duhovno raspoloženje koje se može mjeriti s onim prvih vjekova. Moralo se čekati mnogo stoljeća da se svima stavi pred oči činjenica koju je II vatikanski sabor iznio riječima: »Liturgija je vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve i ujedno izvor iz kojega proističe sva njezina snaga« (čl. 10. Uredbe). Uz to su nebrojene studije i knjige na svim jezicima osvijetlile liturgiju i naročito svetu misu s biblijskoga, dogmatskog, liturgijskog, pastoralnog i historijskog vida kako to valjda nikada u povijesti Crkve nije bio slučaj.

Koliko je sve to olakšalo Vijeću posao toliko ga je i stavilo pred ogroman materijal koji je trebalo proučiti i ovrednotiti, a ujedno tako obnoviti misni obred kako će to najbolje odgovarati duhovnom raspoloženju našega vremena. A. Bugnini, tajnik i glavni organizator Vijeća, iznio je 9-V-1969. u »Osservatore Romano« nekoliko podataka o obavljenu poslu. Pet je punih godina na novom obredu mise radilo neprekidno i zdušno oko 100 stručnjaka iz 15 naroda u 10 komisija Vijeća. Održano je oko 60 posebnih i zajedničkih sjednica, a neke su se točke vraćale na pretres do deset puta. »Nema studije, publikacije i dokumenta, koji se odnose na misu, a da ih istraživači nisu upotrijebili«. I nije se radilo samo za zelenim stolom nego se sve mnogo i na raznim mjestima, u raznim

okolnostima kušalo i provjerilo. Nesavršeno je svako ljudsko djelo, ali tko hoće kritizirati novi misni obred treba da ima pred očima te podatke.

Poznato je koliko je Pavlu VI na srcu liturgija i njezina obnova pa će se jednom saznati koliko je u novom obredu bilo i njegovih osobnih zahvata. A neke su točke s dogmatskog i pastoralnog stanovišta tako delikatne da je o njima, po papinoj želji, bilo raspravljano i glasovano na I sinodi biskupa u jeseni 1967. godine. Na taj su način kod koga za Crkvu tako važna posla došli do riječi svi na koje spada: crkveno učiteljstvo, liturgijsko-teološki i pastoralni stručnjaci. Ponovilo se dakle ono što je nakon prihvaćanja prve saborske Uredbe rekao kard. Tisserant u ime predsjedništva sabora kad je čestitao liturgijskoj saborskoj komisiji: njezin postupak neka bude primjerom svim ostalim komisijama.

Misal je tridentskog sabora, izdan od sv. Pija V 14-VII 1570, u Crkvi ostao na snazi punih četiri sto godina. Možda će do te obljetnice izaći potpuno gotov obnovljeni latinski misal II vatikanskog sabora. Koliko će on ostati na snazi? Nitko ne zna, kad je i Sv. otac apostolskom Uredbom »Sveti zbor obreda« 8-V-1969. posve odijelio obrede i kauze svetaca te je prve dodijelio Kongregaciji za bogoslužje i kao prvu svrhu joj odredio: ispravljanje i sastavljanje liturgijskih tekstova prema obrednim i pastoralnim vidicima. A kako se mijenjaju pastoralne prilike i potrebe, vjerojatno će već u našem naraštaju biti izvršeno poneko usavršenje netom izdanoga novog misnog obreda. Unatoč tome može se reći da naše doba može biti Duhu Svetome, koji djeluje u Crkvi, vrlo zahvalno upravo za ovaj dar II vatikanskog sabora i posaborskog razvoja: za misal koji odgovara sadašnjem životu Crkve.

To će se još bolje vidjeti kad skoro iziđe čitav misal koji će se, kao u stara vremena, sastojati od dva dijela: 1. Lekcionar sa svim čitanjima i odgovorima na čitanja; 2. Sakramentar s novim Uređenjem i kalendarom i sa svim dijelovima koji spadaju na misnika. Za lekcionar su sastavljeni ciklusi kojima će se u nedjelje i blagdane kroz tri godine u misi pročitati sva najvažnija mjesta iz biblije koja su u vezi s našim spasenjem, dok će posebni dvogodišnji ciklus ferijalnog lekcionara iznijeti još i posebna, vrlo brojna biblijska čitanja za one koji kod svete mise sudjeluju tokom tjedna. Uz to će još biti predložena na izbor mnoga čitanja za razne obredne mise (npr. za vjenčanu misu ništa manje od 28 čitanja

iz S i NZ) i za mise po želji (votivne). Novi će misal imati što starih, što obnovljenih i novih oko 100 molitava za početak mise (collecta), prikazanje (super oblata) i pričest (post communio), tako će npr. čitavo došašće i čitavo uskrsno vrijeme svakog dana imati te tri molitve posebne kako ih je dosada imala korizma. Svih će predslovlja, dosadašnjih i novih (zapravo uzetih iz starih sakramentara), biti oko (70. Slijedit će im četiri euharistijske molitve (anafore) kako su gore donesene i pričesni obred. Lekcionar će redovito stajati na ambonu odakle će se iz njega čitati dvije a po mogućnosti i tri čitanja. Sakramentarom će se služiti misnik kod svoga sjedišta za molitve i kod oltara za bogoslužje euharistije. Dakle, sve skupa uzeto zaista misal za naš naraštaj da bolje i životnije upije biblijski i liturgijski duh.

Budući da ljude često ne zanima samo što nego i tko nešto čini, evo prema Bugnini-u još i imena onih koji su za novi misal obavili najviše posla. Stručnjake je kao predsjednik od početka do kraja vodio mons. Ivan Wagner, direktor Liturgijskog instituta u Trieru i tajnik Liturgijske komisije njemačkih biskupa. Tri je godine bio tajnikom tih komisija prof. Antun Hängi, a kad je on izabran za biskupa u Baselu, naslijedio ga je P. Adalbert Franquesa s Montserrata. Od liturgista i pastoralista najviše su se istakli: M. Righetti, T. Schnitzler, J. A. Jungmann, C. Vagaggini, L. Bouyer, P. Jounel, P. M. Gy, F. McManus, J. Patino i još: J. Féder, A. Nocent, H. Ashowort, D. Balboni, S. Famoso, E. Mantea Cagli A. Dirks, J. Pascher, R. Falsini, A. Dumas, I. Lucchesi, B. Botte.

II

U gore spomenutu članku Bugnini piše: »Tko letimice pročita »Opće uređenje« sve će mu se činiti jasnim, jednostavnim i očevidnim, kad se tako malo promijenilo od onoga što je već učinjeno u ovom kratkom pokoncilskom vremenu... Ali ako ga dobrom voljom prouči pažljivo i mirno, uvidjet će da u njemu svaki izraz i svaki naziv ima svoje opravdanje, svoj određeni smisao«. Koje su dakle misli vodilje obnovljenog misnog obreda?

Najprije je dobro uočiti metodu kojom je izrađeno novo »Opće uređenje rimskog misala«. Po prvi je put u povijesti liturgije spojeno stablo i kora, dogmatika i rubricistika. Ne samo da jedan jedini novi traktat zamjenjuje tri dosadašnja (»Rubricae generales«, »Ritus servandus in celebra-

tione et concelebratione missae« i »De defectibus in celebratione missae occurrentibus«), nego je on sav protkan dogmatskim utemeljenjem, a liturgijski ispravno objašnjenje prati sve važnije odredbe. Na valjda dvadesetak se mjesta sažeto i prisno a ne simbolički opravdavaju i utemeljuju razni tekstovi i obredi u misi: tako poklici puka, pjevanje, razno držanje tijela, šutnja, kađenje, pranje ruku, Slava, Vjerovanje, sve četiri euharistijske molitve, zašto se pokriva oltar itd. Upućenima je to već bilo poznato pa je ta dogmatsko-liturgijska podloga većinom ukratko ali dovoljno spomenuta. Kod obreda koji nisu tako jasni upravo se insistira na njihovu pravilnu tumačenju, tako npr. tri se puta (48, 3; 56 c; 283) razlaže da lomljenje euharistijskog kruha očituje (u vezi s 1 Kor 10, 16) jedinstvo vjernika. Ta se stvarna tumačenja većinom pozivaju na koncilske i druge crkvene dokumente, što nam pokazuje i površan pogled na bilješke.

Kao saboru tako je i Vijeću s obzirom na liturgijsku obnovu najviše na srcu ležalo sudjelovanje vjernika u liturgiji, ovdje u misi. O tome je toliko rečeno, napisano i u praksu provedeno da bismo se čudili kad novo Uređenje ne bi to bilo tako dosljedno provelo. Dobro je upozoriti barem na dvije točke. Dok se nekada držalo načela da se misterij što više sakriva, sada je određeno (268) da vjernici mogu lako vidjeti sve što se na oltaru zbiva ili na nj polaže. A koliko je Crkvi našeg vremena tuđa klerikalizacija liturgije vidi se iz odredbe (313) da se kod izbora misnih tekstova, koji se mogu mijenjati, misnik dogovori i s vjernicima glede onih dijelova koji na njih spadaju. Dakako, nije dosta da svećenici spomenemo vjernicima dotična njihova prava i dužnosti nego im moramo uvijek iznova i sve opširnije i dublje tumačiti smisao i važnost njihova sudjelovanja kod zajedničke nam žrtve. Uz to smo kod nas, općenito uzevši, tek na početku ustrajnog i strpljivog rada s vjernicima da zaista svi svjesno i složno kod mise obavljaju sve ono što na njih i samo na njih spada.

Važnije od samog slušanja Božje riječi jest potreba da je svi vjernici asimiliraju prema svojim mogućnostima. U tu svrhu novi misni obred preporuča neko vrijeme šutnje ne samo prije skupnih molitava nego i poslije čitanja ili homilije kod pokorničkog čina i poslije pričesti (23). Novo Uređenje predviđa (47) u tom pogledu i jednu novost: kod sveopće molitve (i naziv je nov i bolji od »molitve vjernika« koji nekako vrijedi za sve molitve) vjernici mogu na pojedine na-

kane odgovoriti molitvom u šutnji. Svi koji dobro upotrijebe te časove sabranosti bit će više sjedinjeni s Bogom, a onda će nužno među sobom tvoriti savršeniju zajednicu kakvu upravo želi liturgijsko a pogotovo misno slavlje. Ako dobro pogledamo, prema novom Uređenju i crkveni prostor i sav misni obred ima da pomogne stvaranje misne zajednice. Bez svijesti Božje zajednice slavljenje će mise i primanje pričesti ostati uvijek jednostrano i krnje, što se može vrlo nepovoljno odraziti i u životu vjernika. S tim u vezi neka je rečeno da i često ponavljanje izraza »slavljenje« (celebratio) mise ima upravo taj smisao. Ne radi se o nekakvom prividnom, izvanjskom i površnom slavlju nego o zajedničkom obavljanju svetih obreda na način da to bude izraz svih prisutnih. Kad se nešto slavi, onda slave svi prisutni, a nesudjelovanje nekoga od prisutnih ne osjeća samo on nego i svi ostali. To bi se u Božjoj zajednici moralo još više osjećati.

Kad učeća i vodeća Crkva tako cijeni obične vjernike, onda je jasno da novo Uređenje još manje liturge-misnike smatra djecom kojoj treba sve reći i odrediti. Kako su sitničave bile donedavne rubrike kad su naređivale — neki su čak govorili: pod grijeh — kako se imaju držati prsti i sl. Na mnogim mjestima Uređenje iskazuje misniku veliko povjerenje, a s tim dakako stavlja na nj i veliku odgovornost. Dosta je u tom pogledu promotriti točke 10—13. Opet jedno posebno upozorenje: kad je misa »sastanak« Božjeg puka za slavljenje Gospodnjeg spomen-čina, onda je očito da je živahnost i prisnost tog sastanka najviše ovisna od onoga koji njim rukovodi (7). U tu je svrhu misniku dana mogućnost da preko mise s narodom više puta stupi s njim u neposredan kontakt svojim, kratkim ali svojim riječima za svoje. Osim homilije — nedjeljom i blagdanom naređene, a običnim danom preporučene — misniku se preporuča da vjernike kratko nagovori na početku mise, prije čitanja (svih zajedno ili svakoga napose), prije predslovlja i na kraju u obliku kratkih obavijesti.

Posve je razumljivo da je rubricistička »decentralizacija« još više provedena s obzirom na mjesnog ordinarija i na konferenciju biskupa. Ta je izričito spomenuta barem u ovim točkama: 6, 22, 26, 56 b i 232, 263, 288, 304. Neke točke vrijede posebno za misijske krajeve, ali neke očito za sve. Smijemo se nadati da će biskupske konferencije učiniti što se od njih očekuje. A tu je u prvom redu molba da što prije dobijemo odobren prijevod novih tekstova kojih je zapravo vrlo malo. U tu smo svrhu eto sve preveli i tiskali.

Neka je dopušteno prenijeti i riječi A. Bugnini-a u gore navedenom članku: »Neka se ne gubi vrijeme, niti se ograniči na ropsku transliteraciju« (Ordinis missae); neka se prodre u duboki smisao latinskih izraza, neka ga se dostigne sjajnim i uzvišenim književnim oblikom (prijevoda). Nije to zapovijed, razumije se, nego bratska želja (augurio). Po mogućnosti, kad za latinski tekst svrši »vacatio legis« (29. XI 1969), u isto bi vrijeme morali ući u upotrebu, makar »ad interim«, i prijevodi na živom jeziku. Koja bi lijepa služba time bila iskazana svećenstvu i kršćanskom puku!« (»Osserv. Rom.« br. 106 str. 2).

Tko po tim mislima vodiljama bude zaista proučavao »Opće uređenje rimskog misala« možda će mu smetati mnoga ponavljanja. Takav je to predmet, a bit će i da su razne komisije sastavljale njegove razne odredbe s različitih gledišta, a koordinaciona komisija, koja pregledava sve što priređuje Vijeće, nije marila ta ponavljanja brisati. Manje će nam to smetati ako imamo pred očima da se neki izrazi zaista ponavljaju ali s različitog vida: 1. put (I-III glava) kad se obredi utemeljuju dogmatski, liturgijski i pastoralno; 2. put (IV glava, najduža) kad se donose sami propisi za slavljenje mise; a 3. put »Obred mise«) kad se skraćene rubrike povezuju s tekstom da je na jednom mjestu čitav redoslijed mise, kao što je bilo i u dosadašnjem misalu.

III

Među načela koja su vodila sastavljače novog misnog obreda mogli smo uvrstiti i pojednostavljenje. To je načelo postavio sam sabor (Uredba, 34). Samo se tako moglo očekivati da će prezbiteri i službenici zavoljeti i provesti suvremenu liturgijsku obnovu, a vjernici obnovljenom i pojednostavljenom bogoslužju zaista i sudjelovati. U tu svrhu evo opet nekoliko letimičnih upozorenja na **promjene i posebnosti** koje donosi novo »Opće uređenje rimskog misala«. Općenito se može reći da je sve što u Uređenju nije izričito propisano ili barem preporučeno ostavljeno misniku i drugima na slobodu i odgovornu uviđavnost. Kako je npr. malo uputa dano đakonu (127—141) i podđakonu (142—152)! Crkva smatra dostatnim kad je rekla misniku (60) da »mora Bogu i narodu služiti dostojanstveno i ponizno te se tako vladati i izgovarati božanske riječi da vjernike podsjeća na živu prisutnost Krista«. U tom će mu pogledu na više pomoći samo

Uređenje, jer ono je za misu ono što će za novi časoslov biti »posebna Uputa koja neće donijeti samo rubrike nego i načela i poticaje za bolje i korisnije moljenje časoslova« (SB 196, str. 83).

Na više je mjesta naglašena važnost oltara, ali je on središte samo bogoslužja euharistije, dok je za bogoslužje riječi određen ambon. To ne može biti neka visoka i često nezgodno postavljena propovjedaonica prema kojoj vjernici moraju neprirodno dizati glave. Ali isto tako ni bilo kakav prenosni stalak (pluteus), pa će na stalan ambon (272) trebati misliti u starim a pogotovo u novim crkvama. Suvremena liturgijska obnova ne želi uz glavni oltar više drugih, što će se opet moći provesti lakše u novim crkvama. Isto će tako mnogo vremena proći dok se pametno provede preporuka (278) da u svakoj crkvi bude samo po jedna slika ili kip nekog sveca.

Neke je začudila dozvola da u pomičnom oltaru ne moraju više biti moći svetaca (obaveza polaganja autentičnih moći ostaje samo za nepomične oltare), tim više što nije spomenut ni antimenzij koji je bio dozvoljen Kodeksom rubrika Ivana XXIII. Na taj način, čini se, oltar više naglašen kao stol Božje obitelji. A kao za stol u kući tako je i za onaj u crkvi dovoljan samo jedan oltarnik. Ne spominje se cvijeće, a ako ga se stavlja, onda ne pod stol kako se više puta vidi pod oltarnom pločom. Još manje smije što drugo biti na oltaru osim križa i svijeća, ali i za te se može potražiti prikladno mjesto izvan oltara. Uz oltar treba naći zgodan prostor za stolić na kojemu je do prikazanja kalež pokriven velom koji može uvijek biti bijele boje, pa tako može otpasti još jedan komad misne opreme. A bursa se više ni ne spominje, dok se pala (pokrivalo za kalež) preporuča samo gdje je potrebna. I to nas može sjećati kućne čaše koja se nigdje ne pokriva.

Kad se misnik oblači za misu, onda i on pušta da mu stola mirno visi niz prsa. To je dosada bila čudna »povlastica« onih koji su imali pravo na pontifikalija, a još je čudnije bilo povezivanje tumačenja s »neograničenom vlašću«. Što je juridizam i formalizam kroz vjekove izmislio! Ostao je ipak propis da samo biskup na početku mise pozdravi narod »Mir vama«. Misnikovi su pozdravi »Gospodin s vama« svedeni na manju mjeru, kad je zaista prikladno pozdraviti puk i time ga upozoriti na važnije dijelove svete mise. To uz sudjelovanje vjernika može posve istisnuti zvonjenje kako je već u mnogim crkvama ukinuto, osim zvonjenja u zvoniku za one koji nisu prisutni.

Smanjen je i broj slučajeva kada misnik ima pokleknuti: novi obred predviđa samo tri puta, tj. dva puta nakon podizanja hostije i kaleža te neposredno prije pričesti. Za vjernike je predviđeno da kleče samo za posvećenje, a narav poklika poslije posvećenja traži da već taj izgovore stojeći. Vjernici ne moraju pokleknuti prije nego se pričeste, a još manje poslije, a i pričestiti se mogu stojeći kako su sve više i s pravom uvodi da bude očitije kako je euharistija »kruh putnika«. A da je pričest jelo i zalog nebeske gozbe, sada će to svaki put istaknuti misnik biblijskim riječima. Vjernici će zajedno s misnikom samo jedan put izreći »Gospodine, nisam dostojan«, jer obnovljena liturgija izbjegava nepotrebna ponavljanja. Ako je to iskreno i uvjerljivo rečeno, ozbiljnom će vjerniku biti dosta jedan put, ali neka to izreče cijela crkva.

Ako se upotrebljava tamjan, kod mise se kadi četiri puta: kod ulaznog ephoda, oltar na početku mise, kod evanđelja, a na prikazanju darovi, oltar, misnik i narod. Ne spominje se posebno kađenje kora, dakle se ispušta, i s pravom, jer je zaista bilo neprikladno da se to vršilo katkada čak i kad je misnik već pjevao tako svečanu i važnu pjesmu kao što je predslovlje. Nema više kađenja kod podizanja, čime se valjda htjelo podsjetiti neka se tom obredu ne daje preveliko značenje kad ga kroz toliko stoljeća nije ni bilo. Značajno je da je način kađenja posve prepušten onome koji ga vrši, jedino je rečeno da se ima obići oltar ako nije spojen sa zidom.

Mjesto cijelog traktata »De defectibus in celebratione missae occurrentibus« br. 286 spominje samo dva slučaja: što se ima činiti ako padne hostija ili se prolije posvećeno vino i ako misnik opazi da je u kaležu bila voda mjesto vina. Uz to je još određeno da se kod svake mise kalež može isprati samo vodom, što se smije učiniti na stoliću pokraj oltara, dapače i poslije mise. To može mnogo pomoći sabranosti misnika i vjernika nakon primljene svete pričesti.

Neka su ovdje još ukratko i pregledno navedene promjene u novom obredu same mise: 1. Uvodni se obred sastoji od pozdrava oltaru i puku; skraćen je pokornički čin i za nj dano više obrazaca; poželjno je da odmah na početku misnik prisutne s nekoliko riječi uvede u misu toga dana.

2. Prikazanje je s pravom svedeno na »pripravu darova«, pa više nema govora o »neokaljanoj hostiji« i o »čaši spasenja«, što su tek nakon posvećenja. Značajni su novi obrasci, osobito ako se sav narod i tu pomalo nauči govoriti svoje.

3. Izvještaj je o ustanovljenju euharistije sada jednak za sve četiri anafore. Rimskom je kanonu (I) nešto dodano kod posvećenja kruha, a iz drugog su teksta riječi »Otajstvo vjere« prenesene na kraj, za što je glasovala i sinoda biskupa. Za poklik su puka dana tri obrasca. Bit će dobro ostati dugo kod prvoga da se taj uvriježi, a biblijski je i liturgijski najsadržajniji.

4. Obred je pričesti i grafički odijeljen od kanona, a u njezinoj je uvodnoj Gospodnjoj molitvi embolizam skraćen i ujedno obogaćen uz odredbu da i tu vjernici dođu do riječi. Pojednostavljen je obred lomljenja kruha i sve su molitve stavljene na svoje mjesto. Naglašeno je i opće davanje znaka mira na način koji bi trebalo kušati i odrediti.

5. Blagoslov se i otpust vjernika može obaviti na više načina.

Za najveću svoju svetinju, za »sakramenat sakramenata« (326) Crkva nam sada pruža putokaz kao nikada dosada. A što ona očekuje od nas? Izrazio je to Bugnini jednom rečenicom: »Najprije je nužna i nenadoknadiva dugotrajna kateheza klera pa puka«. Isti posve točno veli da bi bez te novi obred mise ostao nijemom sfingom i neshvatljivim djelom. I završimo njegovim riječima: »Svaki pastir koji ozbiljno želi dobro duša ne treba drugo nego da obilato crpi iz ovoga svježeg vrela žive vode. Svako je drugo vrelo neplodno ili pomućeno. Sigurno ne dolazi iz rijèkâ bistre vode koje natapaju Božji grad«.

o. Martin Kirigin OSB

Za pretplatnike je cijena ovog dvobroja uračunata u pretplatu.

Za ostale naručatelje po 7 ND.

OBRED MISE I OPĆE UREĐENJE

Kad je sve gornje išlo u tisak, došao je novi broj (46) časopisa »Notitiae« što ga sada izdaje Sveti zbor za bogoslužje. U njemu je (na str. 148—158) i nepotpisani talijanski članak pod gornjim naslovom koji prikazuje novi obred mise. S obzirom na časopis i ustanovu koja ga izdaje prikaz je i tumačenje toga članka nekako službeno pa iz njega vadimo neke misli i objašnjenja, ponekad i doslovno, te ih tu i tamo primjenjujemo na naše prilike i potrebe.

Članak govori o novim tekstovima koji prate »polaganje (deposizione) kruha i vina na oltar«. Pravo bi dakle bilo da se mjesto »prikazanja« upotrebljava taj ili sličan izraz (možda: donošenje). Prema tome ne bi trebalo pliticu s kruhom i kalež s vinom i vodom podizati (Obred 19,21) visoko kao na dosadašnjem prikazanju, pogotovo kad se misi prema narodu. Svi bi imali uvidjeti da se naše prikazanje euharistijske žrtve obavlja neposredno poslije posvećenja jer se ta žrtva i sastoji u odijeljenom posvećenju kruha i vina kao što je Spasitelj učinio na zadnjoj večeri.

U talijanoskm prijevodu posvetnih riječi, kako ga donose »Notitiae«, stoji »corpo offertion in sacrifico« i sangue versto«. Valjda se smije izraziti misao da bi i hrvatski bilo bolje prevesti »tijelo predano« i »krv prolivena«, kako uostalom ima i grčki tekst: »didómenon« i »ekhynómenon« (Lk 22, 19.20). Naš bi particip bez »je« najljepše izražavao trajno vrijeme i stanje Kristove žrtve.

Člankopisac ponavlja misao iz papina govora 28-IV da je Rimski kanon sadašnjim ispravcima pridobio na jedinstvenosti i da će ga biti lakše recitirati. Bilo bi dakle poželjno da ga svi govorimo bez onoga što je sada u zagradama već zbog toga da se vjernici ne čude našoj raznolikosti. Samo bi na dan sveca, čije je ime ispušteno, ako se uzima njegova misa, bilo prikladno uz naređena imena spomenuti i njegovo ime, kako uostalnom III Euhar. molitva dopušta na misi za dan bilo kojega sveca.

Uz težnju da se što više olakša i promiče sudjelovanje vjernika kod mise novo Opće uređenje ističe njegovo doktrinalno i pastoralno gledište. »Notitiae« podvlače da su pojedini misni obredi tako predstavljeni i toliko protumačeni jer da je od toga ovisna njihova praktična primjena. Iz toga je lako uvidjeti od kolike je važnosti da se temeljito prouči i prisvoji naročito I i II glava Uređenja.

Sad su dane velike i razne mogućnosti za ulaznu, prikaznu i pričesnu pjesmu. Osim onih koji se nalaze u Rimskom gradualu, ili u Jednostavnom gradualu, Biskupska konferencija može odrediti »pučke popijevke« koje odgovaraju tim dijelovima mise te dotičnom danu ili vremenu liturgijske godine. Članak izričito spominje da u tom slučaju misnik ne mora onda za se čitati dotični tekst iz misala. Ta širokogrudnost, ipak, ne bi smjela nikoga navesti da se u misi često pjevaju npr. marijanske pjesme. Isto tako je važna preporuka: ako se prikazna pjesma ne pjeva, onda se ispušta, dok se ulazna i pričesna pjesma ima izvesti zbog njihove važnosti i uloge da istaknu taj dio mise ili značenje blagdana. Od svih je misnih pjesama najvažnija pjesma, jedna ili dvije, iza poslanice jer su ti tekstovi u uskoj vezi s pročitanim biblijskim odlomcima.

Dugi je zaključak za molitve ostavljen kod skupne molitve (collecta), dok je za prikaznu i popričesnu određen kraći. Na taj je način sačuvan zaključak u kojemu se spominje prsv. Trojstvo, ali je izbjegnuto često ponavljanje toga dugog zaključka »koji je nerijetko duži od samog teksta prikazne i popričesne molitve«.

Što su Biskupske konferencije dosada morale moliti u Rimu, to sada mogu same dopustiti: u slučaju kada nema sposobna službenika i muške osobe, smije misna čitanja, osim evanđelja, čitati ženska osoba. Novost je i to da više službenika, naročito đakona, mogu između sebe podijeliti razne uloge u slavljenju mise i tako svi zaista sudjelovati. U istu je svrhu sada dopušteno (br. 76) da se kod konventualne mise mogu pričestiti i oni prezbiteri koji u njoj ne mogu koncelebrirati jer moraju tog dana zasebno misiti zbog vjernika. Tako će samo porasti u redovničkoj obitelji osjećaj jedinstva po euharistiji.

Kao temeljna opisana je »misa s narodom«. Propisi su za nju tako sastavljeni da ju je moguće izvoditi u svakoj župi »gdje župnik ima volje da se ozbiljno založi za liturgijsku službu«. Uz nju su dodani i propisi za misu koju zovemo »svečanom« kad je uz misnika đakon i podđakon, ili samo đakon. Ti su propisi vrlo pojednostavljeni i dosta je toga ostavljeno da službenici sami obave prema svojoj uviđavnosti i prilikama.

I »privatna« je misa opisana dosta potanko. Iz nekih se izraza za obrede te mise može zaključiti da se preporuča služiti »misu s narodom« i kad je u crkvi, uz ministranta, još

barem jedna osoba. Br. 211. spominje i slučaj da nema ni ministranta, »što se ne bi smjelo dogoditi nego iz teške potrebe«: ako je misnik posve sam, tada ispušta sve pozdrave i, dakako, odgovore »jer bi bila čista fikcija pozdravljati nekoga koji nije prisutan«. U tom se slučaju ispušta i »Molite, braćo« i blagoslov na kraju.

U vezi s V i VI glavom Uređenja članak spominje da se razlika između pomičnog i nepomičnog oltara ne sastoji u tome da li je blagoslovljen ili posvećen jer se jedan i drugi može posvetiti. Razlika je zaista u njihovoj pomičnosti ili nepomičnosti. Za ove druge Biskupska konferencija može dozvoliti, uz kamen koji se preporuča, npr. razne konglomerate, cement itd. I tu se naglašuje autentičnost moći svetaca za posvetu oltara: »u stvari, mnoge moći koje se danas upotrebljavaju kao moći nisu relikvije mučenika jer često potječu od »svetih tjelesa« iz katakomba«, kad su do pred sto godina mislili da su sve kosti u katakombama mučeničke.

Uz br. 268. napisano je: »Za slavljenje je euharistije propisan samo jedan oltarnik, ne više tri. Tako će se olakšati mogućnost da se mijenja a prema tome čistoća i urednost (il decoro)«. Hostije se mogu posvetiti i u posudama koje nisu od kovine nego npr. od bjelokosti ili posve tvrda drva. Za kalež se pozlaćenje traži samo ako je od kovine koja oksidira. Sve to će biti velika olakšica za siromašne crkve, samo bi se svuda zaista imalo skrbno paziti na čistoću i urednost.

Kako obnovljeni Kalendar ima mnoge spomene svetaca po volji, Uređenje pruža misniku putokaz da za svoju zajednicu što prikladnije odabere molitve, čitanja pa i istu Euharistijsku molitvu prema raznim prilikama i potrebama. Tko želi za se i za svoje od svete mise izvući što više duhovne koristi, više neće moći prije mise samo pogledati misal, ili i ne pogledati, i reći minstrantu: Nosi! Dana sloboda u izboru i iskazano povjerenje uključuje i veliku odgovornost misnika. Mnogo mu je obrazaca dano na izbor, a kod nekih može sam nešto i dodati, npr. kod »sveopće molitve« ili kod trećeg obrasca pokorničkog čina.

»Nastojalo se u malo paragrafa sažeti vrlo mnoge i zamršene propise sadašnjeg Kodeksa rubrika s obzirom na »zavjetne« mise i za pokojnike. Smatrala se pretjeranom a i nekorisnom sva ona potanka kazuistika koja u stvari ne pomaže ni slavljenje mise ni pastoralnu službu«. Budući da je u novom Kalendaru vrlo povećan broj dana kad se može uzeti misa po

volji, misniku je zaista dana velika sloboda u njihovu izboru i spajanju raznih dijelova. Šteta bi bilo to ne znati i ne iskoristiti.

Članak se svršava: »Uređenje rimskog misala je dokumenat sa zacrtanim (lineare) i jasnim ustrojem, nadahnut pastoralnim načelima. Veća mu je briga da razjasni i vodi nego da pruži čitav popis taksativnih propisa.

Poslije ovih godina neizbježnog valovanja poželjno je da se sada objavljenim Uređenjem nađe pravac veće jasnoće i jednostavnosti u slavljenju bogoslužja, posebno u slavljenju euharistije. Tako se izrazio i sam Sveti otac u Apostolskoj uredbi: »Nadamo se da će novi misal biti primljen kao sredstvo koje će pokazati i ojačati međusobno jedinstvo svih, te da će se po njemu - unatoč raznolikosti jezika - dizati k nebeskom Ocu jedna molitva«.

Brzo će biti objavljen Lekcionar i dio misala koji će sadržavati molitve i antifone. Tada će se imati potpun okvir nove liturgijske knjige i materijal za uspješnu i sigurnu pastoralnu djelatnost, s velikim mogućnostima prilagođivanja različitim prilikama svetoga Božjeg naroda«.

Ovdje donosimo Rimski kalendar za god. 1970. Tek kada iziđe novi Misal i časoslov, stupit će na snagu posve obnovljeni Rimski kalendar koji je već sastavljen i proglašen. Dekretom Kongregacije obreda od 21. III 1969. određeno je da se već ove godine u nedjelju poslije Božića (28. XII) slavi blagdan sv. Obitelji kako će se dalje redovito slaviti a u nedjelju poslije Bogojavljenja blagdan Gospodnjega krštenja.

OPĆI RIMSKI KALENDAR ZA GOD. 1970

SIJEČANJ

Č 1 Osmina Božića 1
P 2 d
S 3 d
N 4 2. n. po Božiću

P 5 d
U 6 Bogojavljenje
S 7 d
Č 8 d
P 9 d
S 10 d
N 11 Gosp. krštenje 2

P 12 d
U 13 d
S 14 d
Č 15 d
P 16 d
S 17 Antun pust. 3
N 18 2.n. po Bog.-2. pr. g.

P 19 d
U 20 d - v Fab. i Seb.
S 21 Agneza 3
Č 22 d - Vinko muč.
P 23 d - Rajmund
S 24 d - v Timotej
N 25 3.n. po Bog.-3. pr. g.

P 26 Polikarp 3
U 27 Ivan Zlatoust 3
S 28 d
Č 29 Franjo Sal. 3
P 30 d
S 31 Ivan Bosko 3

VELJAČA

N 1 n.p. po Bog.-4. pr. g.
P 2 Gosp. prikazanje 2
U 3 d-v Blaž. ili Ansgar
S 4 d
Č 5 Agata 3
P 6 d-v Tito ili Miki
S 7 d-v Romuald ili BDM
N 8 5.n. po Bog.-5. pr. g.

P 9 d-v Ćiril Aleks.
U 10 Skolastika 3
S 11 Pepelnica
Č 12 d-v 7 utem.
P 13 d
S 14 d
N 15 1. koriz. nedj.

P 16 d
U 17 d
S 18 d
Č 19 d
P 20 d
S 21 d
N 22 2. koriz. nedj.

P 23 d-v Petar Damj.
U 24 Matija 2
S 25 d
Č 26 d
P 27 d
S 28 d

1, 2, 3 = 1, 2, 3 reda
d=od dana v= po volji
pr. g. = preko godine

OŽUJAK

N 1 3. koriz. nedj.
P 2 d
U 3 d
S 4 d-v Kazimir
Č 5 d
P 6 d-v Perpetua i Fel.
S 7 d-v Toma Akv.
N 8 4. koriz. n.

P 9 d-v Franjka R.
U 10 d
S 11 d
Č 12 d-v Grgur Vel.
P 13 d
S 14 d
N 15 5. koriz. nedj.

P 16 d
U 17 d-v Patrik
S 18 d-v Ćiril Jeruz.
Č 19 Josip 1
P 20 d
S 21 d-v Benedikt
N 22 Cvjetnica, Nedj. muke

P 23 Sveti ponedj.
U 24 Sveti utorak
S 25 Sveta srijeda
Č 26 Sveti četvrtak
P 27 Sveti petak
S 28 Sveta subota
N 29 U s k r s 1

P 31 Uskrsni pon.
U 31 Uskrsni utorak

TRAVANJ

S	1	Uskrsna srijeda	
Č	2	Uskrsni četvrtak	
P	3	Usrksni petak	
S	4	Usrksna subota	
N	5	Bijela nedj.	
P	6	Gosp. navještanje	1
U	7	d	
S	8	d	
Č	9	d	
P	10	d	
S	11	Lav Vel.	3
N	12	2. nedj. po Uskr.	
P	13	d	
U	14	Justin	3
S	15	d	
Č	16	d	
P	17	d	
S	18	d	
N	19	3. nedj. po Usk.	
P	20	d	
U	21	d-v Anselmo	
S	22	d	
Č	23	d-v Juraj	
P	24	d-v Fidelis	
S	25	Marko	2
N	26	4. nedj. po Usk.	
P	27	d-v Petar Kan.	
U	28	d-v Pavao ili Petar	
S	29	d	
Č	30	Katarina Sij.	3

SVIBANJ

P	1	d-v Josip radnik	
S	2	Atanazije	3
N	3	5. nedj. po Usk.	
P	4	Monika	3
U	5	d-v Pio V	
S	6	d	
Č	7	Uzašašće vb	1
P	8	d	
S	9	Grgur Naz.	3
N	10	Ned. po Uz.	
P	11	Filip i Jakov b	2
U	12	d-v Nerej i dr.	
S	13	d-vRobert Bel.	
Č	14	d	
P	15	Ivan de la Salle	3
S	16	d	
N	17	Duhovi	1
P	18	d	
U	19	d	
S	20	d-v Bernardin	
P	22	d	
S	23	d-v BDM	
N	24	Presv. Trojstvo	1
P	25	d-v Grgur VII	
U	26	Filip Neri	3
S	27	d-v Beda ili Iv.	
Č	28	Tijelovo	1
P	29	d-v Magd. de P.	
S	30	d-v BDM	
N	31	2. n. po D.-9. pr. g.	

LIPANJ

P	1	d-v Anđela Merici	
U	2	d-v Marcelin i Petar	
S	3	d-v Karlo Lawanga	
Č	4	d	
P	5	Srce Isusovo	1
S	6	d-v Norbert ili BDM	
N	7	3. n. po D.-10. p. g.	
P	8	d	
U	9	d	
S	10	d-v Margarita Šk.	
Č	11	Barnaba	3
P	12	d	
S	13	Antun Pad.	3
N	14	4. n. po D.-11. pr. g.	
P	15	d	
U	16	d	
S	17	d	
Č	18	d-v Efrem	
P	19	d	
S	20	d-v BDM	
N	21	5. n. po D.-12. pr. g.	
P	22	d-v Paulin ili 2 muč.	
U	23	d	
S	24	Ivan Krst.	
Č	25	d	
P	26	d	
S	27	d-v BDM	
N	26	6. n. po D.-13. pr. g.	
P	29	Petar i Pavao	1
U	30	d-v Rim. prvomuč.	

SRPANJ

S 1 d
Č 2 Pohođenje BDM 2
P 3 Irenej 3
S 4 d-v BDM
N 5 7. n. po D.-14. pr. g.

P 6 d-v Marija Gor.
U 7 Ćiril i Metod 3
S 8 d-v Elizabeta P.
Č 9 d
P 10 d
S 11 d-v BDM
N 12 8. n. po D.-15. pr. g.

P 13 d
U 14 Bonaventura 3
S 15 d-v Henrik
Č 16 d-v BDM Karm.
P 17 d
S 18 d-v Kamilo ili BDM
N 19 9. n. po D.-16. pr. g.

P 20 d-v Jeronim Em.
U 21 d-v Lovro Brind.
S 22 Marija Magd. 3
Č 23 d
P 24 d
S 25 Jakov ap. 2
N 26 10.n. po D.-17. pr. g.

P 27 d
U 28 d
S 29 Marta 3
Č 30 d
P 31 Ignacije Loj. 3

KOLOVOZ

S 1 d-v BDM
N 2 11.n. po D.-18. pr. g.

P 3 d
U 4 Dominik 3
S 5 d-v BDM ili Siks.
Č 6 Preobraženje Is. 2
P 7 d-v Kajetan
S 8 Ivan Vianney 3
N 9 12.n. po D.-19. pr. g.

P 10 Lovro 3
U 11 d
S 12 Klara 3
Č 13 d-v Poncijan i H.
P 14 d
S 15 Uznesenje BDM 1
N 16 13.n. po D.-20. pr. g.

P 17 d
U 18 d
S 19 d-v Ivan Eudes
Č 20 Bernard 3
P 21 d-v Ivana Fr.
S 22 d-v Srce BDM
N 23 14.n. po D.-21. pr. g.

P 24 Bartul 2
U 25 d-v Ljudevit
S 26 d
Č 27 d-v Josip Kal.
P 28 Augustin 3
S 29 Smaknuće Iv. Kr. 3
N 30 15.n. po D.-22. pr. g.

P 31 d

RUJAN

U 1 d
S 2 d-v Stjepan Ugar.
Č 3 Pio X 3
P 4 d
S 5 d-v BDM
N 6 16.n. po D.-23. pr. g.

P 7 d
U 8 Rođenje BDM 2
S 9 d
Č 10 d
P 11 d
S 12 d-v BDM
N 13 17.n. po D.-24. pr. g.

P 14 Uzviš. sv. križa 2
U 15 7 žal. BDM 3
S 16 Kornelije i Ciprijan 3
Č 17 d
P 18 d
S 19 d-v Januarij ili BDM
N 20 18.n. po D.-25. pr. g.

P 21 Matej 2
U 22 d
S 23 d
Č 24 d
P 25 d
S 26 d-v BDM
N 27 19.n. po D.-26. pr. g.

P 28 d-v Venceslav
U 29 Mihael, Garb., Rafael 2
S 30 Jeronim 3

LISTOPAD

Č 1 d
P 2 Anđeli čuvari 3
S 3 Terezija M. I. 3
N 4 20.n. po D.-27. pr. g.

P 5 d
U 6 d-v Bruno
S 7 Krunica BDM 3
Č 8 d-v Brigita
P 9 d-v Dion. ili Iv.
S 10 d-v BDM
N 11 21.n. po D.-28. pr. g.

P 12 d
U 13 d
S 14 d-v Kalist
Č 15 Terezija Avil. 3
P 16 d-v Hedviga
S 17 d-v Marg. ili BDM
N 18 22.n. po D.-29. pr. g.

P 19 d-v Izak i dr.
U 20 d-v Ivan Kent.
S 21 d
Č 22 d
P 23 d-v Antun M. Kl.
S 24 d-v BDM

N 25 23.n. po D.-30. pr. g.
P 26 d
U 27 d
S 28 Šimun i Juda 2
Č 29 d
P 30 d
S 31 d-v BDM

1 = blagdan 1. reda
d = od toga dana

STUDENI

N 1 Sveti sveti
P 2 Spomen mrtvih
U 3 24.n. po D.-31. pr. g.
S 4 Karlo Borom. 3
Č 5 d
P 6 d
S 7 d-v BDM
N 8 25.n. po D.-32. pr. g.

P 9 Posveć. crkve 2
U 10 d
S 11 Martin biskup 3
Č 12 d-v Martin m.
P 13 d
S 14 Jozefat 3
N 15 26.n. po D.-33. pr. g.

P 16 d-v Gertruda
U 17 d
S 18 d-v Posv. P. i P.
Č 19 Elizabeta Tur. 3
P 20 d
N 22 Krist Kralj 1

P 23 d-v Klem. ili Kol
U 24 Ivan od križa 3
S 25 d
Č 26 d
P 27 d
S 28 d-v BDM
N 29 1. adv. nedj.

P 30 Andrija ap. 2

2 = blagdan 2. reda
v = po volji

PROSINAC

U 1 d
S 2 d
Č 3 Franjo Ksav. 3
P 4 d-v Petar Kriz.
S 5 d
N 6 2. adv. nedj.

P 7 Ambrozije 3
U 8 Bezgr. začeće BDM 1
S 9 d
Č 10 d
P 11 d-v Damaz
S 12 d
N 13 3. adv. nedj.

P 14 d
U 15 d
S 16 d-v Euzebije
Č 17 d
P 18 d
S 19 d
N 20 4. adv. nedj.

P 21 Toma ap. 2
U 22 d
S 23 d
Č 24 d
P 25 Božić 1
S 26 Stjepan 2
N 27 Sv. obitelj 2

P 28 Sv. mladenci 2
U 29 5. d. osm. B — Toma B.
S 30 6. d. osm. Božića
Č 31 7. d. osm. B — Silvestar

3 = blagdan 3. reda
pr. g. = preko godine